ESTUDIS

VICENÇ ARÍS
L'excursionisme a Mataró. Apunts del seu naixement

JOAN DE LA CREU CUADRADA
Origen i Primers temps de l'atletisme mataroní

JORDI BUSCÀ I COLELL
Història de l'atletisme a Mataró 1925-1992

SALVADOR ESQUERRA I TUÑÍ
Una llarga vida en l'atletisme mataroní. Assaig biogràfic

JOSEP GOMÀ I CAROL
Les arrels del futbol mataroní

JOAN BALLESCÀ I PRAT
Els inicis de la natació esportiva a Mataró

FRANCESC DE PAULA CUNÍ I PERA
Breu història de la introducció del bàsquet a Mataró

DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA

VIII.È APLEC

D'ENTITATS EXCURSIONISTES DE MATARÓ

AL MANANTIAL BALLOT, D'ARGENTONA

26 DE JUNY DE 1932

FULLS/43

del Museu Arxiu de Santa Maria

Mataró, abril 1992

FULLS/43

del Museu Arxiu de Santa Maria

Mataró, abril 1992

TAULA

Portada: Programa VIII Aplec de les Entitats Excursionistes de Mataró (1932).

Edita: MUSEU ARXIU DE SANTA MARIA
Centre d'Estudis Locals de Mataró.
Director: Manuel Salicrú i Puig.
Beata Maria, 3
Tel. 790 15 28 (Parròquia de Santa Maria)
Composició i impressió:
Copisteria Castellà-c/Pujol, 40 - 08301 MATARÓ
Dipòsit Legal: B-15.257-1978 *ISSN* 0212-9248

Amb la col.laboració del
SERVEI D'ARXIUS DEL
DEPARTAMENT DE CULTURA
DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA
i del
PATRONAT MUNICIPAL DE CULTURA
DE MATARÓ

EDITORIAL

ELS INICIS DE LES MANIFESTACIONS ESPORTIVES A MATARÓ

Per trobar les primeres manifestacions esportives a Mataró hem de retrocedir fins a les dues primeres dècades d'aquest segle.

Grups de gent jove inicien la pràctica dels diferents esports, de manera totalment amateur. I neixen entitats excursionistes —la primera de totes l'Agrupació Científico-Excursionista, creada el 1896, gairebé centenària— i penyes i clubs esportius que practiquen futbol, ciclisme, atletisme, natació, bàsquet, etc...

Algunes institucions, les promocionen. Cal esmentar especialment el Foment Mataroní i el Círcol Catòlic d'Obrers, entre les confessionals, i l'Sport Mataroní i la Societat Iris, entre les ciutadanes. La figura de Mn. Plandolit, dirigent del Círcol Catòlic, creador del camp de l'Stàdium, conegut també com a camp de Mn. Plandolit, sobre el Camí de la Geganta, que avui encara existeix, destaca molt especialment.

Però la majoria tindrà vida pròpia que, amb més o menys alts i baixos, durarà fins a la guerra civil.

Només algunes, com el Centre Atlètic Laietània, l'Agrupació Científico-Excursionista, o la U.E.C, sobreviuran després del gran trasbals.

La propera celebració dels Jocs Olímpics a Barcelona fa avinent de parlar dels inicis de l'esport mataroní. I comencem a fer-ho. I en tornarem a parlar, perquè el recull que presentem no és, ni vol ésser, exhaustiu. I perquè també caldrà contemplar pràctiques esportives i institucions que en queden fora com, per exemple, la gimnàstica i el ciclisme, —tan genuïnament mataronines— entre les manifestacions, i l'Iluro S.C. i la Societat Iris, entre les entitats esportives.

Mataró, al llarg del temps, ha tingut també contactes amb els Jocs Olímpics, configurats en la riquíssima i emotiva història d'aquest moviment que, aliant esport i sociabilitat, tant ha fet en pro de la fraternal unió humana, sense barreres de cap mena.

Per això, en voler escriure d'actualitat olímpica, al ben rebut encàrrec d'escriure'n, hem fet un recull de vivències olímpiques mataronines per centrar-les en la seva màxima possibilitat de record i, tal vegada, per a algú, de coneixement.

La XXV Olimpíada reforçarà aquesta breu història.

MATARÓ I LES SEVES VIVÈNCIES OLÍMPIQUES

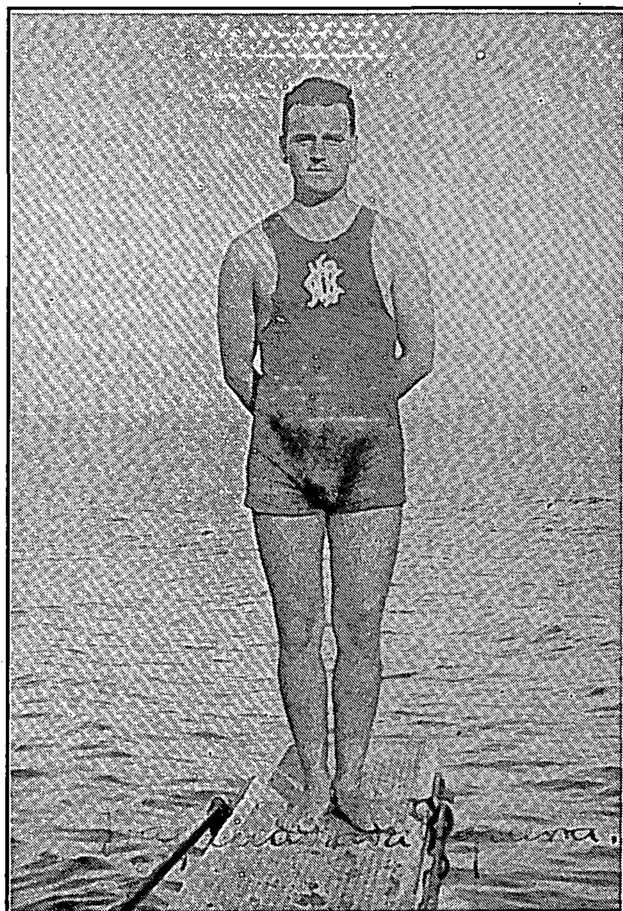
Quan a l'any 1896 a Atenes, amb la primera Olimpíada moderna, es feia realitat el somni del baró de Coubertin, a Mataró existia, com en tants altres països, un desconeixement quasi absolut de l'esport organitzat i segurament nul.la informació sobre aquella meravellosa aventura que començava i que seria un dels grans fenòmens del segle XX. Per descomptat que la modesta premsa mataronina no en va fer la més petita cita, tot i que un any abans s'havien constituït les dues primeres Entitats esportives mataronines, el Club Mataronès de Velocipedistes (que ja havia construït el Velòdrom, avui Parc Municipal) i la Societat Colombòfila de Mataró. Val a dir que tampoc a Espanya no estava avançat l'esport com per pensar en Jocs Olímpics, tot i que en les reunions del C.O.I. a Atenes hi estigués representada... Cal pensar que només foren 13 els països (Alemanya, Austràlia, Àustria, Bulgària, Xile, Dinamarca, Estats Units, França, Gran Bretanya, Hongria, Suècia, Suïssa i, naturalment, Grècia), amb un total de 285 esportistes que participaren en els Jocs/1896.

La curiositat es donà a París el 1900 (II Olimpíada), on l'espanyol Marqués de Villaviciosa, que estava de turisme a la capital francesa, es va inscriure en la prova de tir amb arc assolint el segon lloc entre un australià i un dels Estats Units. Una medalla que no feia pas canviar el futur...

CUADRADA, A ANVERS -1920.

Encara que, de manera molt lleugera, hem volgut fer l'anterior preàmbul per centrar l'enorme tenacitat demostrada pel baró de Coubertin per convèncer (cosa que no li fou pas fàcil) la implantació de l'Olimpisme. Així, no s'ha de trobar pas gaire estrany que Espanya, i per extensió Mataró, deixés passar 20 anys fins a la seva decidida entrada activa en la VII Olimpíada d'Anvers 1920, després de la forçada suspensió de la de 1916 per culpa de la Gran Guerra europea.

A Anvers, de manera sorprenent, Mataró hi tingué un precursor amb Joaquim Cuadrada, mataroní que vivia a Barcelona, nedador en les fileres del Club Natació Barcelona i considerat com el millor

Joaquim Cuadrada i Esquerra.
Olímpic a Anvers (1920).

fondista espanyol d'aquell moment. El xicot tenia permanent contacte en la nostra ciutat amb els iniciadors de la natació i del waterpolo locals, de tal manera que venia a entrenar-se alguna vegada amb ells i la premsa el considerava *el nostre Campió*. Creiem que amb aquests antecedents, bé es mereix que el recordem com el primer olímpic que ha tingut Mataró.

L'entrenava un suec, Albert Berglund, i a Anvers Joaquim participà en els 1.500 metres i fou sisè en la seva eliminatòria. Es comprovà que la natació a Espanya estava a les beceroles quant a tècnica i que era poc menys que impossible la competència amb les figures dels països més avançats. Però haver estat el primer olímpic espanyol en natació, ja constituí una proesa històrica.

LA DIFÍCIL PROGRESSIÓ.

Les dues medalles de plata espanyoles a Anvers, hípica per equips i futbol (amb aquell equip que fou batejat com *la fúria espanyola*) i, particularment, per a l'esport mataroní, aquella presència de Joaquim Cuadrada, podien obrar de revulsiu. Però quan el 1924 a París (VIII Olimpíada) s'envià un bon contingent sense èxit, es notà que calia treballar molt per intentar aproximar-se als millors. Parlem d'Espanya en general. Ser potència olímpica no és pas cosa fàcilment assequible. Per a Mataró, pura utopia... En aquella dècada dels darrers anys vint i primers dels trenta, si en efecte es generà un esplèndid entusiasme en esports bàsics com atletisme, natació, bàsquet, boxa, ciclisme, futbol, etc., estaven mancats d'instal.lacions idònies per a una progressió més ràpida i efectiva, i moltes modalitats ni tan sols es practicaven.

Quelcom semblant passava a la resta del país, com es notà de seguida. En la IX Olimpíada d'Amsterdam 1928 s'envià una bona representació en vuit modalitats, assolint medalla d'or en hípica per equips, i a Los Àngeles 1932 (X Olimpíada) es portà bronze en vela (S. Amat). Espanya estava únicament representada en la vela i el tir olímpic, ambdues modalitats pròpies de *minories selectes*, de quasi impossible pràctica per al jovent d'aquell temps, que ja somiava, això sí, a ser olímpics algun dia i es sacrificaven amb enorme afecció, clamant, a la vegada, mitjans i sobretot instal.lacions: pistes atlètiques, piscina, velòdrom, camps de futbol...

LLARG I ANGOIXÓS PARÈNTESI.

Ningú no podia sospitar que aquelles il.lusions de tants i tants joves es veurien dramàticament esbocinades, primer per la Guerra Civil de casa nostra i seguidament per la Guerra Mundial. A la XI Olimpíada de Berlín de l'any 1936 ja no va poder assistir-hi Espanya, i no cal pas recordar que després no tardà pas gaire a sorgir de nou el flagell de la Guerra Mundial, que immediatament obligà Tòquio a renunciar a l'organització de la XII Olimpíada 1940 i tampoc no la pogué acceptar Finlàndia per la violació del seu territori per l'URSS. El Comitè Olímpic Internacional no podia fer altra cosa que encarregar ja la XIII Olimpíada a Londres 1944, que tampoc es va poder celebrar. La guerra persistia...

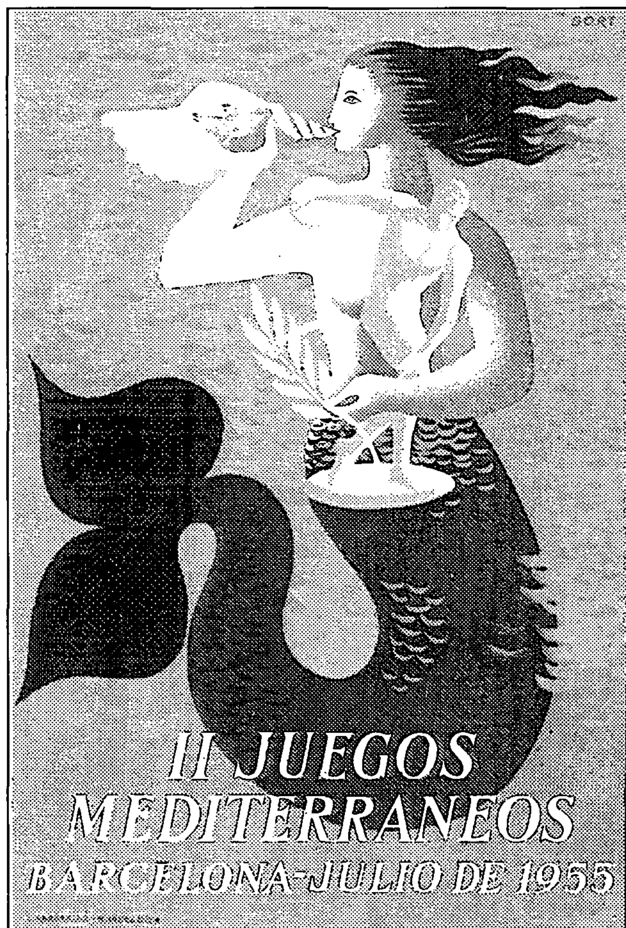
CERCANT LA NORMALITAT.

L'Olimpisme havia sofert un trauma moral en aquells anys sense poder satisfer el deler de la joventut esportista i reunir fraternalment un món de pau i solidaritat. Però va mostrar la seva força i el Comitè Olímpic Internacional va convenir que els Jocs de 1948 es celebressin a Londres. Acceptà la capital de Gran Bretanya, tot i les mancances a conseqüència de la guerra que obligaven a unes limitacions en tots els sentits, i amb l'absència d'alguns països vençuts en la conflagració. Tothom acceptà la voluntat de Londres i aquella Olimpíada ha quedat com l'*Olimpíada de l'Austeritat*. El que importava era retornar a la normalitat.

Hi estigué representada Espanya en diversos esports, bona part amb les promocions novelles forjades després de la guerra civil. Fins i tot, una vegada més, es va assolir una medalla de plata en hípica per equips. Aquest retrobament olímpic era com un rajolí d'esperança.

JOCS DEL MEDITERRANI, UN IMPULS.

Mentrestant, Mataró anà cobrint la travessa del desert, i a finals dels anys quaranta i primers dels cinquanta es llançà a la construcció d'instal.lacions (Velòdrom del D.C. Mataró, piscina del C.N. Mataró, habilitació de modestes pistes atlètiques, remodelació total del camp de futbol i pista de bàsquet, pista polisportiva, tennis, etc.), i noves generacions vénen a reforçar les fileres de l'esport. La superació és extraordinària i així es demostra l'any 1955...

Cartell dels *II Jocs Mediterranis* (1955).

A Barcelona es celebren els II Jocs del Mediterrani (Jocs Regionals de ramificació i esperit olímpic) amb un memorable ambient. En les seleccions d'Espanya formen els joves mataronins Jordi Bonareu en bàsquet, que assoleix medalla d'or, Josep Gasull en waterpolo, medalla de plata, i Josep Ginesta en futbol, que obté medalla de bronze. No es podia demanar més. Un falaguer èxit que deixava entreveure que tenir lloc en uns Jocs Olímpics també era possible. La nostra joventut podia fer esport en una altra perspectiva, i més quan per a Espanya, llavors, ja seria una cosa normal el fet d'enviar representació a les Olimpíades.

PERÒ A MELBOURNE, NO.

L'any següent dels Jocs del Mediterrani amb tant d'èxit, generava esperances de cara a la XVII Olimpíada aquest retrobament olímpic de Melbourne 1956, que per primera vegada es celebrava fora dels continents europeu i americà, que n'havien estat seu fins a llavors. Es frustrà la presència del nostre país a les antípodes, a conseqüència del boicot motivat per l'entrada a Hongria dels tancs soviètics, per la qual cosa s'uniren a estar-ne absents, també, Holanda i Suïssa. Entristí, sobretot en l'ambient esportiu, que no pogués ser present en els Jocs el carismàtic gimnasta, llavors campió d'Europa, Joaquim Blume, previst per assolir la conquesta de medalla. A Mataró possiblement també quedà algun jove amb la mel a la boca.

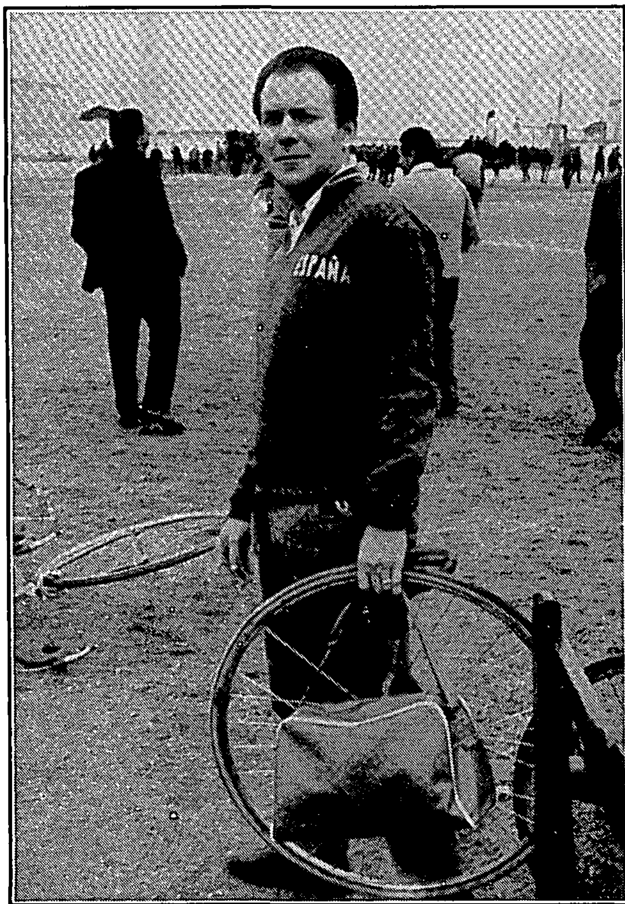
DE CARA A ROMA, PRE-OLÍMPICS.

A l'hora de *la tria* de l'esport espanyol de cara a la XVII Olimpíada de Roma 1960, que s'esperava que constituís un gran èxit d'organització, ambient i tecnologia (per primera vegada es veieren els Jocs per la Televisió), alguns nois mataronins foren cridats a demostrar les seves possibilitats en les preseleccions efectuades. Així, el boxador Manolo Garcia (a qui el fet de perdre el campionat d'Espanya li fou fatal), el ciclista Josep M. Puig, que amb Jordi Terricabris i Domingo participaren en una reunió de preselecció en el Velòdrom de Mataró, i els nedadors i waterpolistes Gasull, Crespo i Romeu, en l'àmplia llista dels qui efectuaren proves. Però de tots ells només Josep Gasull, titular com a porter de l'equip, mantingué l'esperança fins al darrer moment, en el qual la fatalitat ho tirà tot a rodar. Passà que Espanya es jugava totes les possibilitats de poder tenir el waterpolo a Roma, en un partit contra França. L'empat afavoria Espanya... però es va perdre per 7 a 6, tot i que el porter mataroní va ser un dels millors de l'equip. Un sol gol frustrà les il.lusions espanyoles (i particularment les mataronines) i Gasull veié perdre, potser per sempre, la possibilitat de ser olímpic. Com els altres preseleccionats mataronins, que, si més no, demostraren la progressió de l'esport mataroní en aquell moment.

A Roma, l'hoquei espanyol assolí medalla de bronze.

JORDI ROCA, DESPRÉS DE 44 ANYS...

Si quedàrem que l'any 1920 Joaquim Cuadrada havia estat el precursor olímpic de la gent de Mataró, bé podem dir que Jordi Roca Sol, quaranta-quatre anys després (XVIII Olimpíada de Tòquio 1964), recollia el relleu que, amb més o menys consistència, s'ha anat mantenint fins ara, passant d'unes mans a altres. No sols en la faceta podríem dir d'esportista actiu, sinó que també d'altres tenen la seva importància, a voltes decisiva en els resultats assolits.

Jordi Roca i Sol, mànager de l'equip olímpic de ciclisme a Tokio (1964) i a Mèxic (1968).

Aquest és el cas de Jordi Roca, que en aquell temps s'estava fent un nom en el ciclisme espanyol com a manager (o el que vulgui dir-se) i que acabava de firmar contracte professional per l'equip Ferrys, que fou requerit pel seleccionador de l'equip amateur olímpic Gabriel Saura per tenir cura dels corredors a Tòquio. Un mataroní, doncs, en un lloc ben compromès en l'estructura de la participació ciclista, la primera Olimpíada que es celebrava, precisament, en un país d'Àsia. El bon treball de Jordi Roca fou elogiat per tothom.

També el jove boxador Sedano semblava que hi tindria un lloc. Però en els Campionats d'Espanya va haver d'abandonar per lesió i això el perjudicà. Poc després passava a professional.

MATARÓ VISQUÉ MÈXIC/68.

Tota una colla de circumstàncies —bones i decebedores— feren de la XIX Olimpíada de Mèxic 1968 (primera en un país de parla castellana) la que més moviment ha portat al llarg de la història olímpica *mataronina*. Posem les coses, sintetitzades, per ordre.

En Joan Antoni Prat estava estudiant a l'I.N.E.F. de Madrid. Als tres primers del curs, se'ls concedí una beca per viatjar a Grècia i participar en el curs anual de l'Acadèmia Olímpica Internacional. Això li va permetre veure com a Olímpia s'encenia, al temple d'Era, el foc, i a les ruïnes de l'Estadi, la torxa, que després de recórrer de Grècia a Itàlia fou embarcada i portada a Barcelona on, enmig d'un formidable ambient, a la Plaça de Catalunya fou col.locada dalt d'un pebeter, coronat amb els cinc anells olímpics. Es disposà una permanent guàrdia d'honor d'atletes i esportistes que es rellevaven cada hora. Una d'aquestes primeres guàrdies la feren els atletes del Centre Atlètic Laietània, i era formada per Priego, Petit, Floriach i Gomà, fent torn el G.G. Lluïsos amb els directius Puyó i Quer i dos de la secció d'halterofília.

L'endemà al matí —dia 2 de setembre de 1968— la torxa va emprendre el camí travessant tot l'Estat, portada per esportistes que es rellevaven cada quilòmetre dins la seva província respectiva. Així, cobrint el tram entre Abrera i El Bruc, amb l'emoció que és de suposar, foren portadors pel C.A. Laietània Grau Cot i Joan Nonell (els més veterans que hi participaren), Joan Arnau, Antoni Gomà, Joan F. Puig i Joan Garcia, i pel G.G. Lluïsos Antoni

Grau Cot i Joan Nonell amb la Flama de l'olimpíada Mèxic 1968.

Cruañes, Jaume Gonzàlez, Josep M. Puig i Lluís Ferreres. A La Panadella esperaven els lleidatans i, successivament, fins a Palos de Moguer (Andalusia), on la Flama Olímpica fou instal.lada en un vaixell i per *la ruta de Colón* transportada a Mèxic. Foren uns dies inoblidables i satisfactòria la participació mataronina.

El cas és que mentre la torxa travessaria l'Atlàntic, les Federacions Espanyoles encara apuraven els dies per completar la participació en els Jocs, que començarien el 12 d'octubre. Ja d'una manera força injusta havien quedat marginats els primerament previstos, com Joan Martínez per al bàsquet i Manuel Cabrera per a la marxa atlètica. Encara quedaven com a probables el boxador Antonio Rubio, concentrat mig any a Salamanca a les ordres del gran mestre Ignacio Ara, i a Madrid s'entrenava la jove gimnasta Pepita Sànchez, en gran forma demostrada en festivals pre-olímpics. Tots dos, fins al darrer moment, acreditaven ser els millors d'Espanya, però per qüestions de restriccions en l'expedició, sobretot econòmiques, reberen el *no olímpic*. Quina pena!.

Repetí en Jordi Roca, que havia demostrat les seves grans qualitats de manager dels ciclistes olímpics... i quelcom més, la seva enorme capacitat tècnica i vocacional i el carisma per captar-se les voluntats. En acabar els Jocs, fou com si se li imputés el fluix paper realitzat a Mèxic, escapolint-se de les seves responsabilitats els autèntics directors tècnics. El seu amor propi es ressentí moralment, de tal manera que una depressió nerviosa el tingué apartat durant molt de temps de les seves tasques professionals, tot i mantenint intacte el seu prestigi en tot el ciclisme espanyol. Les seves dues Olimpíades són el seu millor guardó.

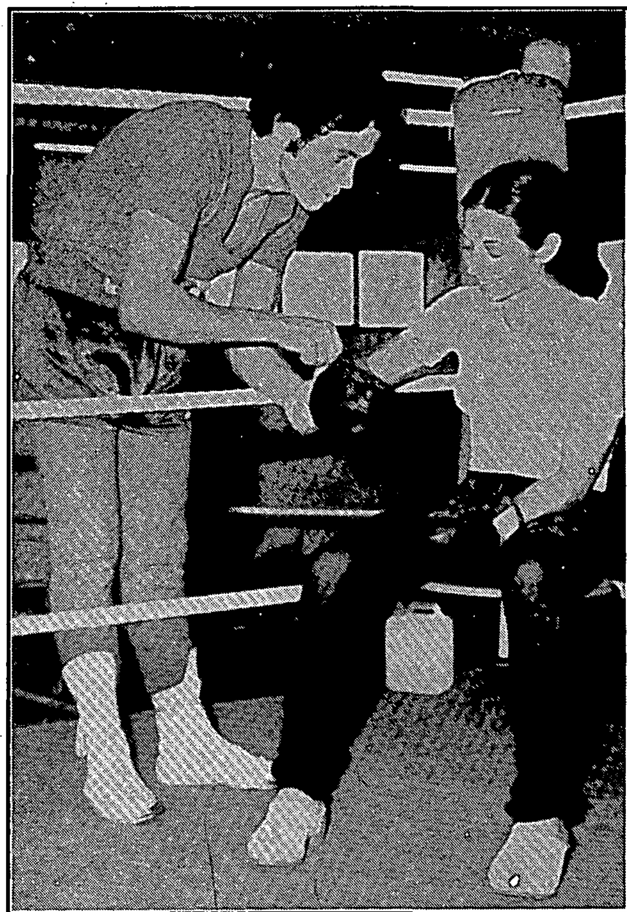
En fi, a Mèxic, com a persona de confiança de Joan Antoni Samaranch, delegat Nacional d'Esports, hi estigué el gran esportista i apreciat mataroní Josep M. Soler, qui contribuí enviant cròniques per a la premsa local i després obsequià amb belles conferències la nostra ciutat. No hi ha dubte que la XIX Olimpíada de Mèxic deixà un bon ramell de records del contacte que hi tingué l'esport mataroní, en aspectes tan variats.

A MUNIC SÍ, PEPITA I RUBIO.

Havien passat quatre anys, però, joves ells, Pepita Sànchez i Antonio Rubio encara mantenien el seu rang dins la gimnàstica i la boxa espanyola. Tot i una operació a què ella fou sotmesa i el servei militar ell, tot i la restricció operada en la representació d'Espanya, tots dos hi foren inclosos. Era com un premi a l'esforç i a la qualitat acreditada en diverses competicions internacionals. El treball de quatre anys havia valgut la pena.

Els qui no tingueren sort (perquè això de les seleccions dóna lloc a molts criteris... *particulars*) foren en Salvador Crespo i, de nou, en Joan Martínez. El primer en vela, junt amb Ramon F. Montagut del C.N. Arenys, es passà uns mesos d'intensíssima preparació *olímpica* per tot Europa (inclosa la ciutat de Kiel on es celebrarien les proves aquàtiques), amb classificacions molt importants, i en Joan Martínez (que estava fent una extraordinària campanya a Manresa) estigué seleccionat per a l'equip de bàsquet fins al darrer torneig pre-olímpic a Aubsburg (Alemanya), on fou incomprensiblement substituït a darrera hora.

A la XX Olimpíada Munic 1972, doncs, dos joves mataronins defensaren la seva sort. Pepita Sànchez, per una ben petita errada en un dels exercicis, quedà en lloc injustament endarrerit i Antonio Rubio, clarament perjudicat pels jutges, que el desqualificaren per *cop baix* inexistent a quarts

Pepita Sánchez i Antonio Rubio, olímpics a Munic (1972)

de final, es veié impossibilitat de disputar la semifinal, que ja li atribuïa reglamentàriament medalla de bronze.

Mataró tingué un altre ben singular *lloc* a Munic. L'organització d'aquella Olimpíada a Kiel, on es celebraren les proves aquàtiques, va promoure un Concurs internacional de cartells dibuixats pels escolars de tot el món, amb l'agradable sorpresa que Purita Angoña Sierra, alumna de l'Institut d'Ensenyament Mitjà Alexandre Satorras, va assolir un dels premis i l'edició del pòster (se n'editaren molts) sota el lema de *L'Esport en el meu país*. Com és natural, els mitjans de comunicació d'Espanya se'n feren ressò.

La relativa proximitat d'Alemanya va fer que molts mataronins viatgessin a Munic per veure els Jocs en directe. Espanya retornà amb el *petit premi* d'una medalla de bronze guanyada pel boxador Rodríguez Cal. I els Jocs deixaren aquell desolador record de l'atemptat terrorista contra la representació d'Israel, un crim de lesa humanitat, en un fòrum mundial on es predica activament la unió fraternal a través de l'esport.

MONTREAL, DE NOU RUBIO.

Com si Antonio Rubio no volgués deixar el camp amateur de la boxa fins assolir una medalla en els Jocs Olímpics, quatre anys després de les decepcions de Mèxic i Munic seguia de manera permanent en l'equip nacional. Se li havia adjudicat la *Medalla al Mèrit Pugilístic* i quedà en tercer lloc en els Campionats d'Europa. Era lògica la seva selecció per a la XXI Olimpíada de Montreal 1976. Però al Canadà seguiren contra Rubio les decisions injustes, que malauradament tant es prodiguen en la boxa olímpica. Se'l donà com a perdedor davant el cubà Valiente (amb protesta general) i així era impossible la sospirada medalla. Poc després dels Jocs, fastiguejat d'una lluita tan llarga, plena d'insatisfaccions, es passà al professionalisme.

No fou Rubio l'únic mataroní a Montreal. També en un altre camp d'acció, allà estigué Joan Antoni Prat, professor d'Educació Física, que va tenir cura de la preparació de l'equip d'hoquei camp, en què Espanya quedà en sisè lloc. Era satisfactori que fos una cosa força normal aquesta aportació mataronina als Jocs. Pensar en medalles era una utopia. Espanya havia tornat sense cap medalla d'aquesta anada al Canadà.

ROBERT, QUASI MEDALLA A MOSCOU.

La capital de l'U.R.S.S. obrí portes a la XXII Olimpíada Moscou 1980, però desgraciadament la política es barrejà una vegada més en l'ambient olímpic quan la seva Carta, acceptada mundialment, expressava la seva condició antiracista i apolítica. Els soviètics havien entrat a Afganistan i es produí un boicot que decidí la *no participació* d'un gran nombre de països, algunes grans potències esportives del món occidental, que devaluaren, en part, la importància de les competicions. Espanya hi estigué present. A Moscou hi havia d'ambaixador Joan Antoni Samaranch, que allà mateix seria elegit president del Comitè Olímpic Internacional.

Mataró va tenir la satisfacció de tenir-hi un nou olímpic. Pere Robert, nascut esportivament al Centre Natació Mataró i llavors en les fileres del Club Natació Montjuïc de Barcelona, havia consolidat el seu nom com un dels més complets jugadors espanyols de waterpolo. En la competició olímpica, Espanya va fer un paper lluïdíssim ja que assolí un quart lloc final, quan ningú no hauria trobat injust que s'hagués fet amb el bronze. Robert en fou titular indiscutible. Espanya, en conjunt, tingué un balanç satisfactori en general, ja que en vela s'aconseguí medalla d'or, en hoquei, i Jordi Llopart en marxa medalles de plata i en piragüisme i individualment López Zubero en natació, medalles de bronze. Ja era hora...

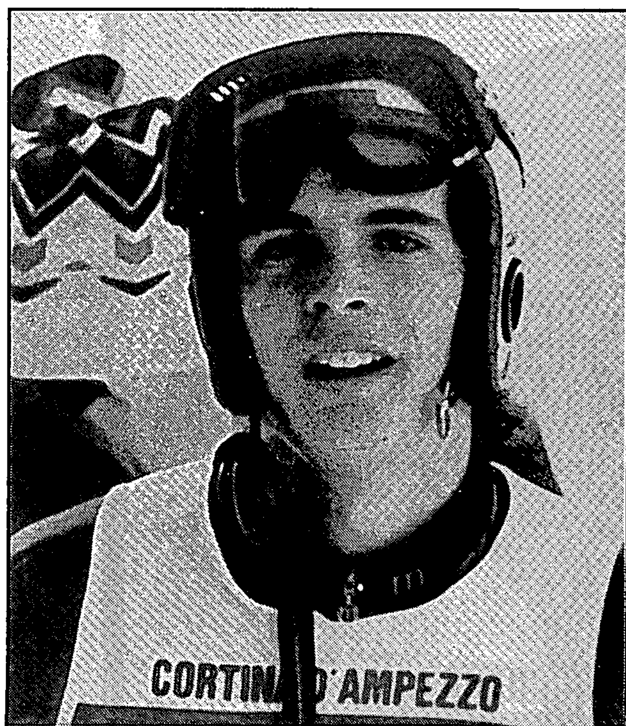
1984, SOLÀ A SARAJEVO.

Per primera vegada, Mataró *partia en dos* l'any olímpic de 1984. Per primera vegada un mataroní representava Espanya en els Jocs Olímpics d'Hivern a Sarajevo (Iugoslàvia), en una modalitat tan difícil com els salts de trampolí. La tasca que al front de la Comissió de Salts de la Federació Espanyola d'Esquí portà a cap durant uns anys el recordat esportista mataroní Jordi Aymat, donava el seu fruit. A la seva mort heretà el càrrec federatiu la també mataronina Teresa Pujol de Solà, i fou precisament el seu fill, Bernat Solà, indiscutiblement reconegut com el primer saltador d'Espanya, el qui fou designat per a Sarajevo, amb bon esperit d'aprendre competint amb les rutilants estrelles mundials de l'arriscada modalitat. Teresa Pujol, com a delegada federativa, estigué present a Sarajevo. No deixa de ser un fet ben singular que Mataró, normalment tan lluny de la neu, pogués tenir un olímpic als *Jocs Blancs* de Sarajevo.

A LOS ÀNGELES, DE NOU ROBERT.

L'estiu d'aquell mateix any es celebrà la XXIII Olimpíada de Los Àngeles 1984, amb la desagradable conseqüència, es pot dir que quasi anticipada, que els boicotejats a Moscou renunciaren a participar en els Jocs de la gran metròpoli nord-americana. No per això deixaren de tenir un gran èxit, espectaculars en la seva concepció i de grans resultats esportius. Peròací el que cal és destacar que de nou Pere Robert, i com a capità seu, formà part de l'equip de waterpolo, amb una altra boníssima actuació com fou a Moscou, repetint a la vegada el quart lloc de la classificació, darrera de Iugoslàvia, U.S.A. i Alemanya Federal. Si per segona vegada per poc se li escapà medalla, Espanya, en canvi, ratificà estar situada entre l'élite mundial del polo aquàtic. Tenir-hi, a més, el capità de l'equip, no deixa de ser un orgull per a Mataró.

Podia haver-hi hagut algun altre olímpic de casa nostra?. Possiblement Joan Tolrà hauria format part de l'expedició si l'atletisme no hagués decidit estar absent en equip de relleus 4x100, i també surà el nom del jove Rafel Fernàndez, acreditada la seva vàlua en la boxa. I, com a tècnic, el jove doctor en medicina esportiva Ferran Rodríguez, a qui s'havia promès que hi viatjaria per tenir cura dels remers dels quals feia temps que s'encarregava, però pogueren més els *cops de colze* de darrera hora.

Bernat Solà, a Calgary (1988)

A CALGARY AMB BERNAT SOLÀ.

Abans d'anar a Seül *passem* per Calgary, la populosa ciutat del Mig-Oest del Canadà on es celebraren els Jocs Olímpics d'Hivern 1988, i on repetint la selecció participà en Bernat Solà en la *seva* prova dels salts de trampolí, superant, no hi ha dubte, el que havia aconseguit a Sarajevo, però molt per dessota del que es podia esperar d'ell. En trampolí de 70 m. va fer un salt molt fluix, però en el de 90 m. es rehabilità en part amb un salt de 96 metres, que no obstant això el deixava en lloc secundari. Però Bernat acusà el fet que el servei militar li havia impedit d'entrar adequadament, a Calgary hi arribà tres dies abans, el perjudicà el *Chinook*, famós vent, i les trifulgues ambientals de la selecció no eren pas les més idònies per acreditar el que valia. Hi havia moltes preferències, sempre injustes... Però ací queden les dues Olimpíades de Bernat Solà. Ja es veurà el temps que haurà de passar perquè algú torni a fer el que ha fet ell, sempre mancat d'estímul.

A SEÜL, S'ACOMIADA PERE ROBERT.

És prou a prop encara el record de la XXIV Olimpíada de Seül 1988 perquè hi aprofundim gaire, tot i el seu significat. Pel que fa a Mataró, seguírem tenint-hi bons esportistes amb Pere Robert, que seguia com a capità de l'equip de waterpolo, i Joaquim Fernàndez i Sílvia Parera, nedadors (afiliats oficialment al Club Natació Sant Andreu). Tots tres, lògicament en l'élite espanyola, tingueren una actuació de divers matís. Així, l'equip de waterpolo, encara que després de Moscou i Los Àngeles se n'esperava més, assolí un bon sisè lloc. Quim Fernàndez nedà els 100 metres braça en 1'06"08, però el seu objectiu eren els 200 metres; la mala sort va fer que al matí de la prova s'indisposés de sobte i, encara que participà, l'handicap era massa fort i quedà en lloc secundari. I pel que fa a la Sílvia, tot i que sabia que lògicament no podia amb les grans figures mundials, va complir la seva missió millorant els rècords d'Espanya en 200 m. braça, en 200 m. estils i amb les seves companyes el de 4x100 m. estils. Es va superar; per tant, complí. Els dos nedadors anaren ben acompanyats, ja que entre els tècnics figurava la seva entrenadora Dolors Jané, també mataronina i fent tasca al C.N. Sant Andreu.

Nota destacada de Pere Robert és que després de tres Olimpíades seguides i de ser darrerament el capità de l'equip celebrà allà, junt amb els seus companys, el seu comiat de l'activitat esportiva per

Pere Robert, olímpic a Moscou (1980), a Los Angeles (1984) i a Seül (1988), acompanyat de Sílvia Parera i de Joaquim Fernàndez, olímpics a Seül.

enfocar el seu futur professional. El millor olímpic que ha tingut Mataró, abandonava tot honor.

ACTUALITAT.

L'actualitat olímpica començà a Laussana a dos quarts de dues del dia 17 d'octubre de 1986, quan Joan Antoni Samaranch pronuncià aquella tan esperada paraula *Barcelona !!* que adjudicava a la Ciutat Comtal l'organització dels Jocs de la XXV Olimpíada, i continuà l'estiu de 1988, quan Barcelona, acompanyada de Catalunya i Espanya, es convertí en gran protagonista de l'Olimpíada de Seül, la populosa capital de Corea del Sud. Allà anaren moltes autoritats civils i esportives i un bon nombre de directius del COOB, aquests per l'experiència que representava viure de prop l'organització i les autoritats, amb l'alcalde de Barcelona Pasqual Maragall al front, per mostrar en la cerimònia de cloenda dels Jocs unes al.legories plàstiques i artístiques de Barcelona, com a pòrtic culminant del transcendental moment en què l'alcalde de Seül, Kim Yong Rae, lliurà la bandera olímpica a Joan Antoni Samaranch (el gran català president del Comitè Olímpic Internacional) i aquest en va fer lliurament a Pasqual Maragall, mentre que en una pantalla gegant apareixien les inscripcions *Hasta la vista en Barcelona i Barcelona a reveure 1992*. Tot el món, pendent de la responsabilitat que contreia Barcelona i el seu entorn.

Però ja llavors la *maquinària organitzadora* feia temps que treballava sota la sigla de *COOB* (Comitè Organitzador Olimpíada Barcelona), i precisament havia estat requerit per fer-se'n càrrec de director general Jaume Clavell, un mataroní que acceptà deixant la presidència privada d'Apple Computer. Al cap d'uns mesos fou rellevat de l'alt càrrec olímpic; semblà que la planificació no el convencia pas. Més endavant fou Joan Majó, ex-alcalde de Mataró i ex-ministre, qui ocupà un altre càrrec en una de les empreses immobiliàries creades per als Jocs. I amb el temps han estat bastants els joves mataronins amb tasques professionals en les diverses àrees d'organització dels Jocs. Joan A. Prat és director del C.A.R. de Sant Cugat, on entrenen molts dels pre-seleccionats olímpics, i en Ferran Rodríguez, metge, sots-director de l'I.N.E.F.C., està integrat en el grup mèdic de cara als Jocs, en medicina esportiva, etc.

En els inicis, una planificació feta pública *dibuixava sobre el paper* les possibles seus i instal.lacions dels diversos esports en programa dels Jocs. En elles figurava Mataró, però a poc a poc s'anà dissipant la possibilitat, tot i que el Patronat Municipal d'Esports oferí l'organització del Pentatló Modern que no fou acceptat. En un altre moment semblà que el tir olímpic podia *venir* a Mataró, etc. Ja es començava a desenganyar...

La MARATÓ DE CATALUNYA, però, despertà l'interès de cara a l'Olimpíada de fer fix el circuit Mataró-Estadi Olímpic, idea que finalment va prendre peu oficialment, contribuint-hi en gran part l'ambient prestat per la ciutat i el Maresme, i l'acurada organització portada a terme. La sortida, davant el Parc Municipal fou tot un espectacle. Es repetí la Marató de Catalunya i la d'enguany ja serví com a test definitiu. Mataró organitzarà la Marató (homes i dones per separat) dels Jocs Olímpics 1992.

També és segur que durant tot el mes de juliol la magnífica piscina de 50 metres del Centre Natació Mataró estarà a disposició de tots els països, a fi que els seus nedadors i waterpolistes hi puguin entrenar i mantenir la forma fins al dia de competició.

Quant a la designació d'esportistes mataronins com a participants, ja estan definitivament seleccionats els nedadors Joaquim Fernàndez i Sílvia Parera (tots dos segueixen en el Sant Andreu, amb la seva entrenadora Dolors Jané), que han demostrat estar en un moment de bona forma i progressió realment important. Se'ls vaticina la possibilitat de medalla, la qual cosa demostra confiança en ells. La llàstima ha estat que el boxador Josep Gonzàlez Parra

La Marató de Catalunya a la Ronda de Mataró.

hagi renunciat a la concentració dels designats, com va renunciar Lluís Torner en taewkondo per a Seül.

Escrivim quan falten quatre mesos per a la inauguració dels Jocs Olímpics 1992. Encara que hom creu que Mataró, per la seva llarga i destacada vida esportiva, hauria merescut el *premi* d'alguna altra modalitat, acceptem l'honor que significa tenir a casa nostra la prova més emblemàtica de l'atletisme —esport rei dels Jocs— com és la Marató, que acostuma —i ja és tot un detall— a cloure els quinze dies de tan intensa com apassionada competició dels trenta esports programats. A les tardes del 31 de juliol i 11 d'agost, milions i milions de persones de tots els països del món estaran davant les pantalles televisives per veure les dues Maratons.

Seran les més importants i les més belles jornades que Mataró deixarà escrites, tal vegada per a sempre, en la història de les seves vivències olímpiques.

Josep Gomà i Carol

NOTÍCIA DE DONATIUS REBUTS

Cal agrair a la Sra. Rosa Tarrós la donació d'obra diversa de l'autor mataroní Tomàs Ribas i Julià.

FE D'ERRATES

La fotografia del retaule de Riudoms que il.lustrava l'article de la Dra. Aurora Pérez, *L'obra de Lluís Bonifaç i dels Riera al retaule del Roser de Santa Maria de Mataró*, és de Pere Català i Pic.

La primera entitat excursionista de Mataró va ésser l'Agrupació Excursionista, que ja existia l'any 1898; després, l'any 1917, amb el nom d'Agrupació Científico-Excursionista, serà secció del Círcol Catòlic d'Obrers.

La dècada dels anys vint veurà néixer altres associacions. Seran la Secció Excursionista de la Societat Iris, el Grup, després Centre, Excursionista Laietània, i l'Agrupació Excursionista la Walkíria. Durant els primers anys trenta seran també actius el Grup Excursionista Mataroní i la Secció Excursionista de l'Ateneu Popular.

L'any 1935, quatre entitats, el Grup Excursionista Mataroní, el Club d'Esquí Mataró, el Centre Excursionista Laietània i la Secció Excursionista de la Societat Iris, s'agruparan i formaran la Unió Excursionista de Catalunya de Mataró.

L'EXCURSIONISME A MATARÓ
Apunts del seu naixement

L'inici de l'excursionisme a la nostra ciutat ha de considerar-se bastant paral.lel al que sorgí a Barcelona les darreries del segle passat. L'entitat cabdal i pionera fou el Centre Excursionista de Catalunya de la ciutat comtal.

Aquell excursionisme era, al mateix temps que romàntic, volgudament pràctic i també patriòtic. La Renaixença havia reeixit en aquells joves que valoraven l'aspecte positiu i pràctic de les seves dominicals excursions.

No seria doncs gens aventurat de suposar que una petita minoria d'élite, que incorporava alguna gent de procedència universitària i també d'església, volgués emular l'esperit d'aquells primerencs excursionistes en els aspectes de recerca i estudi del nostre país en el vessant geogràfic i potser també arqueològic del seu entorn.

Es coneix que l'any 1898 existia una Agrupació Excursionista de Mataró que, més endavant, el 9 de setembre de 1917, s'imposà el nom d'Agrupació Científico-Excursionista de Mataró com a Secció del Círcol Catòlic d'Obrers; dins d'aquesta entitat trobarem els inicis del que seria l'excursionisme en el futur i a la nostra ciutat que, amb el pas del temps, trobaria encausament en altres maneres d'entendre i de practicar l'anada a muntanya, ben diferents de la d'aquests primers excursionistes.

Concretament en aquest treball volem explicar com i de quina manera evolucionaria el que, en un futur més llunyà, ja seria un esport que integraria la joventut, i també amb tot el rerafons cultural i patriòtic que tenia en el seu camí el nounat excursionisme.

Un modest butlletí trimestral amb il.lustració fotogràfica, ja en el seu núm. 1, d'octubre de 1922, ens parla d'*El nostre ideal*; serà l'òrgan d'expressió durant llargs anys de l'Agrupació Científico-Excursionista del Círcol Catòlic d'Obrers.

Arreu de Catalunya la proliferació d'Entitats, Clubs i Seccions serà verament multitudinària en els anys que van del 1925 al 1934, i molt especialment a la ciutat comtal.

En són testimoni la gran quantitat de publicacions de caire social que en aquells temps sortien al carrer amb una certa periodicitat, que servien de nexe d'unió escrita entre els socis de cada Entitat, i que gairebé sempre donaven notícia de les pròpies activitats internes.

Era però un excursionisme de caire fragmentat, que assolia objectius molt particulars, dels quals cada Secció feia el seu estendard.

Característica d'aquest excursionisme eren les excursions col.lectives, naturalment de caire local, i que a Mataró l'Agrupació organitza anyalment. L'any 1920, el 3 de juny, es va a la font de Can Boquet; l'any següent, el 14 de juliol de 1921, a la font de l'Esgarrinxada i el 1922, a la font de l'Ermità.

Aquesta característica es veurà potenciada més endavant en inaugurar-se, el 30 d'octubre de 1928, l'últim tram del ferrocarril dit transpirinenc, en el seu recorregut de La Molina a Puigcerdà, cosa que permetrà, a més de disposar de les pistes d'esquí a peu de tren, de conèixer més fàcilment la Cerdanya.

Fins no feia molt, les excursions, a part de les casolanes per les rodalies de la nostra ciutat, pràcticament només s'estenien fins al llavors no massa proper Montseny. Una d'elles era l'anada, amb tres pams de neu, a la vall i l'estany completament gelat. I aprofitaven la nevada moltes colles d'esquiadors.

Clavell i Cateura participen, però, en proves de competició dels *esports de neu*, com es deien llavors les actuals curses d'esquí.

Si donem una ullada més enllà de les fronteres ens adonarem que aquest excursionisme, l'alpinisme a nivell europeu, fa dies que camina vers altres finalitats. Però no hem pas de fer-ne ara una recensió ja que ens hem de cenyir a l'àmbit local de la nostra ciutat de Mataró.

De les activitats de la primera entitat excursionista de Mataró, l'Agrupació Científico-Excursionista, secció del Círcol Catòlic d'Obrers, en tenim notícia tant en els butlletins propis com en els dels Aplecs excursionistes que ja hem esmentat fins ara.

Ens cal precisar, però, que l'excursionisme, més que un esport, era una conseqüència de l'ambient social en què es movien les entitats d'aquell temps. És cert que s'organitzaven excursions que, com abans hem dit, eren al voltant de la nostra comarca, al Montseny, les Guilleries, la Costa Brava, etc... Però gran part del jovent que anava d'excursió també acudia als Aplecs de sardanes, en els quals s'organitzaven marxes i activitats de caire ben trivial, que avui a molta gent els faria somriure.

Concursos de ramells de flors boscanes, de salt a la corda per a senyoretes, marxes de parelles mixtes, etc. I aquests aplecs es qualificaven d'excursionistes.

Podríem deixar de banda aquests aplecs, però no ho farem, perquè, com veurem més endavant, seran motiu de desavinences, pròpies de l'evolució de la mentalitat dels mateixos excursionistes. Parlarem especialment dels de més volada, en els quals estaven involucrades les Seccions o Entitats que conformaven el cos excursionista mataroní, ja que, a criteri nostre, en un futur encara llunyà, conduirien a la unió d'aquests ens socials.

El primer Aplec excursionista, segons les nostres dades, podem datar-lo l'any 1921, i es va celebrar, sembla ser, a Argentona.

És el mateix any que Clavell i Cabanyes, segons el Butlletí de l'Agrupació, van a La Molina a fer pràctiques d'esquí.

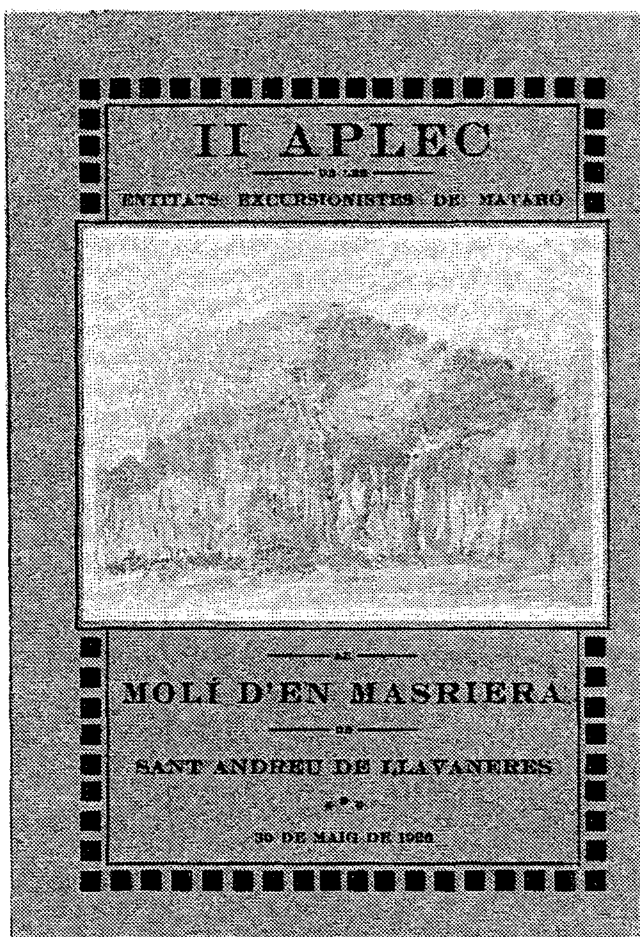
Un 27 de juliol —Les Santes a Mataró— un reduït grup d'excursionistes mataronins assolirà per primera vegada el mític i inabastable cim aragonès de l'Aneto, que amb els 3.404 metres d'alçada era fita cobejada per molts excursionistes i que Joan Gual de la secció excursionista de la Societat Iris, Manuel Clavell, Josep Majó i Martí Fradera, de l'Agrupació Científico-Excursionista, assoleixen. El darrer esmentat serà el primer president de la Unió Excursionista de Catalunya de Mataró, que l'any 1935 naixerà de la fusió de quatre entitats mataronines.

Cal esmentarací que l'any que comentem, 1925, es crea una Lliga d'Entitats Excursionistes de Catalunya que, si més no, seria el primer pas per a una futura Federació de les moltes entitats que existien a Catalunya.

El segon Aplec de l'entitat mataronina, l'any següent, 1926, es celebra al Molí d'en Masriera, propietat del comte Ignasi de Caralt, al veí poble de Llavaneres. Les excel.lències d'aquest lloc es veuen reflectides en els escrits referents al tema. Per això s'hi tornarà els anys successius. Les entitats organitzadores són la Secció Excursionista de la Societat Iris, el Grup Excursionista Laietània, l'Agrupació Excursionista Walkíria i l'Agrupació Científico-Excursionista.

Cal esmentar que el Laietània aquí només és un grup i que més endavant, l'any següent, ja serà conegut com a Centre.

En aquest Aplec, a més de sardanes, concurs de ramells de flors boscanes, adreçat a *les nostres gentils donzelles*, s'hi introdueix una missa, un concert a càrrec d'un grup coral del poble de Llavaneres, una conferència pública sobre excursionisme i una marxa lliure de deu quilòmetres; cal destacar que per participar-hi s'han de portar

Programa del II Aplec de les Entitats Excursionistes de Mataró (1926).

pantalons llargs o bé bandes o mitges, amb total prohibició de portar pantalons curts i, a més, cal portar motxilla amb un pes mínim de cinc quilos.

Com a aclariment, hem de dir que amb el nom de bandes es coneixia una tira de tela, generalment de llana, d'una amplada aproximada de 10-12 centímetres i de llargada un metre, o poc més, que s'enrotllava estreta al ventre de la cama de l'usuari. Així s'aconseguia de dominar el muscle tot caminant i, segons els seus partidaris, atènyer un millor ritme de marxa sense cansar la musculatura del peu. Com que la subjecció d'aquesta tira a la cama podríem dir que no era fàcil, l'enrotllament era tot un art. La banda tenia els seus detractors, que eren els qui mai no podíem subjectar-la bé, i no cal dir que l'estètica de la tira quan queia, no era de massa bon veure. El seu ús va anar desapareixent amb el temps.

I el bastó amb punta ferrada era un altre estri que en els anys que comentem també era usual. Si fem un repàs a les fotografies de l'època veurem que la indumentària era gairebé ciutadana, fins i tot la corbata i el bastó n'eren part essencial.

Per acabar el repàs de tot el que usaven els excursionistes d'aquell temps per vestir-se i calçar-se, també hem de dir que com a calçat utilitzaven les clàssiques espardenyes de caçador, altes, a fi de protegir el turmell i, els més sortosos i adinerats, botes de pell per a les sortides a les més altes muntanyes i a la neu. L'oferta comercial de botes per a excursionista era nul.la i s'havia de recórrer als professionals del calçat fet a mida o bé usar botes procedents de l'exèrcit.

És paradoxa de trobar el nom d'una Secció Atlètica dins el Club Natació Mataró, de la qual no hem trobat notícia en cap altre lloc que en els butlletins que consultem, ja que l'activitat atlètica incipient era gairebé practicada pel Grup Excursionista Laietània. Aquest, a més de les clàssiques excursions, també en les dates que esmentem, organitza una cursa per un anomenat circuit de Llevant.

El grup, a més, convoca visites culturals, concursos de ressenyes i no es pot deixar de banda l'intercanvi de publicacions amb altres entitats similars d'arreu de Catalunya.

És interessant de remarcar que en els inicis de l'any 1926 el butlletí trimestral de l'Agrupació estrena nou format amb il.lustració fotogràfica i es converteix segurament en una de les millors publicacions de caire excursionista d'aquells anys, que va durar bastant temps, només superada, naturalment, per la que editava el Centre Excursionista de Catalunya de la ciutat comtal.

És anecdòtic que en M. Clavell hi fes una ressenya de la travessa de l'Hospice de França a la Renclusa i sembla, per la lectura, que en solitari; a deu minuts del Port de Benasc trobà l'apartada i mítica cabana del Cabellut.

Es dedueix també de la lectura de les activitats de l'Agrupació la faceta cinegètica d'aquells caçadors excursionistes, o excursionistes caçadors, que aprofiten el lleure dominical per esplaiar-se caçant a les nostres rodalies, evidenciant així que la fauna no desmereixia per a facilitat d'aquesta afecció.

Una notícia interessant dins les reduïdes activitats que podríem qualificar ja d'alpinistes, per la seva dedicació a l'alta muntanya i a l'hivern, és la portada a cap per en Manuel Cuadrada, de l'Agrupació, que, junt amb els qui després serien prestigiosos capdavanters de l'escalada, de l'esquí de muntanya i del coneixement de les tècniques més avançades del moment, mossèn Oliveras, Lluís Estasen, J. Puntas, J. Roig i J. Vila, assoleix, el dia 8 d'abril d'aquell 1928, el cim del Perdiguero en

Programa d'activitats del Grup Excursionista Laietània (abril 1925).

condicions rigorosament hivernals, essent la primera ascensió nacional.

A més, és també un bon fotògraf i documenta gràficament les incidències de l'ascensió. A nivell mataroní, la projecció pública de les transparències va despertar la curiositat d'una bona colla d'assistents.

El 26 de juny de 1927 es torna al Molí d'en Masriera. D'aquest Aplec destacaríem, junt amb els actes tradicionals, un concurs fotogràfic, el primer, i una cursa d'orientació, a més de la germanor i el corresponent dinar, servit per l'Hotel-restaurant de Josep Vives, al preu especial de set pessetes el cobert.

Programa d'activitats del Centre Excursionista Laietània (desembre 1927).

És també aquest any quan el Laietània substitueix el nom de Grup pel de Centre. Hem de considerar, doncs, que l'entitat ja no és pas un petit grupet i que, segons es desprèn, ha reeixit molt bé entre la joventut la tesi d'Antoni Romagosa, l'ideòleg que aglutina al seu voltant el primicer Grup.

Continuaran, doncs, potser amb més empenta, les excursions per la comarca i les proves del campionat social d'atletisme que ja organitza la Secció d'Atletisme, activitats de les quals fa ressò el Butlletí que, amb cara i ulls, s'edita cada dos mesos a partir del setembre-octubre de 1928.

Mentrestant, i a nivell del país, té molt bona acollida l'aparició dins del món excursionista del periòdic *Excursionisme* el 6 d'abril d'aquest any 1928. En les pàgines del Butlletí es recomana la lectura i la subscripció.

També s'ha celebrat un campionat social de cros i sovintegen les excursions en bicicleta.

En el IV Aplec Excursionista trobem novament agermanades les quatre entitats, l'Agrupació

Científico-Excursionista del Círcol Catòlic, el Centre Excursionista Laietània, la Secció Excursionista de la Societat Iris i l'Agrupació Excursionista la Walkíria.

D'aquesta darrera, no hem pas pogut seguir-ne la seva activitat; no coneixem papers escrits que en parlin. Molt després, al cap d'uns anys, hem conegut dues Walkíries, una, la del Casal, i l'altra, que es presentava com a coral.

De l'Aplec de 1928 ens cal ressaltar la permissibilitat d'usar ja pantalons curts i fins i tot *maillot* a la cursa de muntanya, individual i per equips, continuant, però, l'obligació d'haver de portar motxilla amb un pes no inferior als quatre quilos, havent-se, doncs, rebaixat en un quilo el contingut.

I és curiós també d'assenyalar que en aquest 1928 l'Agrupació, tot i ser present en aquesta trobada anyal dels excursionistes mataronins, no edita el seu habitual Butlletí. Trobem una llacuna en aquest aspecte que va del març de 1927 a l'octubre de 1929.

És interessant de veure que a remolc d'aquest Aplec s'organitza el campionat local de marxa excursionista, en un recorregut que avui dia seria gairebé tot ell ciutadà. Es puja a can Flequer, per can Bruguera, collet de Manyans, quatre camins, coll d'en Dori, Les Sureres i Mataró. D'entre els vint-i-tres marxadors, Jaume Romagosa, de l'entitat organitzadora, serà el campió de Mataró.

I també en el butlletí de l'Agrupació Científico-Excursionista d'aquell març de 1927 trobem la relació sense firma d'una *Missa del Gall* a Núria, el Nadal de 1926. Podríem assenyalar l'establiment d'un rècord l'anada a la Vall, a la Missa del Gall, i *menjar el gall d'indi a casa* l'endemà, com bastant someguer comenta el qui ho escriu. I el camí s'ha fet pel camí vell, i amb neu. Neu que també troba l'articulista a la una de la tarda en arribar a la nostra ciutat. També a Mataró els carrers i les places eren blancs de neu la diada del Nadal de 1927.

En el mateix Butlletí es recalca la celebració d'un VIè. arròs col.lectiu, aquesta vegada a can Bruguera de la Serra. Com també hem trobat, tot fullejant, la signatura femenina d'una *Agna de Valldaura*, cosa insòlita en els butlletins de l'època. I també pel que es dedueix ja es feien excursions de masses.

Són cent onze els qui integren l'excursió col.lectiva al cim del Matagalls, que des del Mas Vidal prop del Santuari de l'Arola caminen a peu fins al poblet de Seva. Tot un rècord de participants.

No tot són, però, costellades, arrossos i aplecs. M. Clavell ens ressenya una travessa feta de l'1 al 5 d'agost, des de Gavarnie a Ordesa, sojornant al refugi de Tuquerroye, que segons esmenta va ser construït l'any 1906 pel Club Alpí Francès.

Fa una escalada al cim del Marbore i, com a colofó de la travessa, puja al cim del Mont Perdut. Hem de pensar que és l'any 1927 i que aquesta part del Pirineu no era massa coneguda dels excursionistes i molt menys dels mataronins.

El gener i febrer hi ha notícia de diverses excursions a La Molina per a les pràctiques del que llavors s'anomenaven *esports de neu*. I no cal dir, ara fetes amb més facilitat, podent arribar a la Cerdanya amb el flamant ferrocarril transpirinenc.

Comença l'any 1930 i, caiguda ja la dictadura de Primo de Rivera, sembla que fins i tot la política entra de ple dins de les entitats excursionistes. L'editorial del butlletí de maig-juny del Centre Excursionista Laietània ho manifesta clarament, en fer al.lusió als sis anys de forçós mutisme, en els quals l'entitat rebia les conseqüències d'haver de portar els originals escrits a la prèvia censura governativa.

Com hem explicat abans, fins a l'octubre de 1929 no surt a la llum altra volta el Butlletí de l'Agrupació. S'hi publiquen sengles articles sobre el poblat ibèric de Burriac, escrits i il.lustrats per en Marià Ribas i un altre, signat per Jesús Illa, sobre

▼ Equip del C.E. Laietània guanyador de la cursa de parelles mixtes al V Aplec d'Entitats Excursionistes de Mataró. (Dosrius, plàtans d'en Mauri, 1929).

Programa del VI Aplec d'Entitats Excursionistes de Mataró (1930).

Per què practiquem l'Excursionisme; també la fotografia acostumada de cada Butlletí, feta per J. Ballbé.

Tampoc no es deixa de celebrar aquell arròs col.lectiu ja tradicional, que aquell any es fa a la masia de can Boquet, la diada del 20 d'octubre, quan es commemora i convoca l'Aplec de Sant Mateu, a redós de la seva enlairada ermita. El preu del dinar ara és de sis pessetes i vint-i-cinc cèntims.

Aquest any 1929 ve molt clarament marcat per la celebració de l'Exposició Internacional de Barcelona, esmentada fins i tot el que podríem denominar editorial del Butlletí del Centre Excursionista Laietània.

També es fa ressò de l'amistat sostinguda amb el Club Excursionista de Gràcia de la capital i que es trasllueix en les variades excursions col.lectives que s'organitzaran.

Pel que fa a l'activitat excursionista, és al gener, pels Reis, quan un reduït grup puja a peu des de Ribes de Fresser al Santuari de Núria; és interessant de saber els molts excursionistes que, tot i el mal temps, s'arrauliren a les velles parets de les cel.les, en nombre de quatre o cinc-cents, segons l'articulista.

Les excursions a l'estiu, a la platja, ja sovintegen, especialment a la Costa Brava. Es va al tradicional Aplec del Corredor el dilluns de Pasqua Granada i és notícia una llarga travessa pel Montseny, des de Seva a Gualba.

L'esperanto, idioma promogut per gent idealista, crea adeptes dins del món excursionista de la nostra ciutat.

Quant a l'Aplec, s'organitza el VIè. amb l'adhesió de tres entitats, l'Agrupació Científico-Excursionista, el Centre Excursionista Laietània i la Secció Excursionista de la Societat Iris.

De l'Agrupació poques notícies tenim de la seva activitat ja que, a part de la presència de l'Aplec, només un Butlletí en tot aquest any 1930 ens diu quelcom referent a un antagonisme que l'article amb el títol de *Criteri a l'aire* sembla demostrar. Amb algú?, amb una altra entitat?, tot glossant un article publicat intitulat *Excursions col.lectives*. Marià Ribas escriu sobre la *Romana Iluro*, i també és interessant l'article *Insistint*, d'un altre autor, en què conceptua el gran nucli excursionista que *és només de costellada*. Cal dir també que el Butlletí de l'Agrupació ara és suplement del Butlletí del Círcol Catòlic d'Obrers.

Paradoxalment, el VIè. Aplec es desenvolupa prop del poble de Dosrius, al paratge anomenat els Plàtans d'en Mauri. S'hi fan exhibicions d'atletisme a càrrec de la secció atlètica del Centre Excursionista Laietània i també de l'Associació Esportiva del Patronat de Sant Josep.

En el Butlletí del Laietània són felicitades després *les simpàtiques i ardides damisel.les que ostentant el nom del Centre es feren guanyadores, amb un magnífic esforç, del premi destinat per a equips en la cursa de parelles mixtes celebrada a Dosrius*.

És notícia igualment Manuel Cuadrada, que el 7 de desembre de 1930 assisteix com a invitat al primer viatge del, encara no inaugurat oficialment, cremallera de Ribes a Núria. I ho fa en companyia d'un altre mataroní, el senyor Oriol Tuñí i Bordalba, primer propietari del nou Hotel-Restaurant de Núria. El primer viatge es fa en una hora, però, segons esmenta, es farà després en només quaranta-cinc minuts i al preu de deu pessetes anar i tornar.

Aprofita l'estada també per fer-hi el debut dels esquís nous, encara que, amb certa resignació, per haver-hi poca neu.

Programa corresponent al mes de juny de 1930. Unió Excursionista de Catalunya.

I esmenta *un rècord; avui de La Molina a Núria en dues hores i mitja. A un quart d'una sortíem de La Molina, a tres quarts de tres ja entràvem a Núria.*

En l'editorial que hem comentat abans del Laietània, ja en l'any 1931, es destaca el valor que es dóna a la política del moment. Eren dies en què Palestra, entitat d'idearis profundament catalanistes, aglutinava el jovent provinent de molts variats estaments socials. Fins i tot, com a símbol, el Laietània estrena el banderí del Centre i nova ensenya.

Igualment, i ja des de l'any anterior, s'hi publiquen sengles fotografies de les activitats socials més rellevants.

Tot i que durant aquest 1931 només sortí a la llum el mes de gener-febrer un *programa*, que fa de substitut del Butlletí habitual, ens parla de la formació d'una novella Secció Feminal, quines associades han brodat el banderí que hem esmentat més amunt i que al mateix temps organitzen excursions.

Dins aquest any la Biblioteca, que va adquirint llibres i rebent donacions de socis, ressalta l'alta del llibre *Carnet d'un esquiador* de Josep M. Guilera, un dels pioners de la divulgació de l'esquí a Catalunya.

El 1931 ve marcat també per esdeveniments molt importants al país. Es proclama la República a tot l'estat espanyol. I nosaltres recalcaríem l'apologia que fa l'esquiador en la ressenya d'aquella primera anada a Núria amb cremallera i que diu *uns xiulets de la màquina i els esbufecs del pujar donen el Déu-vos-guard a la Vall de Núria. La força mecànica s'humilia enfront la Verge oferint els seus serveis. Per primera volta arribo a veure-us, us demano la vostra protecció, us portaré en aquesta solitud una vida nova, perquè tothom pugi a veure-us, xics i grans, gent forta i feble, perquè sense fadiga arribin als vostres peus i us invoquin gràcies, perquè el jovent gaudeixi, perquè durant l'hivern vinguin a brodar el vostre mantell, de blanca neu, amb el rastre del 'ski', el jovent alegre i rialler, altruista i brau, que sabran assaborir la vostra solitud en aquella bella contrada.*

L'Aplec aquest any torna al molí d'en Masriera. L'organització és a càrrec de les mateixes entitats de l'any anterior i es convoca una altra cursa de cinc quilòmetres per a parelles mixtes, i per primera vegada un concurs de lluita a la corda, com també un concurs de fotografia. Tal com diuen les notes del Butlletí de l'Aplec *la Fonda d'en Josep Dalmau de Llavaneres ha ofert un dinar al preu de 5,50 pessetes el cobert.*

L'Agrupació Científico-Excursionista en el darrer suplement del Butlletí del Círcol Catòlic d'Obrers, que hem fet servir fins ara, insereix en la primera pàgina, que bé podríem qualificar d'editorial, un article titulat *Patriotisme i excursionisme*, en el qual s'exalta el valor de l'excursionisme dins del context àmpliament patriòtic d'una Catalunya que aquest any ha vist canviar políticament molts esquemes, d'una societat que camina cap a un futur molt diferent del fins llavors existent.

Ja dins d'un 1932 ple de febre política en tots els àmbits, tant estatals com locals, el Laietània continua les activitats que reflecteix en els dos butlletins que aquest any edita. En l'aspecte cultural comença el curset de català organitzat per als socis del Centre, seguint els mètodes establerts per l'il.lustre filòleg Pompeu Fabra. Un editorial ens parla d'un futur estadi a Mataró, i acaba dient *un estadi a Mataró fóra senzillament una gran cosa.*

El VIIIè. Aplec, pel juny, aglutina els excursionistes al voltant de la idíl.lica font picant de

Dalt, el manantial Ballot d'Argentona. És la primera vegada que l'espessa pineda del lloc acollirà sardanistes i excursionistes en els actes tradicionals dels vuit aplecs celebrats fins llavors.

Seria la darrera vegada que quatre entitats el convoquen, la Secció Excursionista de la Societat Iris, el Centre Excursionista Laietània i, dues de novelles, la Secció Excursionista de l'Ateneu Popular i el Grup Excursionista Mataroní. Amb motiu d'aquest Aplec, s'edita un Butlletí que podríem qualificar d'extraordinari en el qual, a més de la programació dels actes normals i ja tradicionals dels Aplecs anteriors, hi ha les bases d'un concurs fotogràfic, una cursa infantil i sengles articles de variada literatura que signen Timoteu Mas, Joaquim Casas i Busquets, Josep Montroig i Josep Tarragó i Saurí; un altre article, que potser s'avança en el temps, es titula *L'excursionisme i la dona*, i no porta signatura.

Pel maig-juny de 1933 hem de pouar novament l'activitat excursionista de la nostra ciutat en el Butlletí que novament surt a la llum després d'un llarg temps de mutisme.

Pel que es dedueix de la seva lectura, les característiques són noves. L'excursionisme local ara camina amb altres criteris i altres finalitats, sense, però, deixar de banda l'activitat que l'ha fet néixer.

Una política abrandada de nacionalisme i fins i tot de catalanisme estricte és al carrer.

S'està commemorant el centenari de la Renaixença catalana i es recorda el fet amb una salutació. El dia 8 d'abril molts dels turons del Maresme són il.luminats a bastament. L'abrandament es trasllueix en el conegut poema de Josep M. de Sagarra. El Butlletí el transcriu:

Foc nou, baixa del cel i torna a prendre
que ja ha arribat l'hora d'esventar la cendra
oh Pàtria de les tombes flamejants.

El catalanisme estricte en aquests moments s'inscriu en el marc d'una novella entitat mataronina *Nosaltres sols*, d'inspiració, com el seu nom indica, separatista.

Palestra és una altra manifestació paral.lela d'aquest signe. Però en aquest maremàgnum social no es deixa de banda l'activitat excursionista. Sovintegen les excursions d'esquí, que es practica als plans propers al llac artificial de Santa Fe, mentre d'altres pugen al cim de les Agudes, amb participació de la cada cop més nombrosa Secció Feminal, que a més manifesta voler practicar l'atletisme, esport en aquells temps ben poc afavorit i practicat molt poc pel mal anomenat sexe dèbil.

La pràctica de l'acampada passa les carenes del Maresme i s'arriben a aixecar tendes sota el castell de Montsoriu, a la serralada del Montseny.

Les altes cotes del Pirineu també formen part de les excursions d'unes curtes vacances, i entre elles, el cim de l'Aneto.

Impressiona moltíssim de constatar en un article del Butlletí de juny-juliol la fi d'una activitat que ha durat vuit anys i que ha aglutinat els excursionistes de la ciutat de Mataró. Ens referim a l'Aplec que fins llavors s'havia fet cada any. L'encapçalament de l'article, *Una absolta*, ens indica que s'acaba d'enterrar la consensuada activitat.

Les discrepàncies són diverses. La primera és que el Grup Sardanista de la Societat Iris organitza un Aplec exclusivament sardanista al marge de l'habitual. La segona, que ja venia de lluny, és la voluntat de l'Agrupació Científico-Excursionista d'incloure en el programa la celebració d'una missa de campanya a ple bosc, que ja havia portat divergències de criteri en edicions anteriors i que portà aquesta Agrupació a retirar-se de l'Aplec. I finalment, la Secció Excursionista de l'Iris, per més comoditat, no el convoca i l'Aplec mor per si sol.

De les dues entitats novelles, la Secció Excursionista de l'Ateneu Popular i el Grup Excursionista Mataroní, que aquest any 1933 s'havien sumat a l'Aplec, poques referències en tenim en fer aquestes ratlles. La primera era una secció de l'Ateneu Popular radicat al carrer Bonaire i de l'altra sabem que havia tingut un local al carrer de Sant Isidor. Un magatzem semi-garatge, en estat bastant precari, aixoplugava si fa no fa una quarantena d'excursionistes de procedència essencialment obrera. No hem trobat enlloc constància escrita de quines activitats desenvolupaven aquestes dues entitats. Sí que trobarem, més endavant, el Grup Excursionista Mataroní formant part de la que seria Unió Excursionista de Catalunya a la nostra ciutat.

L'atletisme mataroní, i naturalment el laietanenc, veu amb goig com Pere Bombardó, un dels millors atletes del moment, guanya el títol de campió d'Espanya de salt d'alçada.

Són quinze anys de bregar del Centre Excursionista Laietània i aquest quinzè aniversari portarà discrepàncies en les seccions que integren la seva vida social i els seus reglaments. Això farà

que la secció d'atletisme, a finals d'aquest 1933, sigui una secció completament autònoma.

Un dels treballs divulgatius de l'Entitat serà posar uns pals de ferro indicadors del camí al Santuari del Corredor, durant molts anys una ruta clàssica de l'excursionisme mataroní. Aquests pals foren al cap de poc temps destrossats, després d'haver servit de blanc de tir d'uns brètols. El Butlletí se'n dol, però passat molt poc temps ens dóna notícia de la seva reparació.

Una interessant excursió pel Nadal, feta conjuntament amb la Secció Feminal, amb un pressupost de quaranta pessetes, serà el punt final de l'activitat del que creiem ben accidentat any 1933.

El 1934 el Butlletí estrena nova portada amb un dibuix a la ploma de Joan Nonell.

L'esquí d'alta muntanya serà un nou al.licient per als qui després de conèixer la muntanya, per primera vegada s'atreveixen a fer, amb els esquís als peus, el que després serà una clàssica travessa, la de Núria a La Molina. Eren set els esquiadors que, equipats a l'estil del temps, porten els seus esquís i entusiasme a les altes carenes frontereres. L'equip utilitzat sí que val la pena de comentar-lo. La ressenya de l'excursió parla que no es disposava per a l'ascensió de les pells de foca, sinó només d'un entramat de cordill que les substituïa. Era un art aquest treball, ja que el lligat a la cua de l'esquí, que quedava com a una xarxa, no estava a l'abast de tothom. No cal dir que de ganivetes, ni parlar-ne, i les fixacions, algunes corretges de cuir, com també era de cuir el calçat. El plàstic era encara lluny d'inventar-se.

Aquesta travessa, com també l'estada a Núria, les havia facilitades la construcció del cremallera que des de Ribes de Fresser, a través de les gorges, assolia gairebé dos mil metres d'alçada. Quedaven enrera l'esforç i la constància dels qui pujaven a peu, amb neu o sense, amb bon temps o amb el torb, que alguns hiverns bufava amb violència.

I aquella trobada col.lectiva finia sota la gran campana de la llar de foc i la solitud i la tranquil.litat que ambientaven la petita vall, a redós, del Santuari. Així ho esmentava amb nostàlgia, sota la signatura d'*Homituet*, el Butlletí de maig-juny.

Pel que fa a la resta, l'activitat és notable. Campaments a les Guilleries i a la vall d'Espot i també a *ses* Illes, amb una excursió col.lectiva a Mallorca.

En la faceta atlètica, la Secció recentment autònoma organitza el Campionat de Catalunya de Cros.

I de sardanes, ja enterrat l'Aplec col.lectiu, és la Secció Sardanista de l'Iris la que aquest any organitza aquesta activitat.

En aquest moment, a part de la trajectòria de l'excursionisme mataroní, volem destacar un fet que aviat hi incidirà plenament. Aquest any 1934, a Barcelona, dues entitats mancomunades rutllen amb el nom d'Unió Excursionista de Catalunya. Una és a la ciutat vella, carrer de Santa Anna, núm. 10, 1r., i s'anomena UEC Barcelona. L'altra és a Sants, al carrer de Riego, núm. 2, 1r. Són el començament d'una nova entitat excursionista, als postulats de la qual s'aniran adherint progressivament moltes altres entitats i grups excursionistes de Barcelona i del seu entorn.

Com a nexe de les seves activitats editen un Butlletí mensual, que és noticiari i ressenya, amb una digna presentació, avalada amb sengles fotografies.

És interessant de constatar que aquestes dues entitats n'han absorbit moltes d'altres que han acceptat la conveniència d'una unió, deixant de banda la política de capelleta que, amb tanta disgregació d'esforços i finalitats, imperava en aquells dies.

També s'hi agombolen els Minyons de Muntanya, l'equivalent a la catalana dels Boy-Scouts de Baden Powell.

Al cim del Puigmal (desembre 1929).

A més disposen d'un refugi a La Molina, a la part baixa, vora l'estació, en l'edifici vell de l'antiga serradora, que, al mateix temps que aixopluc, serveix de base per a l'organització de les curses d'esquí a les pistes de l'incipient complex.

Igualment, a semblança de les entitats mataronines, practiquen l'atletisme, base educativa per a la joventut i que cada dia té més adeptes al Principat.

Tota aquesta vitalitat l'encarrilen uns Estatuts que seran base jurídica lliurement acceptada per les entitats que al llarg dels propers anys s'hi afegiran, i que conformaran el patrimoni comú d'Unió Excursionista de Catalunya.

Hem de tornar, però, a Mataró. El gener-febrer de 1935 l'editorial del Butlletí del Centre Excursionista Laietània ens porta a un nou plantejament del futur.

Esmenta l'intent del prestigiós Centre Excursionista de Catalunya de crear filials a totes les comarques catalanes. Parla del munt de comentaris sorgits arran del cas. L'obstacle, però, es veu que és el xovinisme de perdre el nom. Poques entitats volen perdre la seva personalitat. No es critica aquest aspecte però s'hi ressalta que *meditant serenament la qüestió hem de convenir, en què aquesta rutina de les capelletes, ha portat tard o d'hora al malversament d'unes energies que, mancomunades, haurien donat un esplèndid resultat i en canvi disgregades s'han perdut inútilment.*

I ens dóna com a exemple les ciutats de Sabadell, Manresa, Terrassa, Granollers, de paral.lela categoria a Mataró i amb un cens corporatiu d'entitats que traspassen els tres-cents socis. Finalment opta per la iniciativa del Centre Excursionista de Catalunya, iniciador d'aquest esport a casa nostra, i demana un esforç de comprensió de tots per a la creació de la filial, ja que la coneixença aprofundida del temperament mataroní fa ressaltar el pessimisme sobre la resolució d'aquest problema, plantejat des de fa molt temps. I acaba dient *tant de bo que l'any 1935 vingui presidit dels més bons averanys pel nostre dilecte esport.*

El 1935, però, com veurem més endavant, portarà a una part de l'excursionisme mataroní per altres camins i altres maneres d'entendre l'associacionisme.

Mentrestant, l'activitat, sobretot l'atlètica, no decau. La secció d'Atletisme organitza els campionats de Mataró. Hi participen, a més de l'amfitrió, l'Iris Atlètic Club i la F.J.C. de C., unes noves sigles —Federació de Joves Cristians de Catalunya— que s'uneixen a la palestra. La F.J.C. de C. era una entitat de caire netament confessional que en aquells moments prenia forta empenta en el camp de la cultura física, a través de l'esport i especialment de l'atletisme.

Una altra fita esportiva serà que Ernest Pons guanyarà el campionat de Catalunya de salt d'alçada en categoria júnior.

I a la muntanya, el Campament de vacances a la regió de Caldes de Bohí, concretament a la pleta de Riomalo, amb interessants ascensions als dos Besiberris i als Comolos.

El darrer Butlletí del qual disposem és l'extraordinari, dedicat al primer Aplec que organitza exclusivament el Centre Excursionista Laietània al Molí d'en Masriera, el 23 de juny de 1935. Es torna, doncs, al molí després de quatre anys de no fer-ho. Si fa no fa els actes de què es compon el programa no difereixen dels que col.lectivament es feien quan eren totes les entitats excursionistes de la ciutat que hi col.laboraven.

Però el novembre d'aquest any que comentem, 1935, quatre entitats, el Grup Excursionista Mataroní, el Club d'Esquí Mataró, el Centre Excursionista Laietània i la Secció Excursionista de la Societat Iris donen a la premsa un manifest públic d'adhesió a Unió Excursionista de Catalunya.

A partir d'aleshores, la continuació de les activitats excursionistes a Mataró serà agombolada d'acord amb els postulats que les dues entitats de Barcelona i Sants prengueren en formar, amb força empenta, una única entitat cabdal a tot Catalunya. En el moment que comentem funcionaven ja com a tals les d'Olot, Olesa de Montserrat i Barcelona-Horta i, a no tardar, passada la guerra civil, serien més nombroses.

Si ens fixem, però, en les entitats que són ja UEC Mataró trobarem un novell Club d'Esquí Mataró. Tenim notícia que era un grup molt reduït de practicants de l'esquí que es reunia en un bar de la Rambla mataronina, i que no dubtaren pas de formar part del nou ens social i perdre el nom que tenien. Hi trobem a mancar aquella Secció Excursionista de l'Ateneu Popular que l'any 1932 era dins de la comissió de l'Aplec. Tampoc no va adherir-se a la novella UEC Mataró l'Agrupació Científico-Excursionista del Círcol Catòlic d'Obrers.

Tot i amb això, creiem que l'any 1935 va ésser un any esplendorós per a l'excursionisme català. A

nivell nacional, el flamant Comitè Català de Refugis de la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya va inaugurar, amb l'esforç i l'aportació de totes les entitats excursionistes catalanes, el primer refugi federatiu situat a la Vall Ferrera.

Quant a nivell unionista, l'UEC d'Olesa de Montserrat organitza el campament social de tardor.

També, i gràcies a disposar de mitjans econòmics, el Comitè d'Edicions obté el permís d'edició del llibre *L'ús de la corda*, segurament el primer en l'aspecte divulgatiu de l'escalada a nivell català, i possiblement peninsular, i que al mateix temps és regalat gratuïtament a tots els socis.

Unes sessions de cinema divulgatiu al cinema Gayarre de la Rambla visionen pel.lícules del tema de la muntanya d'aquells anys. *Luz azul* o *El Monte de los Muertos* són uns dels títols. Aquest darrer film, però, destaca per ser una producció alemanya de l'UFA, dirigida per la coneguda cineasta que l'any següent filmaria les Olimpíades de 1936 a Berlín, Leni Riefenstalh. El protagonista principal és Mattias Wiemann. Que lluny quedava la pel.lícula *Les meravelles de l'esquí* que l'any 1923 fou projectada en dues sessions, omplint-se del tot la sala, palesant l'interès que hi havia per les belleses de la muntanya. Segurament fou la primera pel.lícula que l'Agrupació Científico-Excursionista projectà a la nostra ciutat, en un temps en què poc o gens es coneixien *dits aparells* i que *els intrèpids skieurs M.M. Scheneider, Boader i Willingen ens exposen la realització pràctica de la teoria d'aquest esport...*

També la pràctica de l'esquí pren un caire insospitat a la nostra ciutat, i es pot dir que durant la temporada s'organitza setmanalment un autocar fins a Ribes de Fresser per a les pràctiques a l'estació d'esquí de La Molina i Vall de Núria.

El local del Carreró (aleshores Enric Granados) núm. 10 baix, que fins llavors havien compartit amigablement excursionistes i atletes, tant els qui anaven a la muntanya com els qui cada diumenge anaven al camp de mossèn Plandolit, serà seu del Centre Atlètic Laietània, que continuarà la pràctica i divulgació de l'atletisme.

La Unió Excursionista de Catalunya a Mataró tindrà el seu estatge al núm. 68 de la Riera. Una no molt vasta estança al darrera del local del cafè de Can Careta.

Com hem dit més endarrera, retrobem com a primer president de la novella Entitat Martí Fradera; vice-president, Timoteu Mas; secretari, Jaume Llopart; vice-secretari, Joaquim Blanco; caixer, Josep Riera; comptador, Joan Rigual; vocal, Josep Tramunt; arxiver, Josep Barsó; vocal de Cultura, Isidre Julià; d'Esports de Neu, Joaquim Boter; de Càmping, Eliseu Pujol; de Turisme, Enric Banet i d'Excursions i Alta Muntanya, Rafael Pruna.

Vicenç Arís

FONTS DE CONSULTA

Butlletins de l'Agrupació Científico-Excursionista del Círcol Catòlic d'Obrers.

Butlletins del Centre Excursionista Laietània.

Edicions amb motiu dels Aplecs de les entitats excursionistes de Mataró, 1926-1932.

L'Agrupació Científico Excursionista i l'excursionisme mataroní, petita història. (Edició amb motiu del 75è. aniversari) i aportació documental de Joan de la Creu Cuadrada i Gallifa.

L'any 1920 un grup d'amics inicia la pràctica de l'atletisme a la nostra ciutat. L'any 1922 s'integra al Centre Natació Mataró i constitueix la secció atlètica del club, que existirà fins al 1927.

També tindran Secció Atlètica l'Iluro S.C., el Centre Excursionista Laietània -origen de l'actual Centre Atlètic- i la Societat Iris. Entre el 1930 i el 1936 actuarà la Federació de Joves Cristians de Catalunya.

ORIGEN I PRIMERS TEMPS DE L'ATLETISME MATARONÍ

Un grup d'entusiastes de l'atletisme, l'any 1920, sota la direcció tècnica de l'*esportman* alemany Albert Gnauk, varen començar uns entrenaments i unes pràctiques atlètiques, que efectuaven quan podien, ja que no disposaven de camp apropiat.

L'any 1921 aconseguiren de celebrar un primer festival al camp de l'Estadi, que fou una revelació i un gran èxit en aquells temps.

L'any següent es celebrà un altre festival que consolidava la formació d'aquell grup, que s'integrà al Centre Natació Mataró com a secció.

L'any 1922 s'organitzaren uns campionats comarcals al Masnou, amb participants d'aquella població, de Mataró, de Badalona i de Premià. Els mataronins assoliren el primer i el tercer lloc en disc, pes i javelina i el primer i el segon en alçada. Les marques foren 28,30 m. en disc, 9,11 m. en pes, 36,00 m. javelot, i 1,52 m. d'alçada. Serien els primers campionats del Maresme.

Una anècdota explica la situació de l'atletisme a l'època. Es diu que en un festival del club Español, l'any 1924, aquell club, que no disposava de bons llançadors del pes, va contractar tres descarregadors del moll que s'emportaren els primers llocs en la prova.

L'any 1925 el C.N. Mataró organitza el VIII Campionat de Catalunya de Cros, i ja hi prenen part alguns mataronins. El nombre d'atletes augmentava i als Gnauk, Esquius, Sala, Reniu, s'hi sumaven els Majó, Roca Casabella, Martín, Arnau, Sala...

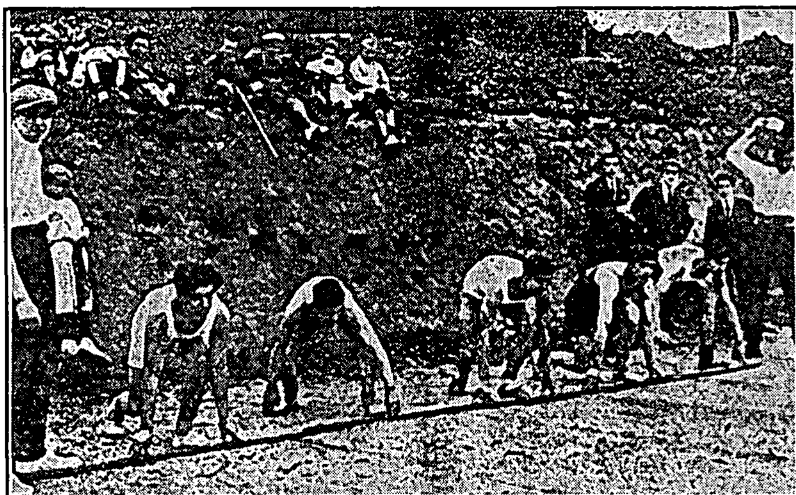
L'any 1927 els mataronins del C.N. Mataró van guanyar altra vegada el Campionat Comarcal. En aquest campionat, hi prengué part també el club de futbol Iluro S.C., que tenia una secció d'atletisme en aquells temps. Per cansament i altres fets circumstancials, l'any 1927 deixà d'actuar la secció d'atletisme del C.N. Mataró.

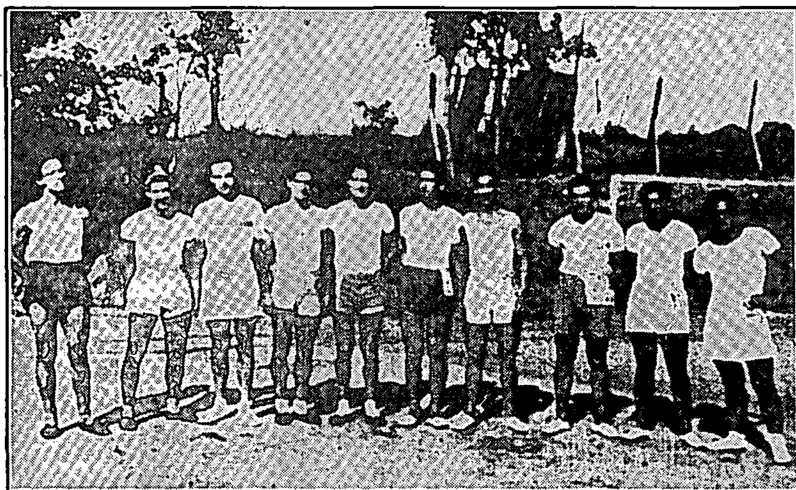
Els anys 1925-26 va aparèixer el Centre Excursionista Laietània, que de moment prengué part en marxes d'orientació i de regularitat per muntanya. L'any 1927 ja disposava d'un camp per practicar l'atletisme, el camp de l'Estadi.

Des de llavors l'activitat del Laietània ha estat modèlica per la seva constància i superació, lluitant sempre amb la manca d'ajuts materials i econòmics, fins a les últimes promocions que han pogut beneficiar-se d'unes altres facilitats.

El millor exemple del que pot l'afecció, l'entusiasme i l'autodisciplina ens el donà Pere Bombardó, que l'any 1932 es proclamà campió d'Espanya de salt d'alçada, amb la marca d'1,72 m., i que també en el mateix campionat formà part de l'equip de Catalunya en el llançament del javelot.

Ernest Pons, també del Laietània, va ésser igualment campió d'Espanya en salt d'alçada i *recordman*, amb un salt d'1,91 m., en el període de finals dels anys trenta a primers dels quaranta. Llavors es destacà també, prenent part en proves i torneigs internacionals, Jaume Fernàndez i Picon, en curses de 3.000 m. i mig fons.

Abril 1922.
Elements del C.N. Mataró en un entrenament de 60 metres, en el camp del "Stadium".

L'equip de les seccions atlètiques dels grups locals de la F.J.C., l'any 1933.

L'equip de la secció atlètica de l'Iris, l'any 1934, a Granollers.

L'any 1930 un grup de joves del Foment Mataroní, amb el nom de Joventut, prengué part en els campionats locals, amb marques discretes. L'any 1931, en formar-se la Federació de Joves Cristians de Catalunya, a Mataró es constituïren tres grups: el Joventut al Foment Mataroní, el Sant Jordi al Círcol Catòlic, i el Lleó XIII amb domicili al carrer d'En Pujol. En atletisme tots tres grups actuaven formant un sol equip, que anomenaven els Fejocistes o la F.J.C. La finalitat d'aquesta organització no era solament la pràctica de l'esport, sinó la formació integral del jove catòlic, per actuar com a tal en la seva vida privada i pública.

Aquest moviment de joventut, que assolí un fort arrelament i expansió en els seus cinc o sis anys de vida, va desaparèixer amb motiu de la revolució i la guerra l'any 1936, i no va poder ser reorganitzat mai més, per les derivacions d'aquell gran conflicte.

Les últimes actuacions destacades dels fejocistes mataronins, formant part de l'equip que integrava altres grups de la província, van ser als campionats de Catalunya de Neòfits del 1936. Els F.J.C. es van proclamar campions davant del G.E.E.G. gironí, el F.C. Barcelona, el C.A.D.C.I. i molts d'altres.

A principis dels anys 1930 en Joan Parés i Bàrbena, entusiasta de l'atletisme, va aconseguir d'engrescar i aglutinar per a les pràctiques atlètiques de salts, curses i llançaments, un grup de vailets que, per ser residents, generalment, dels barris de baix a mar, tenien per camp de joc i esplais les platges i terrenys del barri del Callao.

Van formar una penya que anomenaren *Penya Surell*, nom que corresponia a aquell ambient, ja que, a més, també practicaven la natació.

Per facilitar-los les activitats, mossèn Josep M. Andreu, que havia fet construir unes instal.lacions de banys al lloc que actualment ocupa el C.N. Mataró, popularment conegudes com a *banys dels Marians*, ja que per a aquest fi es varen crear, deixava unes casetes i dutxes als nois de la penya.

Sempre va ser un grup juvenil, ja que els seus components després passaven a formar part d'altres clubs. D'aquells planҫons varen sortir destacats atletes, com l'Ernest Pons que va ser campió i

recordman de salt d'alçada d'Espanya. El grup va desaparèixer amb motiu de la guerra civil.

L'any 1932 un grup de dissidents del Laietània formà un grup d'atletisme a la Societat Iris, que aconseguí resultats molt estimables; en els campionats de Mataró de l'any 1933 van quedar subcampions.

Els camps d'entrenament eren l'Estadi, o camp de Mossèn Plandolit, els Lluïsos i la Mataronina, els dos últims desapareguts.

Adjuntem com a annex la taula de rècords d'aquells tres equips l'any 1934. També, per a comparació, els actuals del Laietània, on es poden observar les millores aconseguides amb els estudis i pràctiques d'entrenament, estils i materials.

Joan de la Creu Cuadrada

Proves	Laietània	F.J.C.	Iris	Rècords actuals del Laietània
100 metres	Jané 12"	Pineda 12" 1-5	Àrias 12" 1-5	10'6
200 metres	Cabús 25" 2-5	Esquerra 26" 2-5	Ballescà 25" 1-5	21'2
400 metres	Cabús 56" 2-5	Esquerra 61" 2-5	Àrias 55"	48'81
800 metres	Boada 2'12"	Llinàs 2' 23"	Boada 2'8" 4-5	1'52"99
1.500 metres	Cot 4'29" 4-5	Llinàs 4'52"	Boada 4'43"	3'53"6
5.000 metres	Cervera 16'58"	Albert 21'35" 1-5	Llopart 17'17"	14'397
4 x 100	Àrias, Rigual Cabús, Cuní 49" 1-5	Galindo, Soler, Viayna, Esquerra 52" 2-5	Carretero, Boada, Ballescà, Àrias 50" 1-5	43'1
4 x 400	Cot, Nonell, Pons Cabús 4'9" 2-5	Llinàs, Viayna, Soler, Esquerra 4'14" 4-5	Carretero, Lladó, Ballescà, Boada 4'7" 2-5	3.20'09
Alçada	Bombardó 1.725	Pineda 1.55	Boada 1.65	2,10 m.
Llargada	Bombardó 5.89	Pineda 5.45	Àrias 5.71	7,54 m.
Triple	Rigual 12.02	Berga 12.26	Ballescà 11.41	16,04 m.
Perxa	Rigual 3.20	M. Esquerra 2.70	Bros 2.90	4,50 m.
Pes	Farinyes 11,15	Cruzate 10,05	Punsola 9,155	14,33 m.
Disc	Farinyes 36,47	Viayna 30,98	Raurich 27,62	42,52 m.
Javelot	Bombardó 43,36	Cruzate 31,61	Puig 32,60	55,38 m.
Pentatló	Rigual 1.956.55 p.	Viayna 1.677.39 p.	Boada 1.680.72 p.	-

La història de l'atletisme mataroní, des dels seus inicis fins als nostres dies, i més concretament la del Centre Atlètic Laietània, entitat emblemàtica, és analitzada i explicada tot seguit per Jordi Buscà i Colell, atleta i doctor enginyer industrial, president d'aquesta entitat.

HISTÒRIA DE L'ATLETISME A MATARÓ 1925 - 1992

ANTECEDENTS.

Les primeres notícies escrites de l'activitat atlètica del Laietània, ens les donen els programes de l'any 1925. El primer que coneixem és del mes de març, en el qual consta el Cafè Clavé com a domicili del Grup Excursionista Laietània, entitat que tenia una secció atlètica. El mes d'abril consta un nou domicili al Portal de Valldeix, 33.

En el programa del mes d'octubre d'aquell any consta que el dia 25 d'octubre tindria lloc la Cursa Circuit de Llevant. Amb aquesta senzillesa es signa l'acta de naixement d'una entitat esportiva atlètica que, al cap de seixanta-set anys, encara és bressol i casal dels atletes de Mataró.

A partir de 1927 l'entitat es digué Centre Excursionista Laietània, amb domicili al Carreró, aleshores carrer Enric Granados, núm. 10 baix i des del setembre-octubre de 1928 publicava un butlletí mensual.

A Mataró, però, hi havia hagut un antecedent en la pràctica atlètica. Fou cap a l'any 1920 quan uns xicots pertanyents al Club Natació Mataró varen voler implantar l'esport atlètic a la ciutat i, sota la direcció de l'expert alemany Albert Gnauk, assoliren els primers èxits, que anaren augmentant a mesura que organitzaven encontres, interclubs i altres manifestacions.

Per dissort, el nombre de practicants no va créixer tant com era d'esperar i vers l'any 1927 la secció va desaparèixer, després d'haver assolit brillants triomfs, que no varen ser suficients per motivar els joves en la pràctica de l'atletisme.

Primer programa d'activitats del Centre Excursionista Laietània (març 1925).

ES CREA LA SECCIÓ ATLÈTICA DEL CENTRE EXCURSIONISTA LAIETÀNIA.

Feia, però, uns dos anys, que havia nascut en el si del Centre Excursionista Laietània una secció atlètica, que impulsava els seus socis a prendre part en algunes curses de muntanya. La primera cursa en la qual participaren dos socis del Centre va tenir lloc el dia 7 de juny de 1925 , i hi varen assolir una esperançadora classificació.

El 1926 fou per al Laietània un any de febrosa activitat. Els components de l'entitat prengueren part en moltes curses, entre les quals cal destacar la travessa d'orientació al Montseny, el 21 de març, amb un recorregut de vint-i-cinc quilòmetres, en la qual assoliren una brillant classificació. El dia 30 de maig el Laietània s'adjudicà el primer premi per equips, davant de setanta corredors, a la cursa del Molí d'en Masriera de Sant Andreu de Llavaneres. El primer classificat laietanenc fou, com en les anteriors curses, en Ferran Ferrer.

Grup de participants a la marxa lliure del II Aplec d'Entitats Excursionistes, al Molí d'en Masriera. Llavaneres, 31 de juny de 1926. D'esquerra a dreta, drets: Antoni Serra, Enric Julià, Antoni Fàbregas, Timoteu Mas, Ferran Cot, Ferran Ferrer, Joaquim Sunyer, Esteve Nogueras i Isidre Julià.
Agenollats: Domènec Banyeras, Francesc Gurri, Eliseu Pujol, Daniel Solà i Joan Zaragoza. Fotografia: Arxiu C.A. Laietània.

Els adeptes a l'atletisme anaven creixent contínuament esperonats pels bons resultats dels corredors del Centre. A l'arxiu consta que durant l'any 1926 es participà en cinc curses organitzades per diferents centres excursionistes. En una d'elles, de dotze quilòmetres, organitzada per l'Agrupació Científico-Excursionista del Círcol Catòlic, hi participaren tretze corredors del Centre, fent el segon lloc el laietanenc Pere Ventura.

L'any 1927 s'avança un pas més i, podent comptar amb un terreny apropiat per practicar l'atletisme en pista, el Laietània organitza el dia 25 de setembre els 1rs. Campionats Socials d'Atletisme al camp de l'ex Stàdium. En aquests campionats, en els quals es feren les primeres proves en pista, es disputava una medalla per al primer classificat i una copa per a l'atleta que assolís la millor puntuació.

PRIMERES PARTICIPACIONS EN PROVES OFICIALS.

Perquè quedi constància dels homes pioners de l'atletisme mataroní, fem constar aquí el nom dels participants en aquest primer Campionat:

Francesc Rigual, Isidre Julià, Josep M. Ibern, Timoteu Mas, Pere Bombardó, Narcís Farinyes, Lluís Valbuena, Salvador Rigual, Joan Zaragoza, Pere Llivina, Joan Roldós, Narcís Camp i Ramon Puerto.

Són aquests atletes els qui varen fixar els primers rècords socials en el palmarès del Centre Excursionista Laietània.

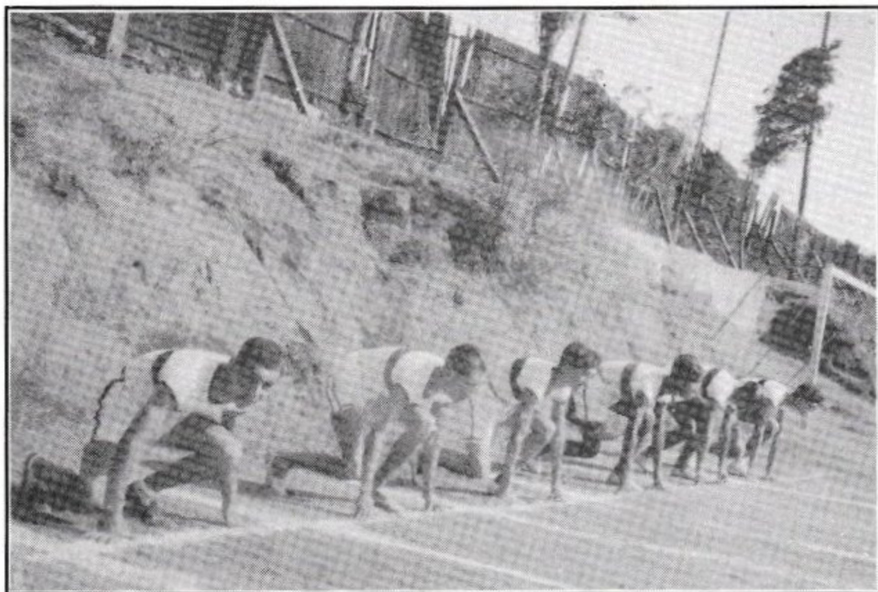
La copa que guanyava l'atleta que assolís millor puntuació va ser per a en Pere Bombardó, que ja destacava com a gran figura de l'atletisme.

Com a curiositat, esmentarem que una de les proves programades era el *matx de lluita a la corda*. Durant l'any 1927 es celebraren nombrosos festivals atlètics que s'anunciaven com *intents de rècord.*

El dia 1 d'abril de 1928 es celebrà el 1r. Campionat Social de Cross Country amb un recorregut de vuit quilòmetres. El guanyà en Pere Llivina i quedà en segon lloc un jove atleta que, amb el temps, arribaria a ser un home mític per al Laietània, en Grau Cot. A les fotografies que es conserven d'aquestes proves, els atletes laietanencs ja duen la samarreta blanca amb el barrat negre, que encara són els colors oficials del Laietània.

Durant el mateix any s'anaren succeint els encontres a la pista i en curses, establint-se noves i més valuoses marques i rècords.

El dia 24 de març de 1929 els atletes mataronins es varen desplaçar a Terrassa per competir, per

Sortida de la prova del 60 metres llisos al Camp de Mn. Plandolit, 25 de setembre de 1927. D'esquerra a dreta: Joan Roldós, Pere Bombardó, Salvador Rigual, Lluís Valbuena, Joan Zaragoza i Francesc Rigual. Fotografia: Arxiu C.A. Laietània.

primera vegada fora de casa, en un matx interclubs amb el Centre Excursionista *La Mola*. El varen perdre només per un sol punt de diferència.

Al Butlletí del Centre Excursionista Laietània, el primer número del qual, com ja hem esmentat, és de setembre-octubre de 1928, es fa esment de la Secció atlètica del Centre, de la qual era president en Joan Zaragoza, i hi figuren els resultats dels 2ns. Campionats Socials.

EL PRIMER GRAN ATLETA DEL LAIETÀNIA.

L'any 1929 fou l'any de l'eclosió d'un gran atleta que amb el temps esdevindria figura de l'atletisme espanyol, en Pere Bombardó. En un matx contra els Lluïsos de Gràcia es va mostrar com a atleta polifacètic destacant en totes les proves de salts i curses.

L'atletisme en pista havia anat prenent volada i tots els clubs ja comptaven que el Laietània era participant segur en qualsevol competició.

CONSAGRACIÓ DEFINITIVA DEL LAIETÀNIA.

L'any 1930 va representar la consagració definitiva de l'atletisme mataroní. El 16 de març el Laietània organitzava els 3rs. Campionats Socials de Cross, amb gran participació. I en un pentatló que va tenir lloc aquest mateix any a Vilassar de Mar, en Pere Bombardó s'adjudicà el primer lloc.

El dia 29 de juny s'organitzaren els Campionats d'Espanya d'Atletisme en els quals, per primera vegada, participaven dos atletes mataronins, en Pere Bombardó i en Narcís Farinyes. Com a anècdota, podem fer menció que aquest darrer atleta, bo i havent-se classificat per a la final, no hi pogué competir perquè se li escapà el tren.

La constant progressió de l'atletisme mataroní queda reflectida en la taula de rècords, que contínuament s'anaven superant, tant a les proves de salts com a les de llançaments. Aquests rècords es superaven tant en proves específiques a les pistes pròpies com en encontres amb d'altres clubs. Aquest any també començà la seva llarga carrera esportiva el jove Grau Cot.

El dia 14 de desembre de 1930 els atletes mataronins participaven per primera vegada a la cursa Jean Bouin amb una concurrència de sis atletes.

Grup d'atletes participants en el III Campionat Social de Cross (16 de març de 1930). D'esquerra a dreta: Josep Martínez, Ignasi Lleonart, Ramon Pons, Josep Pando, Francesc Oller, Andreu Domènech, Jaume Lleonart, Grau Cot i Jaume Xivillé. Agenollat: Joan Zaragoza. Fotografia: Arxiu C.A. Laietània.

S'INSTAUREN ELS CAMPIONATS DE MATARÓ DE CROSS.

La labor de proselitisme en favor de l'atletisme es féu palesa quan el Laietània organitzà els 1rs. Campionats de Mataró de Cross Country. A més del Laietània es varen inscriure els clubs mataronins Iris, Crema i Ateneu. Es varen celebrar el 9 de febrer de 1931.

No cal dir que en Grau Cot en fou brillant guanyador. Aquest atleta va batre al cap de pocs dies el rècord de Mataró de 10.000 metres llisos, amb una marca de 37 minuts 56 segons.

Corredors del I Campionat de Mataró de Cross, categoria júniors. D'esquerra a dreta: Grau Cot, Josep Martínez, Francesc Oller i Ramon Pons.
Fotografia: Arxiu C.A. Laietània.

UN ANY DE PLENITUD.

L'any 1931 fou l'any de la posada de llarg de l'atletisme mataroní. Repassant les marques successivament assolides pels atletes, s'observa la progressió constant dels Bombardó, Ibern, Farinyes, Llivina, Montells, Cot, etc. Es participava regularment als Campionats de Catalunya i alguns dels atletes foren seleccionats per participar als Campionats d'Espanya, fent-hi un molt bon paper.

En els 2ns. Campionats de Mataró, celebrats el 20 de setembre de 1931, hi participaren, a més de l'equip del Laietània, un equip del Joventut A.C. i un altre de l'Associació Esportiva del Círcol Catòlic d'Obrers.

A la tardor del mateix any el Laietània organitzà la 1a. Volta a Mataró, prova que fou considerada com un dels esdeveniments esportius més importants celebrats fins la data a la ciutat. S'hi varen inscriure els vuitanta millors atletes de Catalunya; el primer classificat local va ser en Grau Cot, que assolí la quinzena posició.

EL PRIMER TÍTOL DE CAMPIÓ DE CATALUNYA.

L'any 1932 continua la forta embranzida de l'atletisme mataroní. En la llista de resultats apareix per primera vegada com a campió infantil en Joan Parés, que amb el temps esdevindria una de les figures mítiques i polifacètiques de l'esport mataroní. Com a fet curiós cal esmentar que en aquella època, en el llançament del pes, es puntuava les distàncies assolides amb les dues mans. També comencen a sobresortir el marxador Antoni Pi, els corredors Domènec Cabús i Francesc Cuní, junt amb els germans Rigual i Antoni Lladó.

El dia 12 de juny de 1932 es celebrà a l'Estadi de Montjuïc el Campionat de Catalunya d'Atletisme, organitzat per la Federació Catalana. En Pere Bombardó assolí el títol de campió de Catalunya amb un salt d'1,70 metres. Aquesta marca li valgué l'honor de representar Catalunya en els Campionats d'Espanya que s'havien de celebrar a l'Estadi Berazubi de Tolosa.

El dia 29 de juliol, dintre del programa de les festes de les Santes, al camp de l'Iluro S.C. s'organitzà el 1r. Campionat de Mataró de Pentatló, que guanyà brillantment en Salvador Rigual amb 1.882 punts.

EL PRIMER TÍTOL DE CAMPIÓ D'ESPANYA.

L'atleta del Laietània Pere Bombardó va acudir a Tolosa, en representació de la Federació Catalana, per disputar els Campionats d'Espanya. La seva extraordinària *classe* li valgué per guanyar el títol de campió d'Espanya, amb un salt de 1,72 metres.

Quedava ben lluny aquell salt d'1,55 metres que havia representat, quatre anys abans, el primer rècord social.

L'ATLETISME MATARONÍ ELEVA LA SEVA COTITZACIÓ A CATALUNYA.

La creixent afecció atlètica i la qualitat dels atletes mataronins varen crear justa fama a tot Catalunya, i per això la majoria dels clubs convidaven els atletes del Laietània per participar en les proves que organitzaven. I no hi havia Campionats de Catalunya en els quals no assolissin llocs destacats els atletes laietanencs.

Una de les organitzacions que cal esmentar per la seva novetat va ser la dels 1rs. Campionats d'Atletisme i Pentatló del Maresme, en els quals el Laietània quedà en segon lloc, essent-ne en Salvador Rigual la gran figura.

Desplaçaments continuats a Badalona, Barcelona, Arenys, Girona, Manresa, marcaren els anys 1933 i 1934 com els fonaments d'un gran club. Però no era pas el Laietània l'únic club que mantenia la torxa de l'atletisme mataroní. Als Campionats de Mataró a l'any 1933, el Centre Excursionista Laietània va quedar campió, seguit a poca distància per altres clubs mataronins, l'Iris Atlètic Club i la Unió local de la Federació de Joves Cristians de Catalunya.

EL PUNT ÀLGID D'UN SEGON CLUB MATARONÍ.

Tot i que des de l'any 1931 ja trobem el Club Iris A.C. participant en curses locals o comarcals, és l'any 1933 quan es produeix l'eclosió dels atletes irisencs als rànkings catalans. En la 3a. Volta a Mataró els atletes de l'Iris A.C. varen guanyar per equips. També varen ser guanyadors del 1r. Cross Country del Maresme, després de l'aferrissada lluita pel primer lloc entre en Jaume Llopart i en Grau Cot, aquest darrer, atleta del C.E. Laietània. En anys successius els atletes dels dos clubs es disputaran la supremacia local.

MATARÓ, SEU DELS CAMPIONATS DE CATALUNYA DE CROSS COUNTRY.

Molt de ressò va tenir l'organització d'aquesta prova que es va celebrar el 28 de gener de 1934. La premsa barcelonina de l'endemà, i concretament *El Mundo Deportivo*, *La Publicitat*, *La Rambla* i *La Humanitat* varen elogiar la bona organització i la massiva presència d'espectadors mataronins.

El *Diari de Mataró* i la també publicació mataronina *El Pensament Marià*, varen expressar els mateixos elogis, personificant l'èxit en la figura del secretari laietanenc, en Francesc Cuní.

Sortida de la Primera Volta a Mataró, organitzada pel Centre Excursionista Laietània (8 novembre 1931). Fotografia: Arxiu C.A. Laietània.

Com a detall anecdòtic, la premsa va retreure el detall del mal gust del guanyador Manuel Andreu, que va rebutjar la Copa *perquè ja en tenia una altra d' igual.*

L'EMPENTA DELS JOVES.

L'any 1935 apareix per primera vegada a la relació de resultats dels encontres un nom que, amb el temps, seria ben conegut als ambients atlètics del país, l'Ernest Pons, que des de molt jove destacà en les proves de salt d'alçada, llargada i triple salt. També comença a sonar el nom d'en Jaume Fernàndez, que promet ésser digne successor d'en Grau Cot en les proves de fons.

Aquests dos atletes, junt amb en Joan Bta. Parés, Codolà, Sans i Fornés, varen obtenir una magnífica classificació als Campionats de Catalunya júniors, celebrats a l'estadi de Montjuïc.

Les marques eren contínuament superades pels atletes laietanencs, passant la barrera d'1,70 m. en alçada i els 6,00 metres en llargada. Aquesta, a càrrec d'en Francesc Arnó.

En Jaume Fernàndez guanyà la cursa del Premi Jean Bouin, l'any 1936, en la categoria de neòfits. La seva trajectòria anà millorant, competint amb atletes de categories superiors i guanyant-los tots, inclosos els atletes de l'Iris A.C. i els de la F.J.C. en els 3rs. Campionats del Maresme de Cross.

L'ESCLAT ATLÈTIC DE 1936.

Durant tot l'any 1936, el Laietània, l'Iris i la F.J.C. eren els tres clubs mataronins que competien en gairebé totes les proves atlètiques.

Precisament els dies 3 i 17 de maig de 1936, la Federació Catalana d'Atletisme va organitzar els Campionats de Catalunya d'Atletisme Júnior.

Des de feia temps, el C.E. Laietània havia preparat curosament tots els seus atletes, que en gran nombre es desplaçaren a Barcelona, acompanyats de socis i simpatitzants. L'ambient era entusiasta i indescriptible. Per a ells només valia la victòria enfront dels disset equips inscrits, entre els quals hi havia l'Iris A.C. i els joves de la F.J.C.

Les marques assolides pels laietanencs foren excel.lents i, al final de la primera jornada, ja es posaren en el primer lloc de la classificació. L'Ernest Pons assolí els 1,70 m. en alçada, quedant campió. En la segona jornada els resultats dels mataronins també foren extraordinaris i gràcies a les excel.lents marques de Francesc Arnó, de 5,97 m en llargada, de Joan Sans en 400 m tanques i el llançament de 30,81 m, en disc, de Jaume Dormuà, el C.E. Laietània assolí el títol de Campió de Catalunya per a la temporada 1936-1937. Per arrodonir-ho, el Laietània va guanyar també els Campionats d'Atletisme del Maresme.

Els dies 28 de juny i 5 de juliol el Centre Excursionista Laietània participà en els Campionats absoluts de Catalunya, en els quals Ernest Pons, amb un salt d'1,70 m, es classificà per representar Catalunya en els Campionats d'Espanya que s'havien de celebrar a Barcelona els dies 11 i 12 de juliol, pocs dies abans de l'inici de la Guerra Civil.

L'ATLETISME MATARONÍ DURANT LA GUERRA CIVIL.

L'atletisme era un esport que a Mataró atreia molt de públic i tant el Laietània com l'Iris continuaren organitzant festivals, tot i l'ambient de guerra i violència que es respirava a la ciutat. Així, el 27 de setembre de 1936 aquests dos clubs organitzaren un Festival Atlètic, formant part de les festes de l'Esport i de l'Art, *en profit de les víctimes del feixisme.*

Durant els mesos de novembre i desembre es celebraren normalment els Campionats Socials, ja que la majoria dels atletes mataronins eren molt joves i no estaven encara en condicions de ser cridats al front.

A partir del mes de juliol desapareix la F.J.C. a causa de la seva confessionalitat cristiana. Alguns dels seus atletes varen ser perseguits, i la majoria es va perdre per l'esport.

Després de més de mig any de suspensió en les activitats atlètiques a Barcelona, a finals de gener de 1937, l'atleta Jaume Fernàndez va participar al Cross de selecció per al Cross Country Internacional de París, organitzat per *La Humanité.*

UN ATLETA MATARONÍ TRAVESSA LA FRONTERA PER ACTUAR A L'ESTRANGER.

El 14 de febrer de 1937 en Jaume Fernàndez va fer el vuitè lloc al Cross Country Internacional de París. L'equip català va quedar en segon lloc, superant França, Bèlgica i Suïssa, darrera només de l' URSS.

La participació dels atletes mataronins del Laietània i de l'Iris en els festivals a benefici dels combatents era constant, fet que prova la ideologia dels dos clubs a favor de la democràcia i en contra dels feixisme. En un festival a profit d'un hospital d'evacuació i en un altre celebrat a València, els nostres saltadors varen assolir marques molt estimables, batent rècords socials. L'Ernest Pons va saltar 1,77 m d'alçada i en Francesc Arnó 6,17 m en llargada. En Jaume Dormuà va superar els 37 m en llançament de disc.

NORMALITAT DURANT L'ANY 1937. L'OLIMPÍADA D'ANVERS.

Tot i el gran trasbals que sofrí la ciutat de Mataró durant aquest any de guerra i tenint present que la fam començava de deixar-se sentir, continuaven les competicions per a la preparació i selecció dels atletes que havien de representar Catalunya en la 3a. Olimpíada d'Anvers. L'Antoni Lladó, en Joaquim Codolà, en Pere Girabal, l'Antoni Sala, en Dormuà, en Pons i tants d'altres, lluitaven d'aquesta forma per Mataró i per la República. En Jaume Fernàndez va ser el més ben classificat, de manera que, amb una gran marca de 32 m 47 seg. en els 10.000 m, va ser seleccionat per actuar a l'Olimpíada Obrera d'Anvers.

I els atletes mataronins varen competir també en un festival organitzat en profit del Comitè d'Ajut a Euskadi i el Nord.

A l'Olimpíada d'Anvers l'atleta Jaume Fernàndez va participar en les curses de 5.000 m i de 10.000 m, fent el 3r. lloc en aquesta darrera prova. De retorn d'Anvers va participar en un encontre internacional a París, fent el tercer lloc en els 5.000 metres llisos.

El dia 22 d'agost, el Centre Excursionista Laietània va organitzar un festival d'homenatge a l'atleta Fernàndez, al final del qual el president del Centre, en Ricard Girabal, li féu ofrena d'una placa commemorativa.

FINAL DE LES ACTIVITATS PER CAUSA DE LA GUERRA.

El 27 de novembre de 1938 és la data del darrer festival atlètic celebrat a Mataró, abans del final de la guerra. La majoria dels atletes eren al front on alguns trobarien la mort i altres, més tard, el camp de concentració o l'exili... Tota una joventut destrossada.

EL PERÍODE POSTBÈL.LIC.

La guerra civil matà moltes iniciatives esportives de la ciutat, i entre elles, l'esport bàsic, l'atletisme, precisament en el moment que alguns dels atletes mataronins es cotitzaven entre els millors del país.

Acabada la guerra, en Salvador Rigual, animat pels atletes supervivents retornats dels fronts, demana al Govern Civil autorització per poder tornar a desenvolupar la tasca atlètica, continuant la tasca del Centre Excursionista Laietània. El remolí de la guerra havia engolit l'atletisme mataroní. Ni l'Iris A.C., ni la F.J.C. tornarien a formar-se. Únicament el Laietània intentarà de ressuscitar l'atletisme.

Quan el Govern Civil autoritza el funcionament del Laietània, ho fa amb el nom de *Centro Atlético Layetania*, en castellà, sense cap vinculació amb l'excursionisme. De fet ja feia uns anys —va ser el 1935— que el Centre Excursionista Laietània, no pas la seva secció d'atletisme, s'havia integrat a la U.E.C, és a dir, la Unió Excursionista de Catalunya.

La integració de la secció excursionista a la U.E.C. va ser un cop molt fort per als atletes, que es trobaren mancats de lloc de reunió i sense la més mínima cobertura econòmica. Però la separació del Centre Excursionista no hauria estat res, si es compara amb el desempar total i absolut de després de la guerra.

UN CLUB SENSE INSTAL.LACIONS.

L'atletisme mataroní, amb els veterans atletes traumatitzats per la guerra i amb molts companys als camps de concentració, encara tenia una altra dificultat molt important. No podia disposar de les pistes del camp de Mossèn Plandolit, ja que els militars, omnipotents en aquell temps, se n'havien apoderat per instal.lar-hi unes barraques.

Però l'experiència dels veterans i la il.lusió dels novells no tenia límits, i el 27 de setembre de 1942 el Centre Atlètic Laietània ja organitzava el primer festival de la postguerra al camp de futbol del C.D. Mataró. Va ser un festival d'homenatge al recordman d'Espanya de salt d'alçada, l'Ernest Pons.

Com que els usufructuaris del camp de Futbol del Mataró posaven moltes dificultats per utilitzar-lo en competicions atlètiques, els mateixos atletes habilitaren, treballant durament, el camp de la

Mataronina, situat al lloc on avui hi ha al carrer de mossèn Molé i el passeig de Rocafonda, dessota del *Desvío* (avui avinguda d'Amèrica). En aquest camp, es varen organitzar diversos festivals, amb notable assistència d'afeccionats, fins a l'any 1945, en què desapareix, per problemes amb els propietaris. Llavors tampoc no es podia utilitzar el camp del Mataró, perquè s'hi havia sembrat gespa.

Tot i que l'atletisme mataroní, i el seu únic club de practicants, comptava amb un nou i abundant planter de joves atletes, les dificultats per a la pràctica i l'entrenament semblaven invencibles.

L'Ajuntament, com a darrera solució, permet d'utilitzar la *pelouse* del nou Velòdrom i, encara que en condicions ben precàries, els atletes mataronins, i concretament els del Laietània, participen en tots els encontres de nivell regional, competint gairebé sempre en les úniques pistes disponibles, les de l'Estadi de Montjuïc.

L'ANY 1945 MARCA EL RESSORGIMENT DE L'ATLETISME MATARONÍ.

Malgrat tots aquests entrebancs, l'atletisme mataroní, i el Laietània en particular, anaven avançant. Les noves promocions, junt amb els veterans, tornaven a formar un equip consistent, i així l'any 1945 els atletes mataronins es proclamen campions del torneig de Primavera, a Manresa. Aquest mateix any el C.A. Laietània instaurava l'anomenat Trofeu Clausura, que durant més de 25 anys hauria de repercutir moltíssim en l'atletisme català.

L'any 1948, amb motiu de la celebració del Centenari del primer ferrocarril d'Espanya, el Laietània organitza una cursa de relleus, portant una torxa de Mataró a Barcelona.

LA DÈCADA DELS ANYS CINQUANTA.

Les noves promocions d'atletes mataronins s'esforçaven de valent i, en quedar lliures de soldats les instal.lacions del camp de Mossèn Plandolit, els dirigents del C.A. Laietània varen fer caps i mànigues per reunir suficients diners i habilitar novament les pistes del Camí de la Geganta. Amb l'esforç i la col.laboració física d'atletes i directius, Mataró va poder recuperar per a la pràctica atlètica l'espai que havia estat testimoni de les gestes dels atletes de la ciutat. S'inaugurarà novament amb un festival en el qual els atletes mataronins competiren amb els del F.C. Barcelona.

L'any 1951 la Federació Catalana d'Atletisme concedeix al C.A. Laietània l'organització de la 31a. edició dels Campionats de Catalunya de Camp a Través. L'organització va resultar perfecta, i tant els atletes com la Federació quedaren molt satisfets de l'acollida del públic mataroní.

Durant aquesta dècada un únic club representa la ciutat, el C.A. Laietània. Es podria afirmar que ben pocs foren els joves mataronins d'aquells anys que no tingueren alguna mena de contacte amb el club atlètic, mirat amb molta simpatia pels ciutadans. Una bona prova va ser el festival atlètico-gimnàstic que, amb la participació del malaguanyat gimnasta Joaquim Blume, es va celebrar a les pistes del Laietània, que es varen omplir de gom a gom per presenciar l'espectacle.

L'any 1953 entrà a formar part de l'equip laietanenc l'atleta Álvarez de Lara, que portà a la nostra ciutat els títols de campió de Catalunya i d'Espanya de salt d'alçada. Aquest darrer títol, conquerit a l'estadi d'Anoeta, a Sant Sebastià. L'atleta va continuar la tradició dels grans saltadors mataronins, iniciada amb en Pere Bombardó i seguida per l'Ernest Pons.

Varen ser anys gloriosos per a l'atletisme mataroní, que cristal.litzaren en ser proclamat el Laietània campió de Catalunya de 2a. categoria, cosa que li valgué l'ascens a 1a. categoria, on va haver de mesurar les seves forces amb els millors atletes del moment.

INTENSA ACTIVITAT ATLÈTICA I PRESÈNCIA CIUTADANA.

A més dels nombrosos encontres atlètics propiciats per la permanència del Laietània en la màxima categoria, dintre del calendari català tingué gran importància la celebració del Trofeu Clausura, al qual acudiren els millors atletes catalans.

També va contribuir a la difusió de l'atletisme l'organització dels Campionats d'Atletisme per a empreses i equips, que va ser una magnífica ocasió per fer aflorar un gran planter de nous atletes, que anaren prenent el relleu de les antigues promocions.

A les darreries de la dècada dels cinquanta, la ciutat comptà amb un nombrós grup de marxadors que arribà a crear escola. Successors dels pioners Josep M. Ibern i Pi, els Cabrera, Suari, Salvador i Joan Pi varen passejar el nom de Mataró per tota la geografia catalana. Sota la Presidència primer d'en

Josep Bellavista i després de l'Antoni Bonamusa, l'atletisme mataroní anava prenent volada, de manera que l'any 1956 s'organitzen uns encontres atlètics internacionals amb un equip de Perpinyà, que en versió d'anada i tornada va ser guanyat pel Laietània.

COMENCEN ELS ANYS SEIXANTA. LA MEDALLA DE LA CIUTAT AL C.A. LAIETÀNIA.

Comença la dècada amb un destacat esdeveniment per a l'atletisme mataroní. El dia 15 de juliol de 1961 el Consistori Municipal lliura la Medalla de Plata de la Ciutat, al Mèrit Esportiu, al C.A. Laietània, premiant d'aquesta forma la col.laboració del club en la formació de la joventut mataronina, que acudia a les seves pistes de manera massiva. Col.legis i empreses tenien sempre les portes obertes per a la pràctica atlètica.

NEIX UN ALTRE CLUB ATLÈTIC A LA CIUTAT.

A la part alta de l'Esplanada, dessota de les Germanetes, hi havia el pati dels Lluïsos, propietat del Foment Mataroní i vinculat a la parròquia de Santa Maria. Tan bon punt acabà la guerra, el pati va ser utilitzat com a esplai del Catecisme i, a més, s'hi practicava l'atletisme i la gimnàstica ornamental per part dels joves més o menys assidus al Foment. A causa de les petites dimensions del pati, només s'hi feien proves de salts i de llançaments en pla d'entrenament. Però des de principis dels anys cinquanta, un grup de nois i joves entrenaven i feien exercicis de gimnàstica ornamental. Primer a les ordres de l'Antoni Lladó, antic atleta laietanenc i, més endavant, a les ordres del senyor Francisco Frediani, van formar el Grup Gimnàstic Lluïsos. Va ser al voltant de l'any 1958 quan dos ex-atletes del Laietània, en Joaquim Codolà i en Salvador Esquerra, varen demanar de poder entrenar-se al pati dels Lluïsos. Ben aviat s'envoltaren d'uns quants nois i els ensinistraren en la pràctica atlètica. Des del primer moment comptaren amb l'ajut d'en Salvador Cruañes, com auxiliar, que més endavant esdevindria l'ànima d'un nou equip d'atletisme que competiria amb el nom de Lluïsos. A poc a poc els atletes anaren desplaçant els practicants de la gimnàstica ornamental i de la gimnàstica esportiva, consolidant un nou equip, els Lluïsos, que ha vingut funcionant fins al dia d'avui.

NEIX L'ATLETISME FEMENÍ DINTRE DEL C.A. LAIETÀNIA.

Fruit de les noves tendències sociològiques que s'anaven imposant al país, després de molts anys de tancament i repressió, es comença a veure noies a les pistes del camp de Mossèn Plandolit a partir de l'any 1962. Però no serà fins a l'any 1963 quan es començarà a enregistrar els primers rècords locals femenins.

En pocs anys el grup de fèmines es consolidarà, formant un equip sòlid, amb figures de nivell nacional. Cal destacar els rècords assolits per la Mercè Boixet i la Teresa M. Roca, que crearen escola per la seva gran dedicació i estimació als colors del Laietània.

EL GRAN ATLETA TOMÀS BARRIS, ENTRENADOR DEL LAIETÀNIA.

L'any 1965 la Junta del Laietània contractà els serveis d'un entrenador que deixaria una forta empremta dintre el món atlètic mataroní. Foren els anys de més empenta de l'atletisme, tot i que la manca de pistes adequades era un fort handicap per a l'atletisme mataroní.

En Tomàs Barris va crear una vertadera escola d'atletes que veien en ell la persona entesa, amb una forta dedicació, i que tenia unes dots innates com a conductor i conseller esportiu. Va estar treballant amb els atletes del Laietània fins a l'any 1972, que, molt a desgrat dels directius del Centre, va deixar el càrrec.

EL CAMPIONAT DE CATALUNYA DE MARXA ATLÈTICA.

Mentrestant els marxadors mataronins anaven guanyant proves dintre de la seva categoria, i per això la Federació Catalana d'Atletisme va concedir al Laietània l'organització del 34è. Campionat de Catalunya de Marxa Atlètica, que va tenir lloc el febrer de 1966. Aquest tipus de proves a l'aire lliure eren les úniques possibilitats que l'atletisme arribés al públic, ja que les pistes de terra no eren adequades per fer competicions oficials.

S'INICIA LA CONSTRUCCIÓ DE L'ESTADI MUNICIPAL D'ATLETISME.

Fruit de les continuades pressions del C.A. Laietània, primer amb el Sr. Joan Bonareu i després amb el Sr. Vicenç Carrés, consellers delegats

d'Esports de l'Ajuntament, s'inicià la construcció d'un Estadi d'Atletisme a uns terrenys de propietat municipal situats al barri de Cirera, al peu de la carretera del mateix nom.

Després d'alguns anys de treballs, sovint interromputs per la falta de pressupost suficient, l'Estadi s'arribà a inaugurar provisionalment amb motiu de la celebració dels Jocs Escolars de l'any 1972. Però l'estat precari de les obres realitzades, la manca de murs de contenció i el mal estat de les pistes impediren la ulterior utilització, tot i que l'Ajuntament hi va anar realitzant obres durant els anys 1973 i 1974. Finalment, però, gràcies a la decidida empenta de l'alcalde Sr. Francesc Robert i Graupera, l'Ajuntament, en un esforç econòmic considerable, reconstruí les grades per al públic, remodelà els vestidors, els equipà amb escalfadors, amb calor proporcionat per una instal.lació d'energia solar, i condicionà les pistes. De manera que l'Estadi es reinaugurà oficialment amb un festival atlètic.

NOUS ENTRENADORS PER A L'ATLETISME. EXPANSIÓ DE L'ATLETISME FEMENÍ.

Quan l'any 1972 en Tomàs Barris deixava el càrrec d'entrenador dels atletes del Laietània, li va prendre el relleu en Fernando de Mata, que, tot i estar poc temps a Mataró, hi va deixar un bon record. L'any 1974 va ser substituït per l'atleta Xavier Consegal i Oliveras, que va seguir la tasca iniciada pels seus antecessors, formant noves promocions d'atletes i potenciant, especialment, l'atletisme femení. Gràcies a la preparació que assoliren les noies, l'equip femení del Laietània, exponent de la realitat atlètica mataronina, va figurar durant força anys a la màxima categoria regional, des de la temporada 1977-78.

A la ja reconeguda categoria de la Mercè Boixet i la Teresa M. Roca, s'hi afegiren atletes com Rosa M. Floris, Imma Fradera, Isabel Garcia, Rufina Galera, Marisol Surroca, Maite Illas, Maite Calafell, Montse Diví, Roser Boixet, Maria Boixet, i tantes d'altres.

CINQUANTA ANYS D'ATLETISME A MATARÓ.

L'any 1975, amb motiu de complir-se els Cinquanta Anys de l'existència del primer club atlètic mataroní, el president de la Federació Espanyola d'Atletisme va concedir al Centre Atlètic Laietània la Placa de Plata de la Federació, premiant la llarga tasca de promoció atlètica realitzada per l'entitat. L'acte va tenir lloc en el nou i ampli local social del Laietània, als terrenys del seu nou Complex Esportiu.

Aquest Complex Esportiu havia estat inaugurat el mes de juny de 1973, amb l'aportació de milers de nous socis, que així premiaven l'honradesa i la fidelitat del C.A. Laietània als principis esportius.

LA HISTÒRIA MÉS IMMEDIATA.

La història de l'atletisme mataroní a partir de 1975 ja és només una crònica de les diferents competicions en què els Clubs han anat participant. Els resultats, tant del Laietània com dels Lluïsos, figuren en les publicacions esportives i només cal fer constar el naixement de dos nous clubs. Un és el Club Atlètic Mataró, que a partir de l'any 1980 s'escindí dels Lluïsos per dedicar-se exclusivament a participar en curses de fons, i en el qual han destacat els germans Pallarolas i en David Cocera. L'altre és el Grup Maratonià de Mataró, fruit també d'una escissió del Club Atlètic Mataró.

També cal fer constar que l'Ajuntament de la ciutat construí a l'estadi un gimnàs per als atletes.

Com a fites importants dels darrers cinc anys figuren les diferents competicions organitzades pels clubs atlètics de Mataró. Són la Milla Urbana Internacional Ciutat de Mataró, que organitza cada any el Centre Atlètic Laietània, la Mitja Marató que organitza el Club Atlètic Mataró i el Cross Ciutat de Mataró, que organitza els Lluïsos.

Cal fer esment que, des de l'any 1990 i gràcies a les gestions iniciades pel C.A. Laietània, la ciutat de Mataró és punt de sortida de la Marató de Catalunya, Mataró-Estadi Olímpic, que es celebra cada any, amb un èxit creixent. Gràcies a la bona organització realitzada pel Patronat Municipal d'Esports i la gran participació ciutadana, el COOB ha decidit que la ciutat de Mataró sigui el punt de sortida de les Maratons Olímpiques del 1992.

Finalment, durant l'any 1991 l'Ajuntament va enllestir les obres per a la remodelació de l'Estadi Municipal, instal.lant un paviment sintètic, amb la qual cosa queda oberta la possibilitat de celebrar a Mataró les competicions atlètiques que, per manca d'instal.lacions adequades, li havien estat vetades.

Jordi Buscà i Colell

A petició de l'Equip del Museu Arxiu de Santa Maria, Salvador Esquerra i Tuñí rememora tot seguit vivències del seu historial atlètic, especialment interessants perquè són testimoni de primera mà d'una època ja llunyana, curulla de dificultats i privacions per als practicants de l'esport.

UNA LLARGA VIDA EN L'ATLETISME MATARONÍ. ASSAIG BIOGRÀFIC.

EL MEU PRIMER DEBUT. ELS III CAMPIONATS DE CROSS DEL MARESME.

El meu debut —ocasional i fortuït— en l'atletisme mataroní, tingué lloc el 19 de gener de 1936, en ocasió dels III Campionats de Cross del Maresme, amb un recorregut total de 9 Kms. per a totes les categories i amb la participació de 32 atletes. Organitzava la carrera l'entusiasta club local Iris A.C., agrupació atlètica malauradament desapareguda després de la guerra civil.

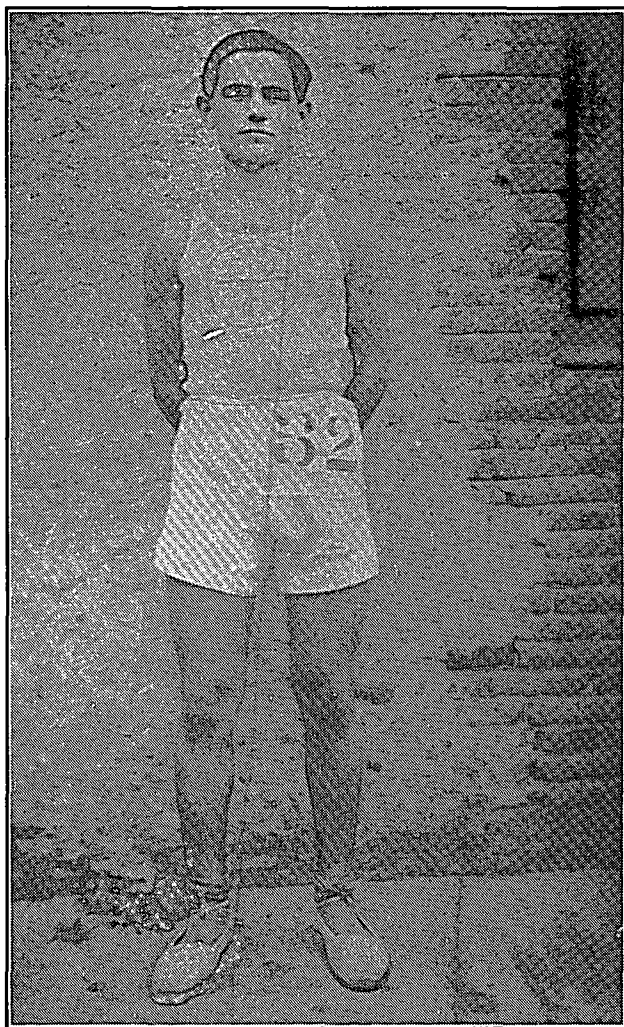
Haig d'aclarir que el meu debut a l'esmentat cross fou fortuït. Es va donar la circumstància que el bon company i amic Marcel.lí Llinàs, corredor de mig fons al C.A. Joventut, es va trobar indisposat; davant d'aquest contratemps, el meu germà Josep M. em va demanar si no em veia capaç de suplir-lo, ja que era l'únic corredor que representava el C.A. Joventut. No m'hi vaig pensar pas gaire a acceptar aquell honor i privilegi, que va suposar el meu baptisme atlètic.

D'aquest meu debut fortuït i sense previ entrenament, recordo un fet insòlit, i certament lamentable, succeït poc abans d'arribar classificat en 13è. lloc de totes les categories. A uns 250 metres de la meva arribada a la meta, poc abans d'enfilar la baixada de la Riera, davant del Parc Municipal, venint del Camí de la Geganta, de manera espontània uns individus —foren tres més o menys— veient evidentment que en el pit del meu mallot figurava l'ensenya emblemàtica de la F.J.C. —Federació de Joves Cristians— de l'equip del C.A. Joventut, en acció incivil i antiesportiva, pretengueren de bloquejar la meva cursa, estenent els seus braços davant meu, intentant de retardar, o molt pitjor, d'invalidar la meva carrera. Malgrat l'esgotament, vaig poder burlar-los, escapolint-me de la seva acció. El fet, clara mostra d'incultura, només es pot entendre dins del clima sòcio-polític que es vivia en aquella època.

La meva arribada a la meta situada davant del Círcol Catòlic —òbviament tan desitjada per mi— va ésser particularment celebrada tant pel meu germà Josep M. com pel meu recordat amic Miquel Vallmajor —mort dissortadament l'any 1938 a la batalla de l'Ebre— que m'esperaven amb certa inquietud i il.lusió, tot especulant si hauria pogut dosificar les pròpies forces per poder acabar la dura cursa, i que van quedar sorpresos de veure'm i de constatar la meva classificació. Per cert, rememoro encara avui la plaent dutxa amb aigua freda, reconfortant, a ple hivern. La meta i arribada davant del Círcol Catòlic fou coronada per nombrós públic de Mataró i de la comarca.

Aquesta meva primera actuació en una prova oficial de certa rellevància i el fet de no haver faltat mai a les competicions en pista al veterà camp de l'Stàdium, per tal de seguir i admirar els Campionats d'Atletisme locals, en els quals participaven el C.E. Laietània, l'Iris A.C. i el Joventut A.C., de la F.J.C., durant el quadrienni 1932-1936, foren decisius per a la meva identificació amb els valors morals i físics que ofereix la pràctica i disciplina de l'atletisme.

Doncs bé, en aquella època, els matins dominicals mai no deixava d'anar a admirar els atletes més

Salvador Esquerra als III Campionats de Cross del Maresme. 19 gener 1936.

preparats del C.E. Laietània, P. Bombardó, N. Farinyes, S. Rigual, G. Cot, R. Girabal, etc.; els de l'Iris A.C., com G. Arias, J. Ballescà, J. Boada, J.M. Ibern, M. Carretero, etc., i finalment els del meu equip preferit, el Joventut A.C., no tan experts i més novells, entre ells els meus germans Miquel i Josep M.

Les proves més admirades per mi, per ser espectaculars, invariablement eren les de pura velocitat, protagonitzades per en Ricard Girabal, Germà Arias, Joan Ballescà, Miquel Carretero, Joan Jané, Emili Pineda i el meu germà Josep M. Les arribades a la meta sempre em resultaven electritzants perquè eren molt disputades. En les proves de 80 metres llisos, a causa del reduït espai que quedava després de passada l'arribada a la meta, l'esprínter havia de frenar el propi impuls, per tal d'evitar de trencar-se la crisma caient pel desnivell del terreny. Poc podia pensar aleshores que, en un futur encara llunyà, les proves i curses de velocitat —dels 100 metres llisos— serien les meves preferides i destacades.

També els salts d'alçada, pel magnífic espectacle i bellesa que els donava l'estil *Lewden* americà emprat llavors, de perfecta execució per part dels atletes laietanencs P. Bombardó, ex-campió d'Espanya, S. Rigual, R. Garangou, J. Bta. Parés, i la gran promesa del novell E. Pons, em deixaven bocabadat. En aquella època el saltòmetre, quadrilàter i sot de caiguda de l'atleta especialista en salts, estava omplert de sorra de mar; no pas com actualment, en què el saltador es deixa caure damunt d'un confortable llit de goma-escuma, amb l'estil generalitzat *Fosbury*, mancat per a mi de la bellesa del meritós i històric *Lewden*.

A propòsit d'aquesta qüestió, puc afirmar que l'anterior reglamentació dels salts d'alçada invalidava i no permetia d'entrar a franquejar el llistó amb el cap abans que les cames. Si la memòria m'és fidel, recordo que el mític atleta Altafulla, ex-rècordman d'Espanya de salt de llargada, va batre el rècord d'Espanya de salt emprant un estil molt personal, emperò antireglamentari. Aquesta història, si més no anecdòtica, la vaig sentir comentar en aquell temps llunyà.

Aleshores tampoc no em podia pas imaginar que en la prova del salt d'alçada i amb l'estil *Osborne* o bé *Rodillo*, en un festival al Camp del C.D. Mataró, aconseguiria el meu rècord personal amb 1,70 m.

1a. DIADA ESPORTIVA DEL FOMENT MATARONÍ AL PATI DELS LLUÏSOS (14 juny 1936).

Els components de l'equip d'atletisme del C.A. Joventut, entre ells en Josep M. Soler i el meu germà Josep M., organitzaren l'esmentat acte esportiu, sens dubte per intentar de trobar nous valors entre el jovent que freqüentava l'Esbarjo dels Lluïsos.

Es redactà un reglament per a tots els participants a les diferents proves d'atletisme, quedant establertes tres categories: Debutants, Neòfits i Fora de Concurs. Les proves disputades foren 60 m. llisos, salt d'alçada, llançament de pes, salt de llargada i 1.000 m llisos. Per aquella època d'atletisme incipient, la participació conjunta fou tot un èxit, amb un total de vint atletes.

En la categoria de Debutants participaren J. Comas, els germans E. i J. Batlle, J. Carreras, J.M. Prat, A. Canal, J. Sensat i Sànchez. Aquest darrer fou el guanyador, seguit de J.M. Prat.

En la categoria de Neòfits, en la qual jo estava inscrit i era el més jove, hi figuraren J.M. Soler, J.M. i Joan Esquerra, A. Lladó, M. Llinàs i P. Montserrat.

Finalment, en la categoria Fora de Concurs participaren en J. Jané, que fou un destacat atleta del C.E. Laietània de notables condicions físiques, mort a la

guerra civil, en J.M. Cruzate, en Jaume Miralpeix i en Magrassó.

El meu èxit fou quedar primer en salt d'alçada, amb 1,40 m., registre no assolit per cap altre concursant de les diferents categories.

MISCEL.LÀNIES RETROSPECTIVES DE L'ATLETISME DE MATARÓ D'ABANS DEL JULIOL DE 1936.

Intentaré de resumir aquell període històric de l'atletisme mataroní, tan significatiu per a mi, perquè vaig conèixer l'esperit essencialment noble que animava el jovent d'aquell temps, que, després de moltes dificultats i sacrificis, i també d'inexplicables incomprensions, va permetre de sembrar una llavor, que en el transcurs dels anys donaria uns fruits tan evidents com tangibles, i que són a la ment d'aquells qui recorden amb nostàlgia aquella època.

Cronistes mataronins a la premsa local de l'època —molt especialment en un extraordinari del *Diari de Mataró*— desenvoluparen una tasca meritòria, divulgadora de les diferents agrupacions atlètiques de la nostra ciutat. Hem d'esmentar d'entre ells en Francesc Rigual Auladell i en Josep M. Soler Vilà; els seus treballs titulats *Les Nostres Organitzacions d'Atletisme*, haurien d'ésser coneguts per tota persona amant de l'atletisme mataroní.

Enmig dels records que vaig rememorant, voldria fer un just reconeixement al benvolgut amic de la generació que em va precedir i, per tant, de més edat que jo, en Francesc Rigual Auladell (q.e.p.d.), germà del qui fou destacat atleta del C.E. Laietània, en Salvador Rigual. Fa molt poc, en una conversa tinguda amb el bon amic Jaume Dormuà —ex-atleta del C.E. Laietània i ex-campió de Catalunya, absolut, de llançament de disc, l'any 1936— em va confirmar l'òbit de l'amic, que vaig sentir molt per haver-lo ignorat fins aquell moment. Sempre l'havia tingut en gran consideració i estima, per la seva modèstia i bondat, reconeixent i valorant la tasca que havia fet durant una infinitat d'anys per pròpia iniciativa i vocació, amb la col.laboració de l'amic ex-atleta Vicenç Rovira, en la recuperació i recopilació de l'arxiu històric del C.A. Laietània, perdut a conseqüència de l'esfondrament de la teulada de l'edifici on, fa bastants anys, existien els locals socials de la U.E.C. i del C.A. Laietània, al carrer Nou de la nostra ciutat.

En una de les darreres casuals trobades pel carrer amb en Francesc, recordo que li vaig oferir de disposar del meu arxiu, competicions i festivals del propi historial atlètic. L'amic Francesc, si no em falla la memòria, crec que va dir-me que agraïa molt l'oferta, però que ja no es veia amb cor d'assumir el treball.

Tornant a situar-nos cronològicament a l'època d'abans de 1936, puc donar fe del mèrit que significava la tasca de participar en aquelles especialitats que exigien una preparació física adient, com els salts i els llançaments. Llavors, ni somniar de poder recórrer a un gimnàs; cadascú s'havia d'espavilar com podia i, com a única alternativa, recollir els consells o suggeriments dels més veterans.

En el terreny esportiu, l'afecció mataronina de llavors estava abocada predominantment al futbol, i en petita proporció a l'activitat del bàsquet, de recent implantació a Mataró gràcies al P. Eusebi Millan, escolapi, i altres col.laboradors. A la temporada estival, fins i tot fins al mes de novembre, hi havia activitat en natació, algunes competicions a mar lliure de waterpolo i altres proves. I poca cosa més.

EL VETERÀ CAMP DE L'STÀDIUM O DE MN. PLANDOLIT.

Les evidents limitacions d'espais oberts disponibles per practicar l'atletisme de competició els dies festius, oferien poques possibilitats de desenvolupar festivals amb cara i ulls. Tot i amb això, en determinades temporades anyals, la noble comprensió del Patronat Obrer de Sant Joan i Sant Josep, del Círcol Catòlic i de Mn. Plandolit, que si no vaig errat n'era l'arrendatari, permeté al C.E. Laietània de disposar, tant per als entrenaments com per a les competicions, de l'esmentat camp de l'Stàdium, dit popularment de Mn. Plandolit.

Recordo també que en Roc —sento no recordar el seu cognom—, el popular mataroní, zelós guardador del camp, hi posava a secar, a ple sol, les pells de conill que recollia per la ciutat. Les col.locava arrenglerades, mitjançant un dispositiu. Aquest sistema propiciava un gran moscam, realment antihigiènic.

Quan ja eren seques les emmagatzemava dins el mateix edifici on hi havia els vestuaris i la dutxa. La fortor, per al qui no hi estava habituat era depriment; però no hi havia altra alternativa que acceptar-ho tot estoicament. He de dir també que l'aigua que abastava la dutxa s'havia de bombejar manualment; a més, a l'hivern era gelada.

EL DIFÍCIL I DRAMÀTIC REEIXIR DE L'ATLETISME A MATARÓ L'ANY 1939.

Múltiples dificultats s'hagueren de vèncer o de superar per reagrupar el jovent després de la guerra civil. El gran trasbals havia ocasionat morts, desapareguts, danys físics —penso en el company Miquel Carretero— i també l'exili —em ve a la memòria Joan Ballescà—. Tant en Carretero, com en Ballescà, pertanyien a l'Iris A.C. A més de tot això, les lleves incorporades a l'exèrcit o a la marina. Les circumstàncies no eren pas favorables de cara a la represa de l'atletisme local.

De la meva generació continuaren Joan Bta. Parés, Joaquim Codolà, Miquel Barceló, Guillem Salvadó, Cipri Puig, Vicenç Rovira, Jaume Fernàndez, Vicenç Colomer, Jaume Dormuà, Francesc Arnó, Isidre Julià, Manuel Gascon, Joan Nogueras, Pere Girabal, Vicenç Arís, i potser algú més que sento de no recordar.

Hi hagué també una nova fornada d'atletes mataronins, gent molt més jove, que s'acolliren com a alternativa a la tasca desenvolupada pel Front de Joventuts per promocionar nous valors. Aureli Sànchez (q.e.p.d.), campió de Catalunya juvenil, Alexandre Rovira, que en salt de perxa participà als Campionats d'Europa Juvenils a Milà, Antoni Bonamusa, que també en salt de perxa anà a Merano (Itàlia), Francesc Roca (q.e.p.d.) i J. Nogueras.

Per circumstàncies pròpies de l'època, el veterà camp d'esports de l'Stàdium, bressol de l'atletisme mataroní d'abans de 1936, on feien habitualment les seves activitats el C.A. Laietània i les altres agrupacions atlètiques de la ciutat, va ésser convertit provisionalment en caserna i omplenat de barracons, sense poder ésser utilitzat per a entrenaments i competicions.

Afortunadament, els pocs veterans i no tan veterans que restaven, Tomàs Montells, Francesc Arnó, Joan Nonell, Joaquim Codolà, Vicenç Rovira, els germans Rigual i altres, el 12 de juny de 1942 ja pogueren celebrar en el camp de la U.D. Mataronina —en el lloc que avui ocupen els carrers Mn. Molé i Miquel Albà, sobre la Ronda, tocant el passeig de Rocafonda— un matx interclubs, entre la U.D. Mataronina i el C.A. Laietània, en favor dels damnificats de Santander.

Per la meva part, quan no tenia camp d'entrenament per al llançament del disc, agafava l'estri i em dirigia a la Riera de Sant Simó a exercitar-me amb una sèrie de trets.

LES MEVES ACTIVITATS ATLÈTIQUES DURANT LA *MILI*.

Vaig estar sotmès al lligam militar, com a soldat d'artilleria, dues vegades, la primera entre el 19 de desembre de 1941 i el 31 de maig de 1942, i la segona —corresponent a la mobilització de dotze reemplaços— des del 22 de desembre de 1942 fins a l'agost de 1944.

El 19 d'abril de 1942, estant jo incorporat al Regiment d'Artilleria núm. 21, es va celebrar la *III Semana Deportiva Militar* de la IV Regió a l'estadi de Montjuïc de Barcelona. Hi vàrem participar dos atletes del C.A. Laietània. Vicenç Colomer quedà en segon lloc de llançament de pes, amb 9,83 m de marca, representant el Regiment d'Infanteria núm. 50. Jo vaig quedar quart en salt d'alçada, amb 1,50 m, representant el meu Regiment d'Artilleria núm. 21 de Mataró.

La segona vegada que em vaig veure forçat a incorporar-me a la *mili* va ésser més planera, malgrat el malaguanyat temps que hi vaig estar, tot i que va ésser a conseqüència dels esdeveniments del moment i especialment l'ocupació per l'exèrcit alemany de la França del govern de Vichy, del mariscal Pétain.

Tot i les dificultats, tant jo mateix com els altres companys afectats per la lleva, perseveràrem. Recordo en Vicenç Colomer, modest atleta injustament oblidat, el constant *defender* del C.A. Laietània; Moisès Llopart, del Prat de Llobregat, progenitor del qui fou medaller olímpic a Moscou, del mateix nom, en Jaume Dormuà, en Joaquim Codolà, etc.

El 29 de maig de 1944, quan encara estava mobilitzat, es van celebrar a l'estadi de Montjuïc les proves d'atletisme de la *V Semana Deportiva Militar* de la IV Regió. En aquell temps jo feia la *mili* a la Plana Major del 19 Regiment d'Artilleria, a Mataró, a l'edifici que en deien *el xalet*, que abans havia estat escola promoguda pel Forn del Vidre, al carrer de Floridablanca, davant de can Gassol, avui ocupat per dependències del Patronat de Subnormals. Tenint en compte la meva forçosa semi-abstinència de l'activitat atlètica, em moria de ganes de participar en les proves. I m'ho vaig poder apanyar per ésser agregat al Regiment núm. 21, de guarnició a la caserna de Mataró, prop de l'estació del tren. Vaig tenir la sort que el tinent que formava els equips es va informar per ignorats conductes del meu breu historial al C.A. Laietània, i va gestionar la meva agregació.

Com a títol anecdòtic, demostració de les circumstàncies de l'època, vull explicar que foren donades ordres de facilitar doble ranxo a tots els qui es preparaven per a les proves, criteri òbviament vàlid en aquella època de mancances de matèria alimentària, de targetes de raccionament i d'estraperlo. A més, el tinent encarregat dels equips, que em va resultar una persona excel.lent, abans de començar les proves ens va anunciar solemnement que es concediria un mes de permís al guanyador de qualsevol prova.

Vaig alegrar-me que el bon amic Vicenç Colomer, també mobilitzat i formant part de l'equip del Regiment d'Infanteria de Jaén, núm. 25, assolís el segon lloc en la final de llançament de disc, amb la notable marca de 32,70 m.

I jo mateix vaig tenir la sort d'assolir el primer lloc en la prova reina de velocitat, el 100 m. llisos, tant en les eliminatòries, com en la semifinal, com en la final, amb la marca d'11" 9/10. L'organització de les proves va ésser a càrrec de la Federació Catalana d'Atletisme.

Finalment he de dir que la promesa d'un mes de permís, tot i haver guanyat la prova, no va tenir efecte, malgrat haver-la reivindicat en tota regla i justícia. Només em varen concedir tres dies de festa per tal d'atenuar la injustícia. Probablement els que devien haver acordat els *mandos*.

I com a anècdota final diré que als guanyadors de cada una de les proves ens feren formar en fila índia per tal d'enfilar la tribuna, presidida pel general Moscardó, aleshores capità general de Catalunya, que de manera espontània, en encaixar-me la mà per fer el lliurament del premi, va dir-me *Vd. sí que tiene tipo de atleta.* L'espontaneïtat de l'expressió, probablement va ésser a conseqüència del fet que davant meu va recollir el seu premi un xicot desnerit i de poca envergadura.

CAMPIONATS DE CATALUNYA D'ATLETISME, CATEGORIA JÚNIORS.
PRIMERA JORNADA, 4 DE JUNY DE 1944. CAMP DEL CLUB ESPORTIU HISPANO-FRANCÈS.

Aquests campionats foren el meu debut a la categoria. La primera jornada tingué lloc al camp del Club Esportiu Hispano-Francès. La segona, com de seguida veurem, a l'estadi de Montjuïc, una setmana després.

A la prova reina, els 100 m. llisos, defensàrem els colors del Laietània el bon amic Joaquim Codolà i jo. Tots dos recordem un fet singular i curiosament lamentable que hi succeí. Els jutges cronometradors del Col.legi de la Federació Catalana d'Atletisme ens donaren un registre de temps millor que el que figurà com a definitiu, 11" 8/10 per a Joaquim Codolà i 11" 9/10 per a mi, tercer i quart classificats. Els registres definitius foren imposats de forma arbitrària pel president de la Federació Catalana, Josep Corominas que, des de les grades, com a espectador, havia cronometrat la cursa, i que fent abús de la seva autoritat va exigir als jutges federatius de fer prevaler el registre del seu cronòmetre, arbitrarietat que provocà la nostra protesta i la reclamació formal.

L'autoritarisme, tan arrelat en aquella època, va malmetre la nostra pròpia moral de lluita noble en la palestra atlètica.

En els reemplaçaments 4 x 100 m. l'equip del C.A. Laietània, format per F. Fernàndez, A. Bonamusa, J. Codolà i jo mateix, va assolir el subcampionat de Catalunya, amb un registre de 49" 4/10, darrera del F.C. Barcelona que amb 48" 3/10 fou guanyador. La carrera fou disputadíssima i representà un nou rècord absolut de Mataró. No vull passar per alt el registre de 32,04 m. en la prova de llançament de disc obtinguda pel recordat company d'equip Vicenç Colomer, persona modesta i atleta per excel.lència.

CAMPIONAT DE CATALUNYA D'ATLETISME, CATEGORIA JÚNIORS.
SEGONA JORNADA, 11 DE JUNY DE 1944. ESTADI MUNICIPAL DE MONTJUÏC.

En la segona jornada només vaig participar en la prova dels 200 m. llisos, classificant-me en segon lloc en la semifinal, amb el registre 24" 8/10, i en cinquè lloc a la final, darrera mateix de l'amic J. Codolà, millor preparat en aquesta distància. Era el meu debut als 200 m. A més d'experiència per a futures competicions, vaig aconseguir uns modestos dos punts per al meu equip.

PROVES DE SELECCIÓ D'ATLETISME PER ALS IMMEDIATS CAMPIONATS D'ESPANYA DE L'ANY 1945.
PRE-SELECCIÓ DE L'EQUIP DE LA FEDERACIÓ CATALANA D'ATLETISME.
ESTADI MUNICIPAL DE MONTJUÏC. BARCELONA, 15 DE JULIOL DE 1945.

Convocats oficialment per la Federació Catalana, participàrem en les esmentades proves de selecció, els atletes mataronins del C.A. Laietània Joaquim Codolà, Bonaventura Brunet i jo mateix.

Puc dir que vaig tenir la fortuna de poder participar i d'obtenir bons registres, tant en els 100 m. llisos com en el salt d'alçada. També assoliren bons registres els meus companys. Foren els següents:

100 m. LLISOS			
1r.	**S. Esquerra**	**C.A. Laietània**	**11" 6/10**
2n.	F. Belmonte	C.F. Barcelona	11" 6/10
3r.	**J. Codolà**	**C.A. Laietània**	**11" 7/10**
200 m. LLISOS			
1r.	F. Belmonte	C.F. Barcelona	23" 7/10
2n.	**J. Codolà**	**C.A. Laietània**	**23" 9/10**
3r.	E. Sales	C.N. Barcelona	24" —
SALT D'ALÇADA			
1r.	P. Martínez	C.F. Barcelona	1,77 m.
2n.	S. Franquet	Independent	1,70 m.
3r.	G. d'Alexand.	C.D. Hisp.-Franc.	1,70 m.
4t.	**S. Esquerra**	**C.A. Laietània**	**1,65 m.**

1.500 m. LLISOS

1r.	A. Arxé	C.F. Barcelona	4'13"6/10
2n.	F. Serra	U.D. Vic	4'15"2/10
3r.	**B. Brunet**	**C.A. Laietània**	**4'19"2/10**

Per primera vegada, l'atletisme mataroní assolí l'honor de col.locar tres atletes per participar en uns Campionats d'Espanya, malgrat que l'amic i company de palestra Joaquim Codolà, per motius personals, hagués renunciat a participar-hi. Els Campionats celebrats a l'Estadi municipal de la Devesa de Girona, coincidiren amb les dates de les festes de les Santes de Mataró, o sia el 28 i 29 de juliol de 1945.

CAMPIONATS D'ESPANYA D'ATLETISME, A L'ESTADI MUNICIPAL DE LA DEVESA. GIRONA, 28 I 29 DE JULIOL DE 1945.

Foren celebrats a Girona amb motiu de la inauguració de l'Estadi Municipal d'aquella capital, justament acabada la seva construcció.

Crec poder asseverar que les pistes on es desenvoluparen les proves de velocitat dels 100 i 200 metres llisos, pel fet d'ésser recentment construïdes, perjudicaren molt els velocistes de més de 70 kg. de pes, ja que curiosament tots els qui quedaren classificats per a la final eren atletes de pes inferior. Tant l'atleta Sanchís de la Federació Valenciana, de gran classe i bons registres, com molts d'altres i jo, quedàrem eliminats en les semifinals.

Només em quedà el consol que formant part de l'equip català de reemplaçaments 4 x 100 m, vaig assolir el subcampionat.

Pel que fa a la prova dels 100 m. llisos, puc confirmar que el seu guanyador Villanueva, de la Federació Biscaïna, registrà el temps d'11" 6/10, idèntic al que jo vaig assolir el dia 15 de juliol, a Barcelona, en les proves de selecció.

UNA PROPOSTA DEL DELEGAT DEL F.C. BARCELONA.

La política de captació dels atletes més destacats dels equips comarcals, practicada, evidentment amb certes reserves, pel F.C. Barcelona, és prou coneguda. Els veterans recordem els atletes mataronins que competien amb el mallot blau-grana, com el mític i polifacètic Narcís Farinyes —del qual guardo tan bon record— i el nostre ex-plusmarquista nacional, l'Ernest Pons.

En ocasió d'una actuació meva a l'Estadi de Montjuïc, rememoro l'oferiment del delegat d'Atletisme del F.C. Barcelona per tal de fitxar per l'esmentada agrupació atlètica, a canvi d'algun obsequi —un vestit nou— i altres avantatges. Jo, llavors, tan enamorat que estava del propi C.A. Laietània, vaig quedar en certa manera sorprès i, per fugir de tot compromís, li vaig dir que de moment res de res. Al bon amic Joaquim Codolà, li passà quelcom semblant, però amb el delegat del R.C.E. Espanyol.

En aquella època, comprar-se un vestit fet a mida costava uns bons dinerons, i només era a l'abast d'una minoria.

En l'atletisme amateur d'aquella època, estava penalitzat el reconeixement implícit d'un fitxatge per algun valor pecuniari. Els succedanis o *tretes* eren, doncs, com he esmentat abans, oferiments o privilegis fets amb més o menys persuasió.

UNA ENTESA AMB L'ESPORT CICLISTA MATARONÍ.

En la impossibilitat d'utilitzar el veterà camp de l'Stàdium, encara ocupat pels barracons militars —no va ésser desocupat fins entrada la dècada dels anys cinquanta— i com que el municipi i el club Esport Ciclista Mataró anaven a iniciar la construcció del Velòdrom, una entesa entre els dirigents del C.A. Laietània i de l'E. Ciclista Mataroní, basada en la col.laboració de l'entitat atlètica en els desmunts de terres i altres treballs, permetria que el C.A. Laietània pogués utilitzar la *pelouse* del Velòdrom per als entrenaments.

Recordo que amb tota la bona fe del món, una bona part dels atletes i socis del C.A. Laietània ens solidaritzàrem en aquella tasca. Fora d'hores de treball i caps de setmana, tothom que va poder va aportar fatigues i il.lusions.

Un fet semblant havien fet els atletes del C.A. Iris en la dècada dels anys trenta, quan intentaren d'habilitar uns terrenys erms, plens de deixalles, situats a la perifèria de la Ronda d'Alfons XII, previ acord amb el propietari del solar.

ELS DESPLAÇAMENTS DELS EQUIPS COMARCALS A LES COMPETICIONS I CAMPIONATS REGIONALS DE L'ESTADI DE MONTJUÏC DE BARCELONA.

Aquí voldria fer memòria dels desavantatges i sacrificis que comportaven el viatge i el desplaçament fins a la muntanya de Montjuïc. Hem de tenir en compte que els anys quaranta i primers cinquanta foren el temps dels automòbils equipats amb gasogen i dels trens amb màquina de vapor i carbó.

Bonaventura Brunet i Salvador Esquerra als Campionats d'Espanya (Girona, 29 juliol 1945).

En general, les competicions s'iniciaven a les nou del matí, per la qual cosa els components dels equips comarcals —entre ells, per exemple, el G.E.E.G. gironí, el C.N. Reus *Ploms*, la U.D. Vic, el C.D. Manresa, el C.D. Granollers i el C.A. Laietània— havíem de matinar per agafar el tren per anar a Barcelona; arribats a la capital havíem d'esperar el tramvia que ens portaria al Paral.lel, a l'estació del funicular que ens pujaria a Montjuïc i, encara, fer a peu el camí de l'Estadi, que per cert era un bon tros. Un cop arribats, sense perdre ni un minut de temps, havíem d'equipar-nos i, si anàvem curts de temps, ni tan sols podíem fer els necessaris i imprescindibles exercicis d'escalfament abans de la primera prova. Per altra banda, els equips barcelonins —el F.C. Barcelona, el C.N. Barcelona, el R.C.D. Espanyol, el C.D. Hispano-Francès, el C.G. Barcelonès, i tots els altres— estaven tots a punt de solfa, com diríem vulgarment. Amb tota evidència, els desplaçaments representaven un seriós handicap, difícilment superable.

HISTORIAL ATLÈTIC ASSOLIT EN FESTIVALS I COMPETICIONS. PERÍODE 1941-1954.

Fou una època gloriosa per a l'atletisme mataroní i per al C.A. Laietània, considerat com un dels primers equips atlètics regionals del moment.

Podria transcriure pàgines inoblidables i moltes vivències personals de tota una sèrie de Festivals i Competicions. Qui no recorda els primers Festivals de Clausura, o el primer Torneig de Primavera, celebrats al camp del C.D. Mataró, amb assistència de nombrós públic que palesà el seu sentiment de simpatia en favor del desenvolupament de l'atletisme mataroní.

També algú deu recordar o rememorar aquells reemplaçaments olímpics, disputats al camp del Mataró, a la mitja part del partit de futbol entre el C.D. Mataró i la U.D. Sants. Els disputaren el C.A. Laietània i el F.C. Barcelona, i foren guanyadors els atletes locals, davant del sorprenent i clamorós entusiasme del públic reconeixent el mèrit de la victòria. L'equip del Laietània, el vàrem formar B. Brunet, F. Roca, J. Codolà i jo mateix.

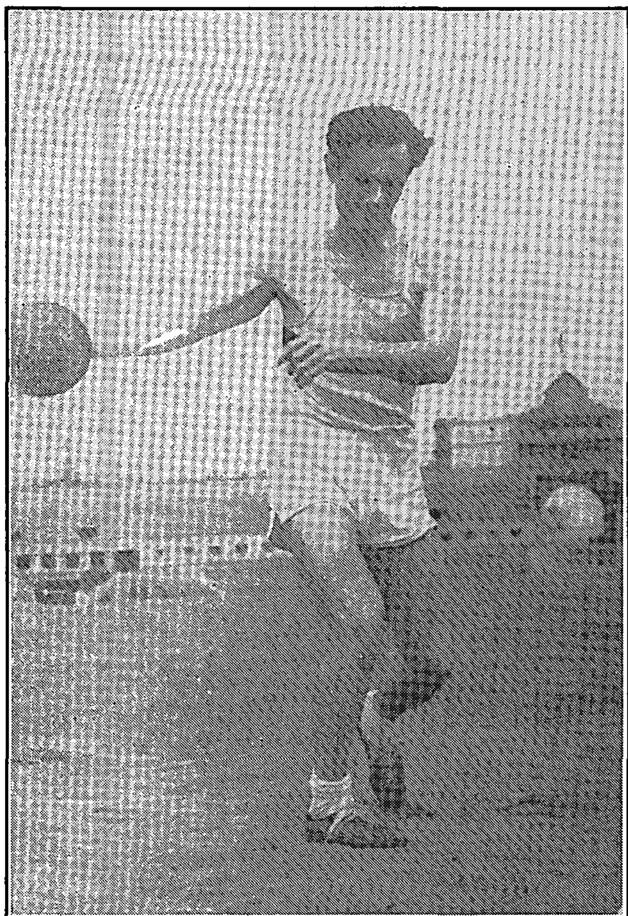
No cal dir que l'interval atlètic, a la mitja part del partit de futbol, va motivar que el servei de begudes del bar obtingués aquell dia un migrat calaix.

ELS CAMPIONATS D'EUROPA D'ATLETISME A L'ESTADI NEUFELD, A BERNA. DEL 25 AL 29 D'AGOST DE 1954. LA MEVA ANADA A BERNA, AMB MOTO *VESPA* COM A SIMPLE ESPECTADOR.

Il.lusionat i convençut que m'ho passaria força bé, vaig preparar el viatge a la capital suïssa per tal de contemplar per primera vegada uns Campionats d'Europa d'Atletisme. No feia pas molt que havia adquirit una *moto-scotter* marca *Vespa* —matrícula B-88266— gràcies a la gestió de l'amic Francesc de Clascà, resident a Bilbao, ja que allà, malgrat la gran demanda, els lliuraments eren més ràpids.

Vaig convèncer el bon amic Santiago Vallmajor perquè m'acompanyés. I així ho vàrem fer, tots dos junts, carregats d'equipatge i amb tota la indumentària de càmping. El viatge d'anada durà més de dues jornades.

En aquella època encara no hi havia autopistes a França, i no era pas massa freqüent que uns espanyols s'aventuressin a fer un llarg trajecte d'aquesta naturalesa. Afortunadament, deixant de banda les petites incidències del viatge i molts atractius, a voltes sorprenents, vàrem arribar a Berna, i amb pluja, protegits amb els primers impermeables de plàstic que sortiren al mercat.

Llançament de disc a Montjuïc (juny 1947)

Ens hostatjàrem en una casa particular durant quasi dues setmanes. Tot va anar així. Vaig preguntar a una senyora que ens estava mirant si coneixia un lloc baratet per anar a dormir, o en tot cas un càmping. La bona dona, en observar que érem catalans de Barcelona —seria per la matrícula de la *Vespa* o per la bandereta d'Espanya que portàvem— em va dir que l'acompanyéssim per tal de mostrar-nos una habitació del propi domicili, per si ens interessava d'acceptar-la. La senyora Riessen, aquest era el cognom del seu marit, que per cert no vàrem conèixer fins a l'endemà per estar segurament descansant, ens va mostrar l'habitació, molt acurada i neta, amb paviment de parquet i parets revestides de fusta. S'excusà i va dir-nos que solament hi havia disponible un llit. Però vàrem acceptar encantats el seu oferiment, i amb en Santiago alternàrem el llit.

Al dia següent —el vespre de l'arribada va tenir l'atenció d'estendre la nostra roba mullada per la pluja— en obrir la porta de l'habitació vàrem trobar a la llosa de la barana de l'escala dues ampolles de llet, que expressament la senyora Riessen ens havia preparat. Evidentment, la senyora Riessen es convertí en el nostre àngel de la guarda.

El dia anterior, poc abans de retirar-nos a l'habitació, la senyora Riessen ens digué que el seu marit amb la seva moto, una *Harley Davidson* americana, ens acompanyaria a fer una passejada per la ciutat i, com a atractiu obligat, a veure la fossa dels ossos de la capital.

LA PRIMERA ESTADA A L'ESTADI NEUFELD DE BERNA.

He de confessar i reconèixer que la meva primera impressió visual de l'estadi em provocà força emoció, ja que mai no havia vist una reunió internacional d'atletisme, amb tanta participació, tant d'atletes com de públic. Poc després d'entrar-hi, per pura casualitat vaig veure a certa distància un grup d'atletes de la selecció espanyola situats en una grada preferent, en la qual també hi havia més participants d'altres països europeus. En intentar d'anar a saludar-los, un acomodador em va aturar per demanar-me el tiquet d'entrada, cosa que em va donar a entendre que no tenia accés allà on pretenia anar. Llavors, resolutivament, se'm va ocórrer de dir una sola paraula xapurrejant alemany, és a dir, *spanien*, i l'acomodador em va deixar passar.

No va poder fer-ho l'amic Santiago, que amb tota la bona fe del món va mostrar el seu tiquet, cosa que ens obligà a una separació transitòria. Un cop ja instal.lat amb els seleccionats espanyols, vaig tenir ocasió d'estar i saludar en Manuel Macías, en Fórmica i altres components de l'equip espanyol.

En l'àlbum d'autògrafs que guardo com a record, hi tinc un munt de dedicatòries, com les del belga Gaston Reiff i el seu company d'equip Moens, de Dane Zatopekova, muller d'Emile Zatopek, del polonès Sidlo, del finlandès Lassenius, de l'hongarès Nemeth, de l'alemany Helmut Stumm, i moltes d'altres que no especifico per no allargar-me.

Una de les atletes soviètiques, el cognom de la qual apareix autografiat i que fou eliminada en salt d'alçada, em va obsequiar amb un emblema de la U.R.S.S. de les joventuts del Konsomol. De manera immediata, aprofitant l'oportunitat que em donava un venedor de gelats que m'oferia l'article, vaig donar a la noia un dels dos gelats que vaig adquirir.

Així vaig intentar de fer patent que l'esport amateur està pel damunt de tota creença política.

En sortir d'una de les sessions de l'estadi, vaig veure amb certa sorpresa que m'havien agafat la bandera d'Espanya que portava col.locada al cap de l'antena de la meva *Vespa*, i que figurava per damunt

Salt d'alçada al Camp del Laietània
(antic camp de Mn. Plandolit). Març 1950.

de les altres ensenyes que havia adquirit en el trajecte motorístic.

Haig de fer esment també de la grata sorpresa i la casualitat d'haver trobat a Berna un mataroní, el conegut amic i esportista Jesús Quadrada i Calvó (q.e.p.d.), que en la seva joventut havia participat en diverses proves d'atletisme.

Podria explicar moltes més coses d'aquell inoblidable viatge a Berna, per a mi un meravellós record. Però, com a cloenda, vull rememorar el primer equip d'atletisme mataroní, acollit pel Club de Natació de Mataró, i els seus protagonistes, els germans Josep Oriol i Lluís Tuñí i Bordalba, els germans Majó Coll, en Miquel Roca Perramon, en Pons, l'Esquius...

Salvador Esquerra i Tuñí

RÈCORDS PERSONALS

Llançament	del pes	10,55 m	15 abril 1945
	del disc	31,19 m	19 desembre 1943
	del javelina	33,22 m	20 maig 1945
	del martell	30,78 m	25 abril 1954
Carreres de velocitat			
	100 m llisos	11" 4/10	10 setembre 1948
	110 m tanques	19" 5/10	11 març 1951
	200 m llisos	24" 4/10	28 octubre 1951
	400 m llisos	1' 1" 4/10	11 novembre 1951
Salts	d'alçada	1,70 m	5 novembre 1944
	de llargada	5,74 m	20 maig 1945
	triple salt	11,49 m	16 març 1952
	perxa	2,40 m	30 setembre 1945

Sembla que ja 32 anys abans de J.C. a la Xina es jugava a una mena de futbol. S'ha de creure, ho indiquen gravats posteriors, que existia un joc de pilota, encara que probablement amb poques concomitàncies amb el futbol d'avui dia.

La història d'aquest esport, genuïnament anglès, comença realment l'any 1863 quan a Londres es celebra una reunió per unificar criteris, de la qual sortirà la *Football Association*, iniciadora del futbol reglamentat.

I seran els industrials, enginyers, tècnics comercials i treballadors anglesos els qui l'aniran escampant per tot Europa.

Amb tota seguretat, a Espanya, fou a Huelva on es jugà primer. I a Catalunya a Palamós, cap al 1898. El 1899 es funda el F.C. Barcelona i el futbol prolifera arreu de Catalunya. L'any 1900 hi ha Federació Catalana.

LES ARRELS DEL FUTBOL MATARONÍ

Mataró, en pla seriós, trigaria bastant a veure futbol ben reglamentat. I resulta difícil de trobar-ne notícies fidedignes, perquè a la fi del segle l'esport era encara a les beceroles. La mitja dotzena de periòdics locals —*Diario de Mataró y Comarca, El Cronista, Costa de Llevant, El Liberal, El Nuevo Ideal, El Demòcrata*— no parlaven pas d'esport. Els preocupava la política... Però el setembre de 1903 trobem una primera dada: A Pineda es juga un patit de futbol entre el Salud S.C. de Barcelona i el Llevant Club pinedenc, compost per estiuejants i nois de la comarca; hi són invitats *dos jugadors de Mataró*, dels quals no s'especifica el nom.

EL PRIMER EQUIP: F.C. BARCELONA.

L'anterior detall demostra que el jovent mataroní *jugava a pilota*. Ho feia en general al Velòdrom, l'actual Parc Central, a l'esplanada rodona que hi existia, que evidentment no tenia pas les mides reglamentàries. Però ja hi havia qui es preocupava de donar-li suport.

Així, en una nota de premsa, llegim *La Junta Parroquial de Sant Joan i Sant Josep, dirigit pels Pares Escolapis, inaugura un pati d'esbarjo en un solar del carrer de Lepanto. Consta d'un extens solar amb tot el necessari perquè els nens, els diumenges a la tarda puguin dedicar-se a jocs propis de la seva edat, com les boxes, el criket, foot-ball, etc...* És evident que el futbol es popularitzava. La formació del F.C. Catalunya Mataró tingué com a base aquesta instal.lació. I va ésser el primer equip de futbol format a Mataró.

El dia 11 de febrer de 1911, el Catalunya Mataró juga a Vilassar de Mar amb l'equip d'aquella població (tots dos equips per primera vegada), amb victòria local per 2 a 0. Formaren el Vilassar, Almera, Lloveras, Casanovas, Bosch, Roig, Reixach, Prim, Reig P., Fàbregas, Gelpí, i Reig J. I el Catalunya alinià Fontrodona, Càndit, Valls, Duran, J. Farré, Carreras, Garriga, Pujol, Duran G. i Valls J. (només n'hem trobat deu d'esmentats). La curiosa literatura d'aquells temps explica també que *actuó de referee Ramon Vidal, que pareció dormir en todo el juego. Nuestra felicitación a los dos partidos (?); al Vilasar porque supo bombardear tan bien la fuerza enemiga y al Cataluña por lo bien que supo defenderse.* El 25 de març hi ha la revenja al Velòdrom de Mataró i guanya el Catalunya per 8 a 2.

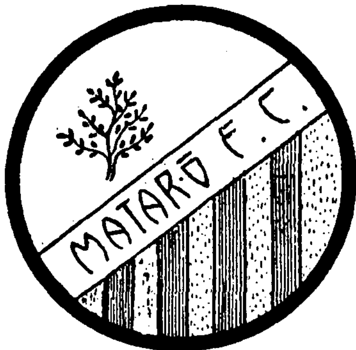
Passats uns mesos, diguem-ne formatius, a primers d'abril, el Catalunya Mataró estrena Junta Directiva, elegida per unanimitat. Salvador Garriga serà president, Lluís Valls, vice-president, Joan Ferrer, tresorer, Vicenç Borràs, secretari, i Gaspar Duran, capità de l'equip.

A VALLDEMIA TAMBÉ ES JUGA.

El mateix any també entra el futbol a Valldemia, on s'arranja un camp en els *hermosos patis*. El mes de juny l'equip del Col.legi hi jugarà contra el Catalunya, al qual guanyarà per 4 gols a 0.

Amb aquest motiu es va escriure *en el camp de Valldemia es demostrà que si els nois s'exerciten com a estudiants no queden pas ressagats pel que fa al foot-ball.*

Notem com tots els sectors socials s'anaven integrant en l'afecció al futbol.

Escut del Mataró F.C.

EL F.C. MATARÓ, SECCIÓ DEL FOMENT MATARONÍ, JA FA CAMP PROPI.

L'abril d'aquell mateix any 1911 neix el F.C. Mataró, constituït com a secció del Foment Mataroní. Serà l'aportació més important, més seriosa i amb més força organitzadora de cara a la promoció del futbol feta a Mataró en aquella època.

La Junta Directiva del Club, era presidida per Joaquim Soler (al cap de poc temps per Josep Soler i Moreu), acompanyat per Josep Ximenes, tresorer, Víctor Vives i Josep M. Bertran, vocals, i Antoni Cambra, secretari. Era capità del primer equip Josep M. Bertran, i en formaven part J. Soler, porter, L. Vives i J. Ximenes, defenses, V. Vives i J. Mirats, mitjos, i com a davanters A. Bartra, A. Cambra, J. Bertran, J. Cuadrada i J. Carbonell; eren reserves J. Rifà i S. Cambra.

El Club es proposà de seguida com a empresa principal la construcció d'un terreny de joc propi, a Rocafonda. Mentrestant, encara en el Velòdrom, es jugà contra el Catalunya el que fou el primer partit de la història entre dos equips locals, ben organitzats, però, per paradoxa, els equips es formaren només amb set jugadors per bàndol. Varen alinear-se Soler, Ximenes, Vives, Cuadrada, Mirats, Bartra i Bertran, pel Mataró, i Mas, Valls, Fontrodona, Garriga, Ferrer, Teixidó i Duran pel Catalunya. El joc acabà amb empat a tres.

El dia de Cap d'Any, primer de gener de 1912, es va inaugurar el nou terreny de joc del Foment Mataroní, situat on avui és Ronda d'Alfons X, des de la plaça d'Espanya fins a l'encreuament del passeig de Cabanelles i l'Esplanada, tocant a tot el llarg les parets del convent de les Caputxines.

Diu una nota de premsa *en el camp del Foment Mataroní es va jugar l'anunciat partit de futbol entre els dos clubs de la capital, 'Barcelona' i 'Català', organitzat pel Mataró F.C. per la inauguració i otorgar la 'Copa Mataró', donada pel Foment, ja que el Club estava afecte a l'entitat. Guanyà el F.C. Barcelona per 7 a 0. Les personalitats invitades a la Festa, la Junta del Foment i les representacions de la premsa ocuparen una bonica tribuna.*

El nou camp va fer créixer l'ambient i el F.C. Mataró va jugar partits amistosos amb els equips Sporting Catalunya, Barcino, Mercantil, Causal Salud, Gladiador, quart equip de l'Espanyol, tots de Barcelona. L'espectació era cada dia més gran.

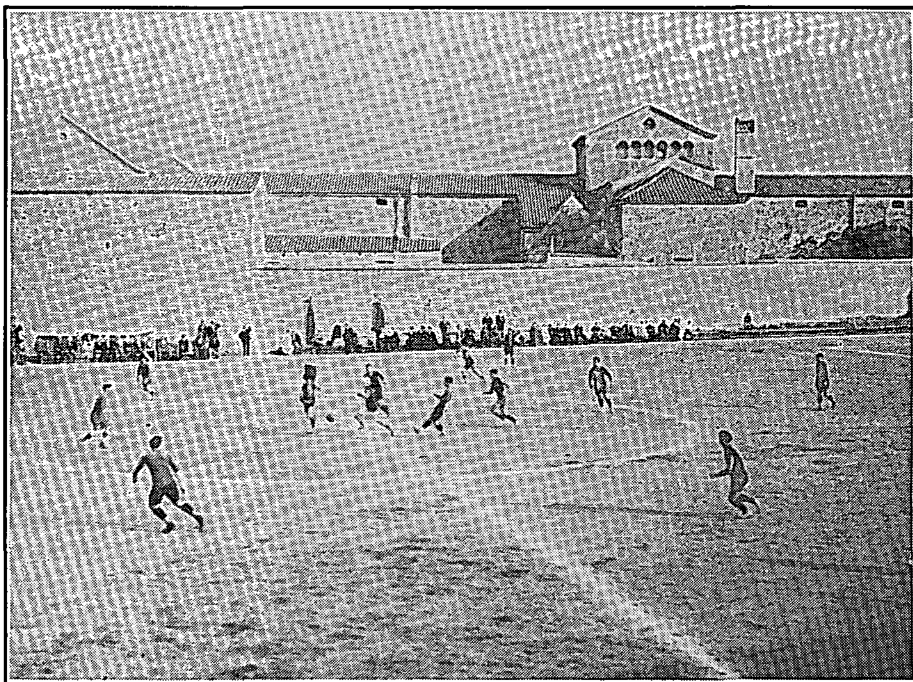
Alguns dels primers jugadors de futbol mataronins en un partit de veterans.
Drets: Jaume Subirà, Piqué, Sans I, Camats, Tarragó, Gaspar Duran, Carbonell (Varela), Ramos, Sans II i Garriga.
Asseguts: Quadrada, Anselmo Gómez i Bancells.

ALTRES INTENTS.

Durant l'estiu d'aquell 1912 semblava que la importància que havia sabut adquirir el F.C. Mataró no havia pas de minvar. Tot al contrari, ja que incorporava a l'equip Bori i Fàbregas, dos jugadors barcelonins, que feren que el Mataró pogués guanyar per 4 a 1 el Valldemia, que *es un equip invencible*, com s'havia escrit.

En realitat Valldemia i Mataró eren els únics equips que desenvolupaven una constant activitat. El Catalunya estava declinant, ben segur per la reorganització del Santa Anna, que comptava amb moltes simpaties i que presidia Joan Duran, acompanyat en la Junta per Manuel Ramèntol, Manuel Fradera, Josep M. Pons i Antoni Fàbregas, capità de l'equip.

Camp de l'Iluro (1917). Foto MASMM

També apareix en aquest moment l'Stadium S.C., que jugava en el camp del Patronat de Sant Josep, al Camí de la Geganta, i que tindria moltes altes i baixes, però moments de força dinamisme i un bon equip, en el qual figuraven Briera, Mola, Esquerra, Planas, Guàrdia, Barbena, Serra, Martí, Sànchez, Cañellas, Roldós, etc.

ILURO S.C. NEIX AMB GRAN EMPENTA.

L'any 1913 tindrà cabdal importància per al futur del futbol mataroní. El mes de febrer s'anuncia un partit de segons equips del Mataró F.C. i l'Iluro S.C.

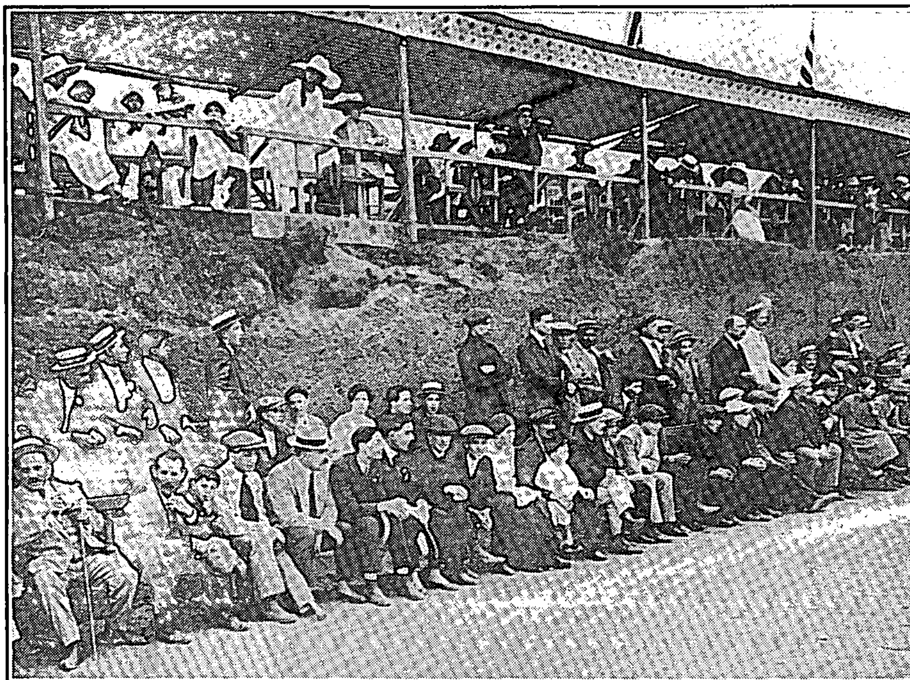
L'Iluro S.C. sorgia promogut per jovent de molta empenta i dinamisme que es reunia diàriament en tertúlia a *La Valenciana*, cafè situat on avui hi ha la Granja Montells, a la Riera. El futbol era un dels seus temes predilectes.

Quan es tractà de formar el club varen tenir el suport decisiu de la gent de l'Esport Mataronès, entitat situada a la Rambla, fundada abans d'acabar el segle i amb activitats entre les quals no hi mancava l'esport.

En aquells moments s'acabava de formar a Mataró una representació del *Tir Nacional*, que presidiria Josep Gomis, amb vice-presidències per a Josep Fradera Pujol i Francesc Matas, i Junta formada pels senyors Gualba, Labori, Guañabens, Arañó, March, Klein, Fontanals i Baladia. Aquesta Junta va emprendre ben aviat la construcció d'un camp, projectat per l'arquitecte mataroní Goday, en el qual, a part del tir, havien de tenir-hi cabuda moltes altres activitats esportives i, entre elles, el futbol. S'hi *posarien bancs, com en el camp del F.C. Barcelona i tribunes per la presidència i premsa, amb el propòsit de poder competir amb els més reputats de la capital.*

Els primers mesos de 1913 ja s'hi treballava, mentre el jovent de l'Iluro S.C. reglamentava el seu futur amb la Junta presidida per Josep Serra Simon (en Met) i els seus companys Jaume Subirà, vice-president, Pelegrí Llurià, secretari, J. Parera, l'amo del cafè *La Valenciana*, tresorer, Joan Escapa, comptador, i Segimon Sala i Martí Fradera, vocals. Aquest darrer, a més, era el capità del primer equip.

La primera notícia esportiva que tenim de l'Iluro S.C. és el partit que abans ja hem esmentat, jugat pel segon equip contra l'equivalent del Mataró F.C., en el camp d'aquest darrer. No coneixem el resultat, però sí que sabem els titulars dels equips. Pel Mataró jugaren Rifà, Carbonell, Ximenes, Lleonart, Cañellas, Miquel, Gómez, Costa, Bartra, Filbà i Nogueras, i per l'Iluro, Castro, Camats, *Paret*, Briansó, Piqué, Pou, Serra, Farré, Giménez, Majó i Alcaide. Com a àrbitre actuà Cuadrada, del Mataró, i com a *linesmens*, Subirà i Serra, de l'Iluro.

Tribunes del camp de l'Iluro (1917). Foto MASMM

Volem esmentar, per a la història, la formació dels dos equips mataronins, amb l'afegitó irònic inserit pel *Diario de Mataró y su comarca.*

El Mataró, formado totalmente con jugadores 'nuestros', Tarragó, Mirats, Camats, Soler, Reyes, Casanovas, Sabater, Cuadrada, Garriga, Gómez y Pibernat, y el Iluro con los salidos 'turistas', salvo variación, Casanovas (sic), *Lleonart, Bosch, Duran, Salas, Anglada, Pujol, Piqué, Giménez, Costa y Blanchart.*

La rivalitat entre les dues afeccions va augmentar de to, encara que també hi influïen altres circumstàncies.

El mes d'agost es juga en el camp anomenat per uns com del *Tir Nacional*, per altres de l'Iluro i també de l'Esport Mataronès. De fet, les tres entitats hi tenien la seva part.

L'Iluro va començar fent venir equips de renom com el Badalona, l'Espanyol, el tercer del F.C. Barcelona, i va anar a jugar a Terrassa. Tota aquesta activitat representava una certa rivalitat amb el Mataró F.C., que l'incitava a superar-se. Ja fitxaven alguns jugadors de fora.

Tant el Mataró com l'Iluro s'enfrontaven amb bons contrincants de Barcelona i de la comarca, i amb altres clubs mataronins, però eludien de jugar entre ells. Però les circumstàncies manarien.

LA PRIMERA COMPETICIÓ FEDERADA.

El novembre de 1914, el Mataró i l'Iluro començaven el primer campionat oficial, la competició federada anomenada Campionat de 2a. Lliga i de la Costa. Hi eren inclosos també el Bètulo, de Badalona, i l'Esbart, de Vilassar de Dalt, que era un molt bon equip.

L'Iluro era força superior i hauria quedat campió a no ser per la burocràcia, que va restar-li tots els punts per haver alineat el porter Salvi amb el nom de Casanovas. I va ser campió el Mataró F.C.

EL MATARÓ F.C. ES DISSOL.

Qui havia de suposar en aquell moment que el Mataró tingués tantes divergències socials i diferències internes, que ben aviat el farien desaparèixer com a club futbolístic.

L'estiu de 1915 feien explosió i el Mataró F.C. es dissol. En bona part pel pes de l'adhesió ciutadana vers la cada dia més forta personalitat de l'Iluro, que anava caminant cap a un lloc destacat en el context del futbol català.

El *Diari de Mataró* ja havia escrit força abans que es formà l'Iluro S.C., *baix quina bandera es van eixoplugar els descontents del Mataró i els refractaris al seu pavelló...*

La consolidació esplèndida de l'Iluro feia que molts jugadors seguissin aquella deserció esportiva. Hi havia problemes en l'ús del camp. I personalismes i dificultats socials portarien a la desaparició del més considerable peoner del futbol local. Uns anys després el senyor Josep Soler i Moreu, ex-president, en recordar-ho, s'expressava així: *Després d'aquesta època, quina podem dir que, fora de l'actual, fou la més floreixent per al futbol mataroní, vingué la dissolució del Mataró F.C. Al fondre's aquesta societat, l'Iluro es traslladà al camp mataroní, que continua posseint en l'actualitat. Els jugadors del Mataró es repartiren, i alguns es retiraren del futbol.*

Camp de la Mataronina (1917). Foto MASMM.

La guerra europea portà estrangers a Barcelona i l'Iluro fitxà un alemany, Pablo Kuchenbeker, que fou un ídol, com també ho fou Josep Sans, vingut del F.C. Barcelona.

La utilització del camp que havia estat del Foment Mataroní i del Mataró F.C. va ésser un factor molt important per a l'èxit de l'Iluro. Aquesta circumstància fins i tot propicià la possibilitat no consolidada de la reaparició del Mataró, jugant al camp del Tir Nacional que havia deixat l'Iluro.

El Sr. Jaume Baladia enfortia la Junta del Club, acceptant la presidència. Per primera vegada es viatja a Mallorca i es juga a Barcelona.

La Junta del Mataró en aquell moment era formada per Narcís Ricart, president, acompanyat del Dr. Riera i els senyors Soler, Cabot, Jutglar, Camps, Pérez, Pons i Simon.

COMENÇA UNA NOVA ÈPOCA.

La desaparició del Mataró i la consolidació de l'Iluro havien donat una nova dimensió al futbol mataroní. Però ningú no pot pas oblidar les arrels, algunes modestíssimes, que havien estat capaces de contribuir a l'exuberància de l'arbre en què es convertia l'Iluro. L'Stadium va reaparèixer durant uns pocs anys i seguia el futbol a Valldemia. Però els ilurencs havien quedat *amos i senyors* i feien honor a l'adhesió ciutadana.

L'Iluro S.C., l'any 1916, quedava campió *del Litoral*, jugava el primer encontre internacional amb l'Alemanya C.F. ...

Sí, començava una nova època futbolística amb ambient d'eufòria. Serà una nova història de 75 anys, amb triomfs i depressions, alegries i desil.lusions. En parlarem una altra vegada. Queden aquí els inicis a Mataró d'una activitat esportiva que, aleshores, ningú no podia pas somniar que es convertiria en el gran fenomen del segle XX.

Josep Gomà i Carol

La dècada dels anys 1920 veurà els inicis de la pràctica esportiva de la natació a la nostra ciutat. El mateix any 1920 neix el primer Club Natació Mataró.

Entrenaments i competicions es fan aleshores a la mar, en camps acotats amb flotadors. La primera *piscina* esportiva serà el safareig del Molí d'en Llauder...

ELS INICIS DE LA NATACIÓ ESPORTIVA A MATARÓ

La pràctica de la natació, com a esport de competició, a la nostra ciutat, no és cosa d'ara. Cal retrocedir fins a l'any 1920, en el qual la natació esportiva arribà a casa nostra.

En aquells temps, els qui volien gaudir del plaer, o la necessitat, de banyar-se, anaven als Banys d'en Teis —*els Blancs*— o als d'en Colom —*els Vermells*— pomposament autodenominats *Baños de pila y oleaje*, recintes instal.lats a la platja durant els mesos d'estiu, amb casetes de fusta que permetien de despullar-se abans de capbussar-se a la mar, o de ficar-se dintre d'uns cubells plens d'aigua temperada, per prendre els *banys de pila*. Molts mataronins aprengueren a nedar anant del pet d'ones a la bóta, una bóta ancorada a pocs metres de la platja, unida a aquesta per un llibant gruixut, que permetia de prendre un descans en el viatge d'anada i tornada, convenientment assegurats pels suros o carabasses, que es deixaven el dia que semblava que ja se sabia prou de nedar.

Entre els habituals assidus als Banys hi havia un grup de joves, fills de casa bona, d'aquells que aleshores en deien *sportmen*, que després de l'èxit d'un d'ells, en Josep Oriol Tuñí, vencedor als 200 m. lliures als campionats de Banca de Barcelona, organitzaren un festival de natació davant dels Banys amb la vinguda del C.N. Barcelona i, gràcies a un donatiu de 300 pessetes del diputat comte de Lavern, de la *Banda de Exploradores de Barcelona*. L'entrada als Banys era de 0,50 pessetes, les cadires a pesseta i les llotges a 12 pessetes.

Animats per l'èxit del festival i assessorats per en Joaquim Cuadrada i Esquerra, mataroní integrat al C.N. Barcelona, que aquell mateix any havia format part de la selecció espanyola de natació als Jocs Olímpics d'Anvers, el grup de joves abans esmentat es reuneix el 24 d'octubre de 1920 al local

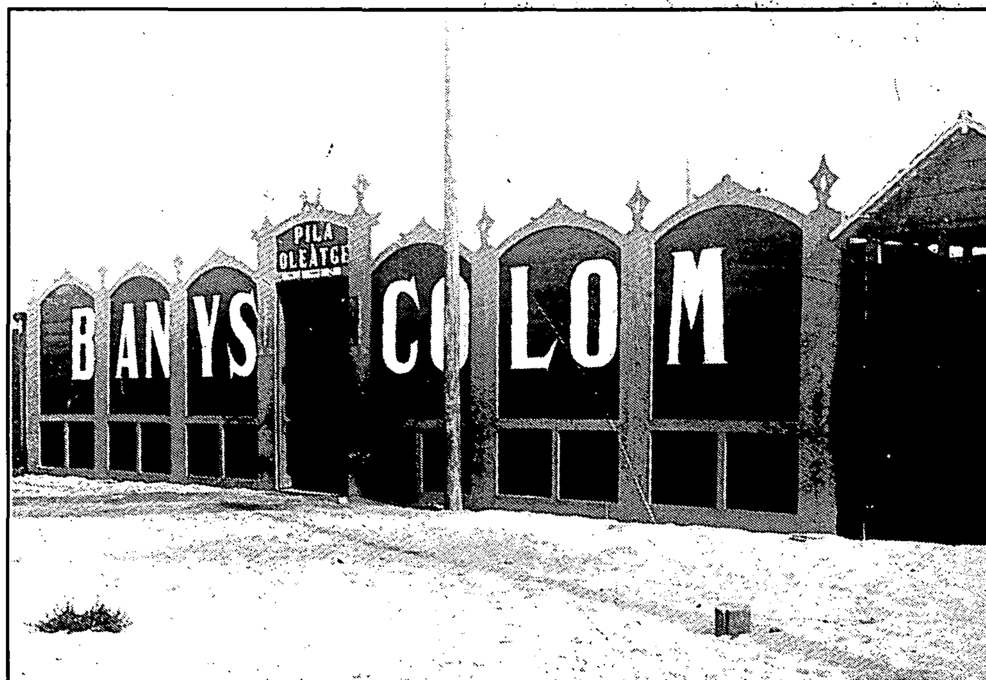

Josep Oriol Tuñí, introductor de la natació de competició a Mataró.

del Centre de Dependents, al pis del cinema Modern a la Riera, i funda el Club Natació Mataró, la primera Junta Directiva del qual queda formada per::

President	Josep Oriol Tuñí
Vice-president	Gaspar Coll
Secretari	Francesc Majó
Conservador	Joaquim Boter
Tresorer	Lluís G. Tuñí
Vocal 1r.	Santiago Fradera
Vocal 2n.	Francesc Casabella

Com a fundadors cal afegir a la llista Joan i Josep Majó, Josep M. Coll i Bres, Lleó Strael, Eduard Gnauck i el seu germà, als quals s'afegiren, quasi d'immediat, Antoni Cabot Bover, el futur alcalde, Miquel Roca, el polifacètic Nani, Carles Sànchez de Boado, Manuel Cruzate, Manuel Cuadrada, Josep Pons, els germans Lluís i Enric de Caralt, Pepi Fàbregas, Joan Guanyabens, Artur Cirés, Josep M. Goñi, Narcís Albertí i Jesús Quadrada, tots ells, això sí, del mateix estament social dels fundadors.

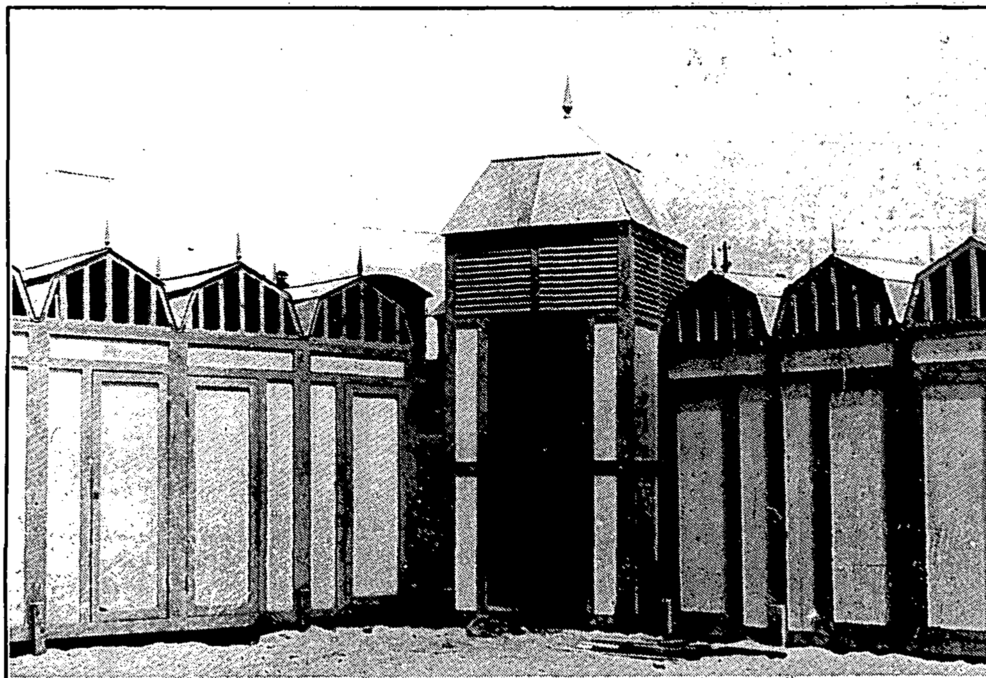

Banys d'en Colom. Foto MASMM, col.lecció Mn. Joan Colomé

El nou club assolí ben aviat un gran prestigi i fou, l'any 1921, un dels fundadors de la Federació Catalana de Natació, en la Junta de la qual Oriol Tuñí tenia el càrrec d'arxiver.

En aquells temps, només el C.N. Barcelona disposava de piscina esportiva. A Mataró les curses de natació es disputaven a la mar, amb els nedadors guiats per fileres de suros paral.lels a la platja; els partits de waterpolo es feien en un camp de joc, delimitat també per suros, i amb porteries flotants. Jugar-hi requeria l'especial habilitat de saber trobar el moment oportú per tirar a gol contra una porteria en continu moviment. L'àrbitre, des d'una barca, les passava morades per dirigir el joc, que no sempre es desenvolupava dins dels cànons de l'esportivitat.

Per superar els inconvenients d'haver-se de desplaçar sovint a Barcelona per poder participar en competicions de la Federació, els dirigents del Club aconseguiren d'homologar com a piscina el gran safareig del Molí d'en Llauder, al Camí del Mig. Amb aquesta

Banys dels Marians. Foto MASMM, col.lecció Mn. Joan Colomé

piscina el Club prengué una forta embranzida, i el 1922 quedà campió de Catalunya de waterpolo, 3a. categoria. Fou el primer títol de campió de Catalunya conquerit per la natació mataronina. A més, Santi Fradera queda subcampió de Catalunya de salts de palanca.

Però l'ús de la *piscina* del Camí del Mig no durà gaire i, sense instal.lacions i cansats els components del Club de les contínues dificultats per poder entrenar i competir, el Club Natació Mataró plegà veles a les darreries de l'any 1929.

La llavor per ells sembrada, però, no es perdé. La joventut mataronina havia descobert els al.licients de la natació esportiva i prengué el relleu dels qui plegaven. La majoria ingressà al Club Gimnàstic Mataroní que creà per a ells una Secció de Natació. Dels dos anys d'actuació d'aquesta secció, en sobresurt l'organització del Trofeu Dalmau-Oliveras de waterpolo, que comptà amb la participació de cinc equips, C.N. Colom, Tennis Club, Joventut, Associació Esportiva i Club Gimnàstic; el trofeu el va guanyar el C.N. Colom. La darrera actuació del Club Gimnàstic Mataroní té lloc el 27 d'octubre de 1931, quan els seus nedadors participen a la travessada al port de Barcelona, travessada que ha passat a la història de la natació catalana perquè el seu vencedor, l'Artigas, del C.N. Atlètic, rebé la Copa de mans del president de la nova Generalitat de Catalunya, Francesc Macià.

Amb la desaparició del Club Gimnàstic, una bona part dels seus nedadors s'afilien a la Penya Oratam. Altres prefereixen d'anar a alguna de les Penyes de Natació existents aleshores a la nostra ciutat, Surell, Bròquil, Frescos, Estrellats, Marina, ... Però la decisió més important per al futur és la que prenen els components de la Penya Colom que, eufòrics per la seva victòria al Trofeu Dalmau-Oliveras, decideixen de crear un Club de Natació, i el dia 10 de gener de 1932 funden el nou Centre Natació Mataró, amb Joan Gomis com a president i Antoni Cabot Parera com a secretari.

Les quotes de soci, que ara faran somriure a més d'un, queden fixades en 1,50 pessetes al mes per als majors de 14 anys, i en 0,50 pessetes mensuals per a les senyoretes i els més petits. A finals d'any, en una Reunió General, s'elegeix aquesta Junta Directiva:

President	Joan Gomis
Vice-president	Josep M. Recoder
Tresorer	Bonaventura Amat
Comptador	Réné Bourotte
Vocals	Josep Pons - Salvador Boadas
	Laureà Puig - Francesc Cuní

És la consolidació definitiva del Centre Natació Mataró.

Pel seu costat, la Penya Oratam pren cada dia més consistència i el mes de març de 1934 ingressa a la Federació Catalana de Natació. Té el seu *camp de joc* a la Kàbila, la platja enfront del carrer de la Cooperativa, prop de la caseta de bany del 21è. Regiment d'Artilleria. L'Oratam aconsegueix un conjunt de nedadors i waterpolistes de qualitat que, més d'una vegada, s'imposa al Centre.

Del 1932 al 1936 la natació mataronina viu una època de gran activitat. És el temps dels Roy, Fors, Casals, Blanch, Trias, Junqueras, Espinasa i molts d'altres, que farien la relació inacabable.

Malauradament totes les activitats esportives, la natació entre elles, queden brutalment suprimides el juliol de 1936 per l'esclat de la guerra que, durant prop de tres anys, assola el nostre país.

Les hostilitats acabades, la represa de les activitats, l'adaptació a les normes establertes per les autoritats de la postguerra, les comissions gestores —i depuradores—, són un procés que seria molt llarg d'explicar. El fet és que el Centre Natació Mataró es convertí aviat, i ho és encara, en l'única entitat mataronina de natació. D'aleshores ençà el Centre ha donat a la nostra ciutat, i a la natació catalana i estatal, internacionals i olímpics.

Ara, amb les magnífiques instal.lacions del Centre Natació Mataró, fa dos anys inaugurades, i amb la piscina municipal coberta tan eficaçment remodelada, que permeten, entre molts altres serveis, que els nois i noies de les escoles aprenguin a nedar, el futur de la natació esportiva mataronina sembla assegurat.

I com que el propòsit d'aquest treball era d'intentar fer conèixer els inicis de la natació esportiva a Mataró, és arribat el moment de posar-hi punt i final.

Llarga vida a la natació mataronina.

Joan Ballescà i Prat

FONTS D'INFORMACIÓ.

QUADRADA i CALVÓ, Jesús. *El Club Natació Mataró.*

TUÑÍ, José Oriol. *Inicios de la natación de Mataró.*

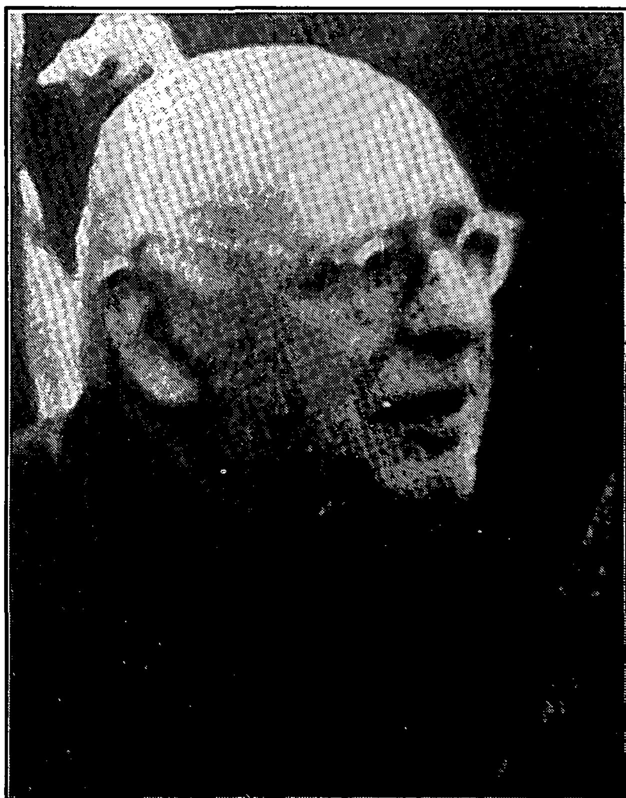
BALLESCÀ i PRAT, Joan. *La Natació esportiva a Mataró* (en premsa).

L'any 1929 l'escolapi pare Eusebi Millan, recentment arribat de Cuba, comença la pràctica del bàsquet, el nou esport nord-americà, a Santa Anna. Al camp de l'Iluro l'ensenya també el Sr. Bonifaci Martínez, professor d'Educació Física.

A Mataró es formaran ben aviat diversos clubs que jugaran a bàsquet. Destacaran especialment l'Universitari Santa Anna, l'Iluro i l'Esportiva, associació encara avui plena d'activitat.

BREU HISTÒRIA DE LA INTRODUCCIÓ DEL BÀSQUET A MATARÓ

El bàsquet espanyol va començar a Catalunya i més concretament, a Barcelona. A la nostra ciutat el pare Eusebi Millan, escolapi, vingut de Cuba, i el Sr. Bonifaci Martínez, professor d'Educació Física, en foren els introductors. Estem parlant de l'any 1929.

El Pare Eusebi Millán, escolapi.

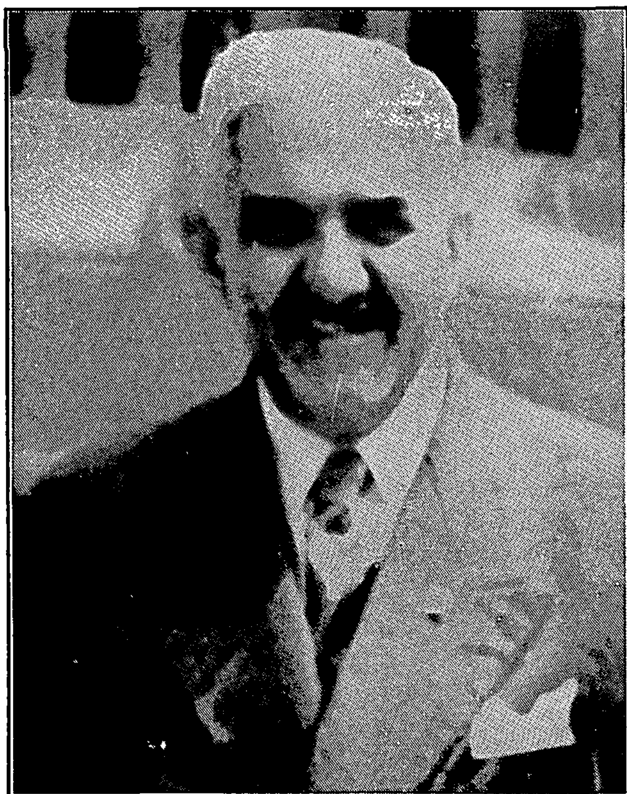
De l'època, en tinc molts bons records. Varen ésser uns anys molt intensos, plens de reunions i xerrades, que intentaré de resumir de la millor manera possible.

Un bon dia, ja no recordo la data, vaig trobar l'amic Francesc Cruzate, company de *Can Culapi*, i em digué *tu, a qui t'agrada tant l'esport, perquè no véns al pati, avui a les deu del matí; hi ha un escolapi nou, que ha vingut de Cuba, i ens ha d'ensenyar un nou esport.*

Vaig anar-hi. El pare Millan era al bell mig d'un cercle de nois. A les mans tenia una pilota que anava llançant a cadascun i, quan feia un cop de xiulet, l'havien de tirar, intentant de passar-la pel mig d'un cercle elevat, que tenia una xarxa penjant.

El pare Millan em va demanar que anés al Círcol Catòlic i que expliqués a mossèn Plandolit el nou esport que aprenfem a Santa Anna. Va dir-me que ell també hi aniria.

I vaig fer-ho d'aquesta manera. En parlàrem mossèn Plandolit, en Rafael Julià, en Jaume Llopart i jo. Comentàrem també que al camp de l'Iluro el Sr. Bonifaci Martínez ensenyava el mateix esport. Després d'haver vingut el pare Millan al Círcol i d'haver parlat amb mossèn Plandolit, en Rafael Julià, en Graupera i jo mateix vàrem anar a prendre les mides que feia un pati que hi havia a les pistes del Club de Tennis Mataró. Les mides resultaven i mossèn Plandolit aconseguí que els dirigents del Club de

Sr. Bonifacio Martínez.

Tennis accedissin a permetre d'instal.lar el primer camp de bàsquet a Mataró. Era situat al pati del Círcol Catòlic.

Quan no es podia utilitzar el camp, practicàvem el bàsquet al mateix Círcol, en una sala que hi havia al final del pati, entrant per la plaça dels Bous, sala que normalment s'emprava per fer gimnàstica, i que va desaparèixer amb les obres que es van fer durant la guerra civil. El primer cercle s'instal.là foradant el cul d'una cadira rodona; fou la primera xarxa de bàsquet de l'Esportiva.

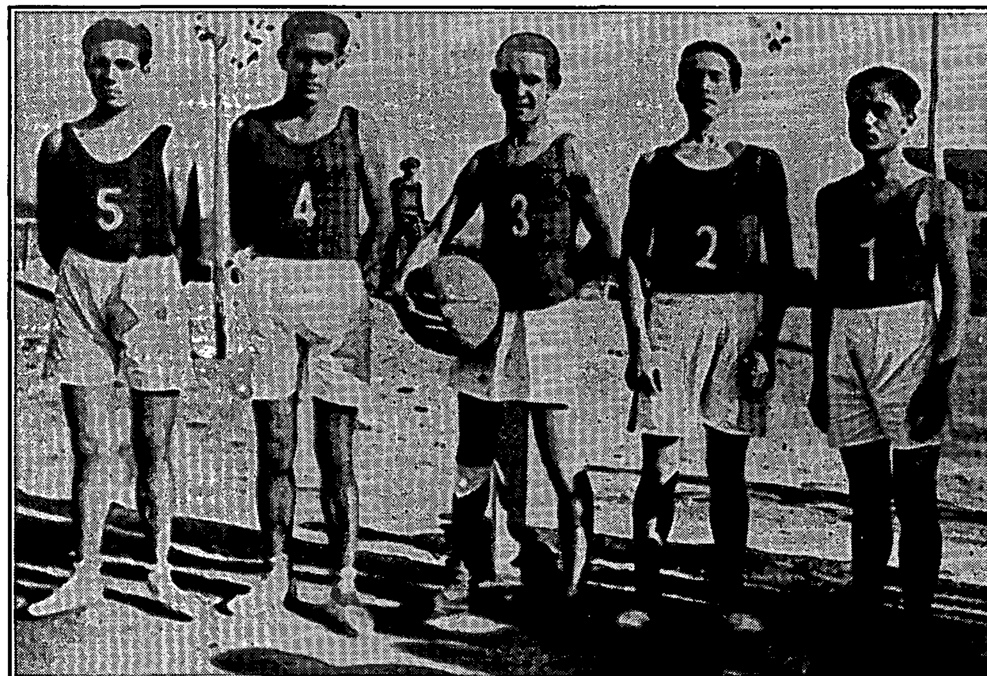
Per formar els equips vàrem plantejar-ho a tota la gent de la casa, des de la secció dramàtica fins als components de l'equip de futbol. En Julià i jo vàrem triar els jugadors, d'acord amb tothom. Comas, Montasell, Berga, Xivillé, Llinés, Cosme, Jané i Ginesta formaren un primer equip, l'Esportiva. Amb la resta de gent es va fer un segon equip, que anomenàrem els Científics, amb el consentiment de l'agrupació excursionista del Círcol, ja que no era permès de tenir dos equips amb un mateix nom. Els jugadors d'aquest segon equip foren Calvo, Solé, Pla, Cuní, Cusachs, Saurí, Saurí II, Sabater, etc...

El pare Millan venia cada vespre i cada diumenge al matí per ensenyar-nos la tècnica del joc i els reglaments. I per aconseguir de consolidar els equips del Círcol Catòlic vàrem organitzar una mena de campionat.

El primer partit, jugat a Mataró, al camp de l'Iluro, entre l'U.S.A. (Universitari Santa Anna) i el Premilitar B (segon equip) fou guanyat per l'U.S.A. per 10 punts contra 9.

El camp de l'Iluro començava a omplenar-se i els equips, per raó de competència, anaven perfeccionant el seu joc. El mes de gener de 1930 es començaren a construir dos nous camps, un al Círcol Catòlic i l'altre a Santa Anna.

L'equip B del premilitar canvià el seu nom pel d'Iris B.C. i l'Universitari va organitzar el primer torneig local, el Copa Xampany Noia i va quedar constituït el Comitè de Basquetbol de Mataró, format per diverses persones i entre elles algun escolapi que va actuar d'incògnit per diferents motius, assessorades per la Junta de la Federació Catalana de Basquetbol.

Primer equip premilitar fundat per Bonifacio Martínez: Duch, Lagunas, Samper, Bonamusa, Nogueras.

Universitari Santa Anna: Pujol, Mayol, Cruzate, Solà, Biayna, Gómez.

En aquest torneig, s'hi inscriviren deu equips i es formaren dos grups: **Grup A**: UNIVERSITARI —Mayol, Cruzate, Solà, Gómez, Viayna i Beltran—; IRIS —Samper, Serra, Bonamusa, Duch, Nogueras, Junqueras, Llinàs, Carbonell, Girabau, Boltas i Carretero—; ESPORTIVA DEL C.C. —Berga, Montasell, Xivillé, Comas, Pujadas, Ginesta, Tarragó, Àlvarez i Llinés—; LLEVANT (els banquers) —Ximenes, Mauri, Llopart, I. Xiqués, P. Xiqués, Ballescà, Roca, Catarineu, Jané, Ramon i Lladó—; B.C. ESTÈTIC (músics) —Colomer, Altimira, Buixant, Buch, Aragall, Morral, Ledesma i Carretero—. **Grup B**: PREMILITAR d'E.F. —Cordon, Canal I, Canal II, Pla, Raimí, Costa, Duch, Roig, Garcia, Baldomero i Pruna—; AMATEURS B.C. (Foment-Congregació Mariana) —Soler, Regàs, Díaz, Jané, Pineda, Esquerra, Martí, Guardiet, Masuet i Cuadrada—; CIENTÍFICS del C.C. —Calvo, Cuní, Cusachs, Pla, Saurí I, Saurí II, Sabater, Julià i Graupera—; SPORTFOUNDERS (C.N. Mataró) —Roca, Majó, Viladevall, Gallifa, Cabanyes, Subirà, Esquius, Cuadrada, Majó i Patau— i FIVE DEBILS (estudiants de Comerç Santa Anna) —Recoder, Boadas, Regàs, Vila, Carbonell, Recoder, Morella, Matas i Vallmajor—. La final es jugà al camp de l'Iluro, amb assistència d'uns tres mil espectadors; Arbitrada pel Sr. Manén, fou jugada per l'Universitari i el Premilitar, amb el resultat de 22 a 15, favorable al primer. En el decurs d'aquest torneig els mateixos jugadors feren d'àrbitres i anotadors.

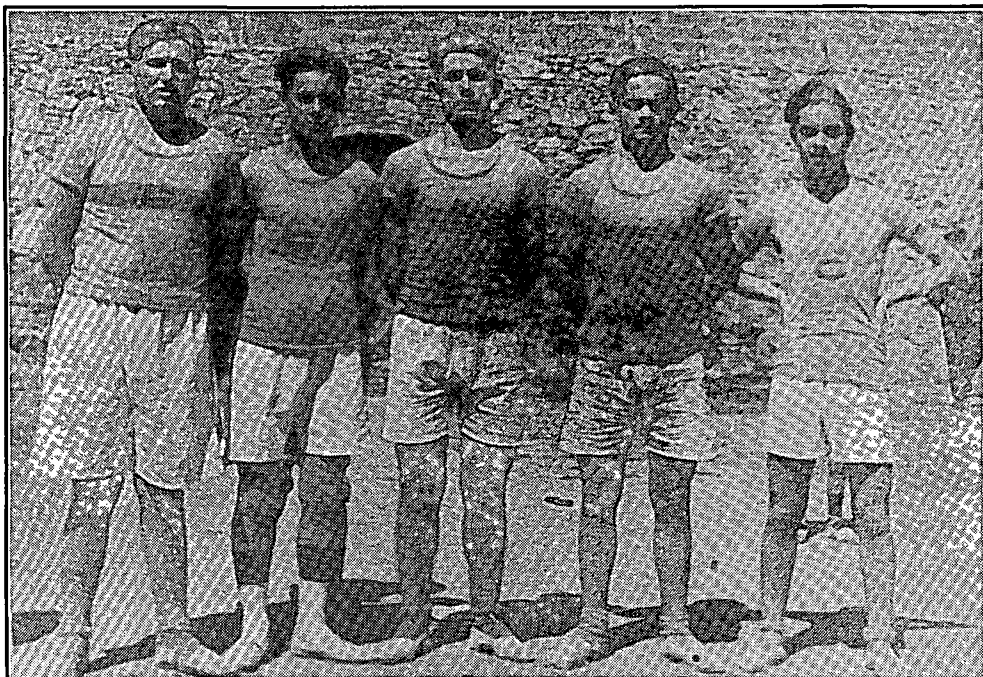
Abans, si fa no fa pel desembre de 1929, el pare Millan havia donat classe a uns vint-i-cinc inscrits, de diversos equips de la ciutat, per obtenir el títol d'àrbitre, que a la fi obtinguérem jo mateix, amb el número 1 i en Pere Gonzàlez, amb el número 2. Junt amb deu anotadors (Cusachs, Guardiet, Soler, Jané, Ginesta, Julià i altres) els va examinar l'àrbitre internacional Sr. Sust i els àrbitres Manén (que pità la final del Trofeu Xampany Noia) i Medina, que després va pitar la final del Trofeu Parlophon.

Cal esmentar un altre torneig, la copa Parlophon, la final de la qual es jugà l'agost o el setembre de 1930, entre l'Esportiva i l'Iluro, guanyant l'Esportiva per 19 a 15 punts. Integraven l'Esportiva Montasell, Ginesta, Berga, Llinés i Xivillé, i l'Iluro era format per Canal I, Canal II, Cordón, Raimí i Costa. No faré comentaris del partit ja que la premsa en va parlar en el seu moment. El que sí vull comentar és que en aquest encontre, quan el senyor Medina va pitar el final fou agredit per una espectadora (fanàtica de l'Iluro), la qual va estripar-li la camisa; fou la primera camisa estripada en un camp de bàsquet a Espanya.

El bàsquet a Mataró ja era un èxit. Tant és així que l'Esportiva i l'Universitari varen anar a fer una exhibició a Saragossa, convidats pel Congrés de Joventuts Catòliques d'Espanya. Va anar-hi de delegat el Sr. Travesa de l'Esportiva; El resultat fou Esportiva 22 - Universitari 12.

També de la mà del Sr. Bonifaci Martínez va néixer el bàsquet femení a Mataró. No voldria pas equivocar-me, però les Clavell, Fors, Anglas, Spà, Torres, Vicens, etc... penso que foren de les primeres dones que jugaren el bàsquet a Espanya. Més tard, l'Iris, la Penya X i la Penya Poblet tingueren equips femenins.

Dissortadament l'Universitari de Santa Anna es va dissoldre perquè els seus components van haver de continuar els estudis fora de Mataró. També va desaparèixer el Premilitar, però aquest per ordre governativa; el Sr. Jaume Mas, dirigent de l'Iluro, que havia fundat la secció de bàsquet, es va fer

Equip dels Científics: Gener, Calvo, Soler, Pla, Cuní.

L'Esportiva: Ginesta, Montasell, Llinàs, Xivillé, Berga, Cuní (entrenador), Gener, Pujadas.

càrrec dels jugadors, encara que alguns passaren a altres clubs com l'Iris, el Llevant, etc...

En aquest temps el pare Millan i jo vàrem anar a Barcelona per inscriure l'Esportiva a la Federació Catalana. Més tard s'hi inscriviren també l'Iluro, l'Iris i el Llevant. I així en els campionats de Catalunya de segona categoria van figurar-hi quatre equips de Mataró; era la ciutat amb més equips de Catalunya, jugant l'Esportiva al grup A i l'Iluro al grup B. El campió de 2a. es va proclamaren un partit entre els dos guanyadors de cada grup. Després de guanyar a l'Esportiva per 13 a 26, l'Iluro tingué l'oportunitat de jugar la promoció.

Per pujar a primera categoria catalana, l'Iluro va jugar la promoció amb el Martinenc. El primer partit va ésser a Mataró al camp de l'Iris, camp neutral, situat a la ronda Alfons XII, en uns solars de la família Viada. Guanyà l'Iluro per 38 a 13. El segon partit fou a Barcelona, al camp de l'Europa, també camp neutral; tornà a guanyar l'Iluro per 57 a 6. Així l'Iluro es proclamà campió de segona categoria i va ascendir a la primera.

En el decurs dels fets de juliol de 1936 es va perdre una part de l'arxiu que tenia l'Esportiva. Per això no puc precisar gaires coses de l'entitat durant aquests anys. L'any 1931 l'Esportiva i l'Iluro formaven part de la primera categoria Catalana A, junt amb el Laietà, el Patrie, l'Espanyol, el Barcelona, el Juventus de Sabadell i la Unió Gimnàstica de Badalona, els millors equips de Catalunya.

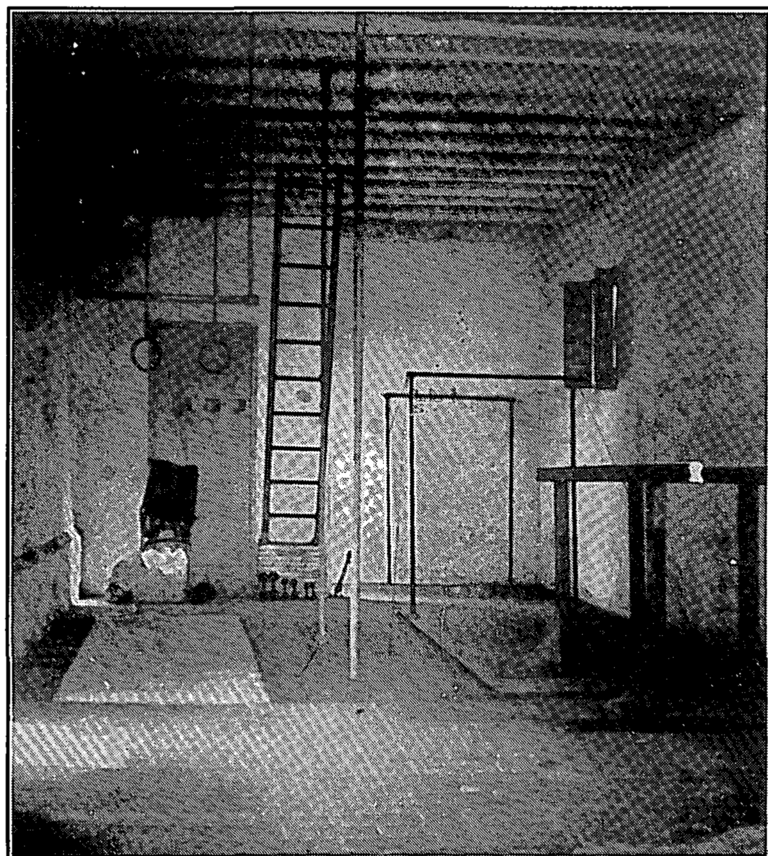
L'entrenador, jugador i periodista Fernando Font, que va començar a jugar a bàsquet al pati de Santa Anna l'any 1929, amb el pare Millan, ha publicat no fa gaire un excel.lent llibre titulat *Libro de oro del basquet, desde el 1923 al 1985*. Vull destacar amb satisfacció que comenta la gran qualitat de dos jugadors mataronins de l'època, Berga, de l'Esportiva, i Cordón, de l'Iluro.

En el campionat abans esmentat, a conseqüència d'uns fets no esportius, la junta de l'Esportiva va decidir de retirar-se de la Federació Catalana i ingressar a les competicions de la Federació de Joves Cristians de Catalunya, del pare Tarrés, més tard Federació Diocesana; al cap d'uns anys, però, va tornar a la Federació Catalana.

En el següent campionat, 1933-1934, l'Iluro va quedar segon classificat, després del Juventus de Sabadell. L'Iluro havia de jugar contra l'Espanyol per decidir el títol de sub-campió de Catalunya; després de molts ajornaments la Federació Catalana va ordenar un partit en camp neutral, però l'Espanyol no s'hi va presentar, quedant l'Iluro proclamat com a sub-campió de Catalunya, amb dret de jugar el campionat d'Espanya. Els resultats foren, a Mataró, Iluro 21, Madrid 17. A Sabadell, Juventus 40, Rayo 25. A Madrid, Rayo 23, Juventus 6 i Madrid 14, Iluro 5. Succeïren fets molt estranys i l'Iluro no va acabar el partit, en retirar-se degut a l'arbitratge escandalós en favor del Madrid; igualment ho feren els del Juventus de Sabadell per la mateixa acció. La Federació Espanyola va desqualificar els dos equips catalans i els dos equips madrilenys varen jugar la final. O sigui que abans, parlem del 1934, també passaven coses rares.

Primer equip mataroní de dones: Anglas, Spà II, Spà I, M. Clavell, Vicens.

Sala de gimnàs de l'Esportiva, al Círcol Catòlic (1928).

Podria explicar moltes més coses, viscudes durant molts anys, quasi totes agradables i que em van fer conèixer grans amics. Una d'elles, la més important, la celebració del 25è. aniversari de l'inici del bàsquet a Mataró, esdeveniment, sens dubte el més destacable d'aquest esport a casa, mereixeria un nou ressorgiment de l'esport del bàsquet a la nostra ciutat. Però penso que aquest ha d'ésser el final de la petita introducció del bàsquet a aquesta nostra i estimada ciutat de Mataró.

Francesc de Paula Cuní i Pera

Com a annex vull remarcar tres fets interessants, extrets de la premsa de l'època.

DIARI DE MATARÓ
9 de juliol de 1930

ELS ESPORTS

Un nou triomf

Aquest simpàtic grup de joves de Santa Anna que amb tant braó i fermesa obtingueren el trofeu «Copa Xampany Noya» i ens emocionaren tantes vegades amb el seu joc ràpid i precís en l'esport del basquetbol, acaben d'assolir un bell i esclatant triomf, però no en el camp de joc, del qual s'havien retret darrerament, sinó en la palestra, més noble encara, de l'estudi.

Els joves Francesc Cruzate, Francesc Gómez, Santiago Mayol, Antoni Solà, Francesc Viladevall i Joan Viayna acaben d'assolir amb un èxit brillantíssim el Grau de Batxillerat Universitari.

Amb la mateixa decisió i fermesa que defensaren en el camp els colors del seu club, s'han comportat també en els exercicis d'exàmens, escrit, oral, pràctic i de llengües en l'Universitari de Barcelona, aconseguint per últim el cobejat trofeu del Batxillerat.

Ens plau, per tant, adreçar-los-hi una felicitació ben merescuda a cada un dels entusiastes lluitadors, la qual fem extensiva a llurs respectives famílies i d'un modo especial als seus dignes Mestres, els PP. Escolapis de Santa Anna.

¡Per molts anys!

DIARI DE MATARÓ
24 de juliol de 1930

Basquetbol

Camp del Círcol Catòlic
Associació Esportiva Universitari Santa Anna
Acomiadament de l'U.S.A.

Demà, a dos quarts de set de la tarda, tindrà lloc en el camp de l'Associació Esportiva (Círcol Catòlic) un partit entre l'equip ja anomenat i el de l'Universitari Santa Anna, el qual s'acomiadarà de l'afició mataronina que durant tot l'hivern l'ha obsequiat amb tan coratjosos aplaudiments.

Aquest encontre no vol dir per això que s'acomiadin de vestir el mallot negre que tant han honorat, ans al contrari, tenen en projecte una «tournée» per la costa i una visita a les principals ciutats d'Espanya on es practiqui el bàsquet.

L'encontre de demà promet ésser molt interessant ja que, per una part, l'U.S.A., tot i entrenant-se durament, no ha aconseguit estar en la forma d'abans, mentre l'Esportiva està insuperable, i sens dubte puc dir que és dels actuals el millor equip de la nostra ciutat.

Els equips presentaran els seus millors elements. L'U.S.A.: A. Cruzate, Mayol, Solà, Gómez i Viayna. I l'A.E.: Berga, Xivillé, Llinés, Montasell i Comas.

L'àrbitre encara no ha estat designat.

Abans d'aquest encontre se'n disputarà un altre, corresponent al torneig «Copa Parlophon», entre l'Ateneu i el S.U.Z.

Our Selves

DIARI DE MATARÓ
28 d'octubre de 1930

Basquetbol

L'homenatge al P. Millan

Tal com vàrem anunciar, diumenge passat es celebraren en el camp de l'A. Esportiva del Círcol Catòlic tres interessants encontres d'homenatge al portador del bàsquet a Espanya, el Rnd. P. Eusebi Millan Sch. P.

Diumenge quedà plenament palesada l'altura a què ha arribat en nostra ciutat, l'encara per nosaltres novell esport del bàsquet.

El camp de l'A. Esportiva es veié concorregut i els encontres transcorregueren, disputats, però amb la major fraternitat i cortesia.

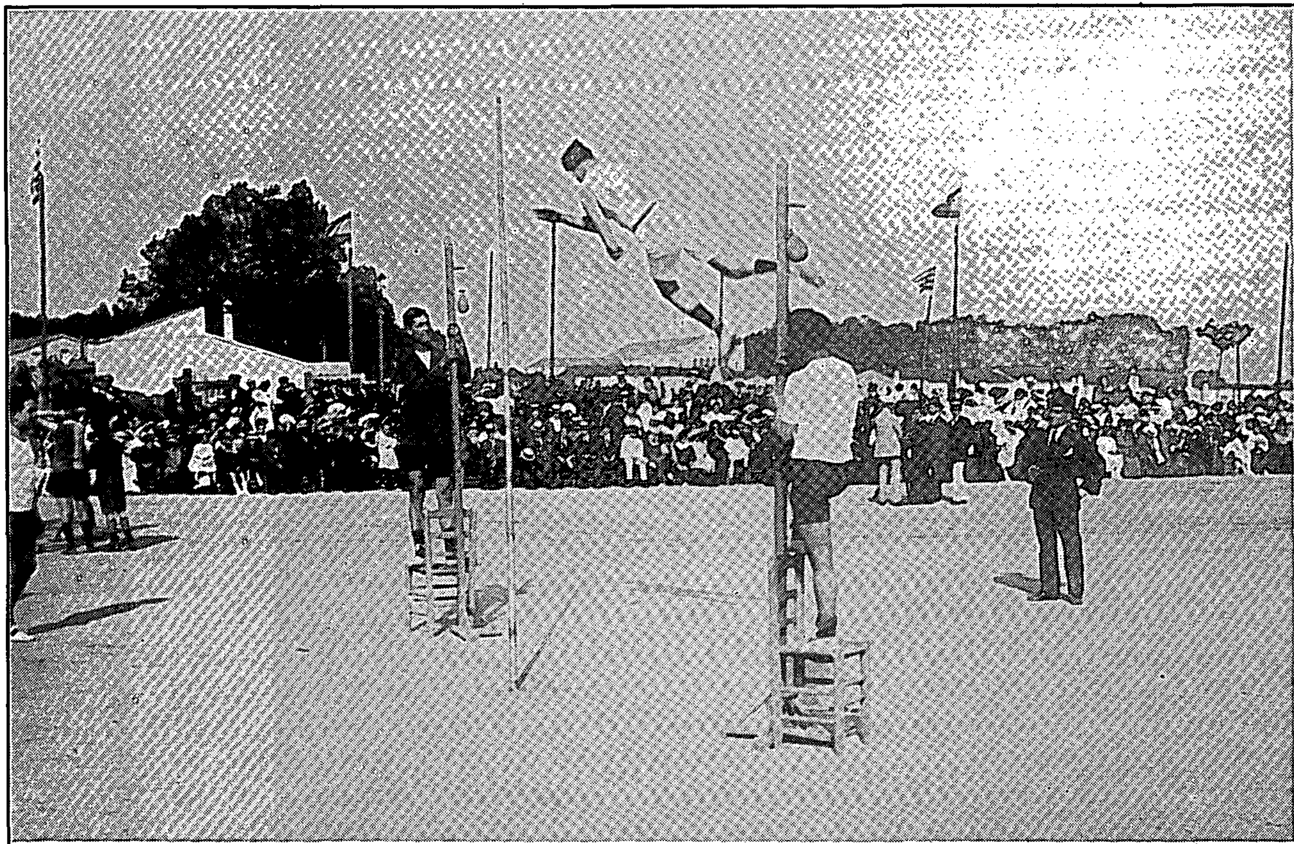
Si bé els dos equips representatius de la nostra ciutat perderen ambdós encontres, Mataró pot sentir-se orgullós de posseir-los, car pot estar segur de què no el faran quedar en ridícul ni enfront dels millors equips de Catalunya.

El banquet estigué també molt animat, tenint al final frases d'elogi pel treball desenrotllat pel P. Millan en pro del bàsquet, el Sots-President de la Federació Catalana senyor Sascorts, el Delegat del Barcelona senyor Borrell, el President del S.C. Laietà senyor Ferrer, el representant del Col.legi Català d'Àrbitres senyor Manent i els capitans i delegats dels equips presents a l'acte.

El P. Millan, agraí després, amb sentides frases, aquestes paraules d'elogi i indicà que la situació floreixent actual del bàsquet es deu als animosos jugadors concurrents a l'acte, qui jugant bé i amb entusiasme són els principals propagadors d'aquest esport, afegí també que a la propaganda periodística li correspon igualment un lloc d'honor.

La Selecció Catalana, després, li féu entrega de la copa per ells guanyada i el Rnd. Dr. Josep de Plandolit li ofrenà la placa commemorativa de l'acte, delicadesa que agraí profundament el P. Millan.

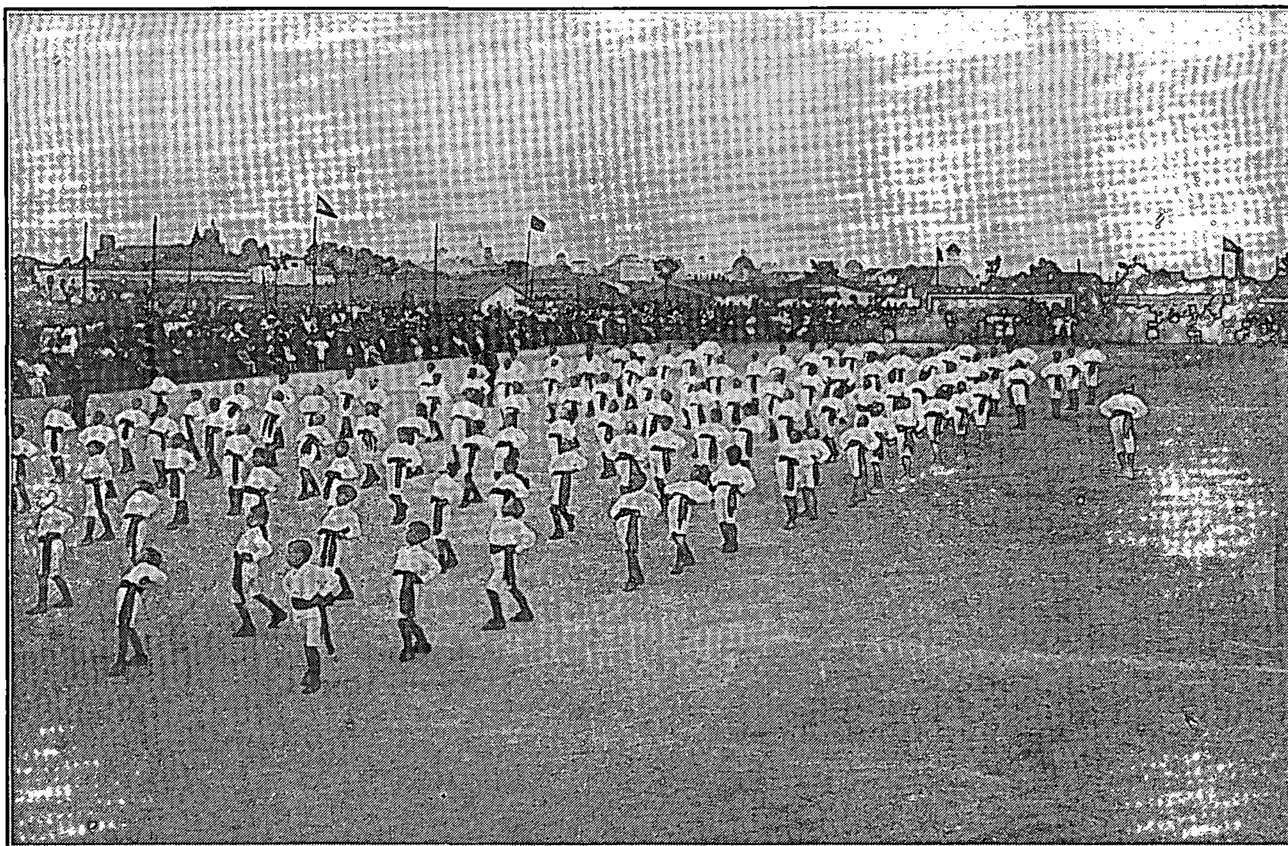
Festes com la del diumenge, tant de bo, se'n poguessin celebrar força, que sempre dignifica homenatjar, als que per llurs mèrits se n'han fet mereixedors!

Festival al Camp de l'Estadium (1917) MASMM Arxiu Fotogràfic.

Tribuna al Camp de l'Estadium (1917) MASMM Arxiu Fotogràfic.

Festival al Camp de l'Estadium (1917) MASMM Arxiu Fotogràfic.

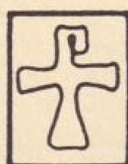
Tribuna al Camp de l'Estadium (1917) MASMM Arxiu Fotogràfic.

Banyistes a la platja de Mataró. MASMM Arxiu Fotogràfic.

Banyistes a la platja de Mataró. Foto Spà Salarich. MASMM .

Museu Arxiu de Santa Maria
Mataró

amb la col.laboració del
Servei d'Arxius del Departament de Cultura
de la Generalitat de Catalunya